

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ
(ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ)**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΒΡΕΤΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
ΔΕΣΤΟΥΝΗ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥΛΑ

ΠΑΤΡΑ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦ.		ΣΕΛ.
	Πρόλογος	4
1	ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ	
1.1	Ιστορική αναδρομή	6
1.1.1	Η φορολογία στην αρχαία Ελλάδα	6
1.1.2	Η φορολογία στην Ρωμαϊκή περίοδο	7
1.1.3	Η φορολογία στη Βυζαντινή αυτοκρατορία	7
1.1.3	Η φορολογία στην περίοδο της Τουρκοκρατίας	7
1.1.4	Η φορολογία από το 1880 μέχρι σήμερα	8
1.1.5	Η φορολογία σήμερα	9
1.2	Η φορολογία στη χώρα μας	12
1.2.1	Έννοια και σκοπός της φορολογίας	12
1.2.2	Λειτουργία της φορολογίας	13
1.2.3	Θεμελιώδεις αρχές της φορολογίας	14
1.3	Οι φόροι στη χώρα μας	15
1.3.1	Έννοια και σκοπός των φόρων	15
1.3.2	Λειτουργία των φόρων	17
1.3.3	Ταξινόμηση των φόρων	17
1.3.4	Φοροδοτική ικανότητα των πολιτών	19
2	Η ΑΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ	
2.1	Εισαγωγή	21
2.2	Φόρος Εισοδήματος	22
2.2.1	Γενικά	22
2.2.2	Χαρακτηριστικά του εισοδήματος	23
2.2.3	Υποκείμενα στο φόρο εισοδήματος πρόσωπα	24
2.2.4	Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος	25
2.2.5	Πηγές εισοδήματος	25
2.2.6	Υπόχρεοι σε υποβολή φορολογικής δήλωσης	30
2.2.7	Πρόσωπα που θεωρείται ότι βαρύνουν τον φορολογούμενο	31
2.2.8	Απαλλαγές από τον φόρο	32
2.2.9	Προσδιορισμός εισοδήματος με βάση την τεκμαρτή δαπάνη	34
2.2.10	Δαπάνες που μειώνουν το συνολικό εισόδημα	38
2.2.11	Διαφορά του εισοδήματος και της τεκμαρτής δαπάνης	39
	Δαπάνες που μειώνουν τον αναλογούντα φόρο της κλίμακας	
2.2.12	φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων	40
2.2.13	Ο κύριος φόρος και ο συμπληρωματικός φόρος των συζύγων	41
2.3	Φόρος Κεφαλαίου	41
2.3.1	Γενικά	41
2.3.2	Φόρος Μεταβίβασης Ακινήτων (ΦΜΑ)	42
2.3.3	Ενιαίο Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (ΕΤΑΚ)	44
2.3.4	Φόρος κερδών από τυχερά παιχνίδια	47
2.3.5	Φορολογία Πλοίων	48
2.3.6	Έκτακτες Εισφορές	48
3	ΕΜΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ	
3.1	Εισαγωγή	49
	Έννοια και χαρακτηριστικά του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας	
3.2	(Φ.Π.Α)	50

3.2.1	Γενικά	50
3.2.2	Χαρακτηριστικά του ΦΠΑ	51
3.2.3	Υποκείμενα στο ΦΠΑ πρόσωπα	54
3.2.4	Υποχρεώσεις των υποκείμενων στο Φ.Π.Α πρόσωπα	56
3.2.5	Αντικείμενο του ΦΠΑ	56
3.2.6	Συντελεστές ΦΠΑ	58
3.2.7	Απαλλαγές από το ΦΠΑ (φόρο εκροών)	59
3.2.8	Δικαίωμα έκπτωσης του φόρου	61
3.2.9	Επιστροφή του φόρου	62
3.2.10	Προσδιορισμός του τελικού και του εκπιπτόμενου φόρου	62
3.3	Άλλες κατηγορίες και είδη Έμμεσων Φόρων	64
3.3.1	Δασμοί επί των εισαγόμενων αγαθών (τελωνειακά έσοδα) Φόρος καπνού και φόρος οινοπνεύματος - οινοπνευματωδών ποτών	64
3.3.2		65
3.3.3	Τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων	65
3.3.4	Φόρος ασφαλιστρών	66
3.3.5	Φόρος στη Συγκέντρωση Κεφαλαίων	67

4 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

4.1	Εισαγωγή	69
4.2	Παράγοντες εμφάνισης της φοροδιαφυγής	70
4.3	Αιτίες εμφάνισης της φοροδιαφυγής	71
4.4	Σύνδεση της φοροδιαφυγής με την φορολογία στη χώρα μας	72
4.4.1	Εμφάνιση της φοροδιαφυγής στην άμεση φορολογία	73
4.4.2	Εμφάνιση της φοροδιαφυγής στην έμμεση φορολογία	77
4.5	Ποινικοποίηση της φοροδιαφυγής	78
4.6	Προτάσεις βελτίωσης του φαινομένου της φοροδιαφυγής	80

5 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

5.1	Εισαγωγή	83
5.2	Αξιολόγηση της άμεσης φορολογίας	83
5.3	Αξιολόγηση της έμμεσης φορολογίας	84
5.4	Συμπεράσματα και προτάσεις	87
	Παράρτημα	92
	Επίλογος	110
	Βιβλιογραφία	111

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στη παρούσα εργασία, με θέμα “ **Φόροι και Φοροδιαφυγή** ”, μελετήσαμε τους φόρους που ισχύουν σήμερα στη χώρα μας, καθώς και το πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Σκοπός και μέλημα μας ήταν να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον του αναγνώστη να μάθει σχετικά στοιχεία για το θέμα αυτό.

Η ανάλυση των έμμεσων και άμεσων φόρων που επιβάλλονται στους πολίτες είναι ένα θέμα γνωστό που έχει ποικίλη βιβλιογραφία· στην εφαρμογή τους, όμως, είναι ένα δύσκολο έργο, καθώς οι νόμοι και οι διατάξεις που αφορούν την επιβολή της φορολογίας συνεχώς μεταβάλλονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται δυσαρέσκεια τόσο από την πλευρά των φορολογούμενων, όπου λόγω του αισθήματος της ανασφάλειας και της αδικίας καταφεύγουν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής, όσο και από τη πλευρά του κράτους, στο οποίο δίνεται το ερέθισμα, προκειμένου να αντιμετωπίσει την αύξηση του φαινομένου αυτού, να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα αλλά και τρόπους βελτίωσης έτσι ώστε να διατηρηθεί η φορολογία σε σωστά επίπεδα.

Η φοροδιαφυγή στις μέρες μας αναπτύσσεται και εκσυγχρονίζεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς και στηρίζεται κυρίως στις δομικές αδυναμίες του φορολογικού μας συστήματος, στο πολυδαίδαλο νομοθετικό πλαίσιο που αλλάζει διαρκώς και στη συνεχή απαξίωση του φοροελεγκτικού μηχανισμού. Από την άλλη πλευρά, στη χώρα μας βρίσκει πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης, αφού επικρατεί μια παραδοξότητα σε σχέση με τις υπόλοιπες. Όπως προκύπτει και από το νέο νόμο, ο φοροφυγιάς αντί να τιμωρείται σκληρά και υποδειγματικά τυχάνει διαρκώς ευνοϊκών ρυθμίσεων και επιείκειας. Αυτό δυστυχώς και με ευθύνη της πολιτείας αποτελεί τη χειρότερη μορφή παραβίασης του κράτους δικαίου.

Για την κατανόηση του θέματος “ φόρων και φοροδιαφυγής ” αναπτύξαμε την εργασία μας στα παρακάτω κεφάλαια:

- Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται ιστορική αναδρομή στην έννοια της φορολογίας, έτσι ώστε να καταλήξουμε στο τι ισχύει σήμερα, στην έννοια του συστήματος της φορολογίας αλλά και των φόρων που ισχύουν στη χώρα μας.
- Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται διεξοδικά τα χαρακτηριστικά της άμεσης φορολογίας που επιβαρύνουν τα φυσικά πρόσωπα στη χώρα μας

- Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται τα χαρακτηριστικά της έμμεσης φορολογίας που επιβαρύνουν τους πολίτες.
- Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής καθώς και μερικοί από τους τρόπους εμφάνισης της στην άμεση και έμμεση φορολογία.
- Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια αξιολόγησης του σημερινού φορολογικού συστήματος και παραθέτουμε κάποιες προτάσεις βελτίωσης αυτού.
- Τέλος, στο παράρτημα, αναφέρουμε τα ισχύοντα στοιχεία της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος των φυσικών προσώπων, τα οποία μεταβάλλονται κάθε χρόνο και τα οποία χρησιμεύουν για τον προσδιορισμό του τελικού φόρου που θα αποδώσει ο φορολογούμενος στο κράτος και επίσης μερικά στατιστικά στοιχεία που έχουν σχέση με την εργασία μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η επιβολή των φόρων στην Ελλάδα έχει μακράιωνη ιστορία. Εμφανίζονται ήδη από τα αρχαία χρόνια, ειδικά στην αρχαία Αθήνα, με σκοπό να εξυπηρετηθούν οι συναλλαγές των πολιτών, συνεχίζονται, εξελίσσονται και μεταβάλλονται κατά τα ρωμαϊκά χρόνια, κατά τα βυζαντινά χρόνια, κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας μέχρι να πάρουν τη μορφή που έχουν στις μέρες μας. Θα δούμε λοιπόν παρακάτω τους πιο σημαντικούς φόρους που εμφανίστηκαν τα χρόνια αυτά.

1.1.1 Η φορολογία στην αρχαία Ελλάδα

Στην αρχαία Αθήνα, την πιο καλά συγκροτημένη ως τότε πολιτεία, η φορολογία είχε περίπου τις μορφές που ισχύουν μέχρι σήμερα. Οι φόροι διακρίνονται σε τακτικούς και έκτακτους και καθεμία απ' αυτές τις κατηγορίες περιλάμβανε άμεσους ή έμμεσους φόρους. Οι πιο γνωστοί φόροι ήταν η **πεντηκοστή**, που πλήρωναν για τα εισαγόμενα και τα εξαγόμενα φορτία, το **ελλιμένιο**, που πληρωνόταν για το δικαίωμα ελλιμενισμού των πλοίων, η **δεκάτη**, που πληρωνόταν από τα πλοία που διέπλεαν τον Ελλήσποντο και το **μετοίκιο**, που πληρωνόταν από τους μετοίκους για την παραμονή τους στην Αθήνα. Οι Αθηναίοι εκτός από τις τακτικές είχαν και τις έμμεσες προσόδους, από χρηματικές καταβολές εύπορων πολιτών. Οι υποχρεώσεις αυτές ονομάζονται λειτουργίες και περιλαμβάνουν την **τριηραρχία**, τη **χορηγία**, τη **γυμνασιαρχία**, και την **εστίαση**. Όλες αυτές οι πρόσοδοι διαιρούνται σε δυο κατηγορίες: α) τις καταβολές (τακτικές πληρωμές από τέλη και μισθώματα, που ήταν γνωστές και χρησίμευαν ως βάση για τον προϋπολογισμό των δαπανών της διοίκησης) και β) τα προκαταβλήματα, που ήταν

συμπληρωματικές πληρωμές από τις δικαστικές καταβολές και τα πρόστιμα. Τους υπόχρεους για πληρωμή όριζε η ίδια η φυλή τους.

1.1.2 Η φορολογία στην ρωμαϊκή περίοδο

Στην αρχαία Ρώμη τα φορολογικά έσοδα που εισέπραττε το κράτος ήταν από τα δημόσια κτήματα που βρίσκονταν στη κυριότητα των ρωμαίων από κατακτήσεις, τους φόρους των επαρχιών, τακτικούς έμμεσους φόρους, όπως πχ οι **λιμενικοί**, οι **τελωνιακοί** κτλ, τακτικούς άμεσους φόρους, που επιβάλλονταν σε δημοπρασίες, σε πωλήσεις **δούλων** και σε **κληρονομίες**, διάφορα μονοπώλια και έκτακτους άμεσους φόρους, που επιβάλλονταν σε καιρό πολέμου.

1.1.3 Η φορολογία στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία

Οι κυριότεροι φόροι στα βυζαντινά χρόνια ήταν ο **κεφαλικός**, που πληρωνόταν από όλους τους πολίτες εκτός από τους δούλους, τους συγκλητικούς, τους στρατιωτικούς, τους μοναχούς και τους καλλιτέχνες, ο **στρατιωτικός**, που ήταν για τη χορήγηση εξοπλισμού και συντήρηση για ένα στρατιώτη, το **καπνικόν**, που ήταν οικοδομικός φόρος για κάθε οικία, ο **φόρος άλατος** και το **εδαφονόμιον**, που ήταν για μεταβιβάσεις και κληρονομίες ακινήτων.

1.1.4 Η φορολογία στην περίοδο της Τουρκοκρατίας

Κατά τους πρώτους αιώνες οι φόροι υπάγονταν σε δυο κατηγορίες: τους προβλεπόμενους από το σερί (ιερό νόμο των μουσουλμάνων) και τους επιβληθέντες κατά καιρούς από τους σουλτάνους. Για όλους τους φόρους τηρούνταν στην Κωνσταντινούπολη γενικό κτηματολόγιο και φορολογικοί κατάλογοι, που αντίγραφα τους στέλνονταν κάθε χρόνο στις πρωτεύουσες των συντζαμιών (επαρχιών) για είσπραξη. Επιτροπή δημογερόντων καθόριζε το ποσό για το οποίο ήταν υπόχρεο το κάθε άτομο. Οι πιο σημαντικοί φόροι που επιβάρυναν τους μουσουλμάνους ήταν η **δεκάτη**, που βάρυνε τα κτήματα και όχι τα πρόσωπα, ο **κεφαλικός** και άλλοι γεωργικοί φόροι.

1.1.5 Η φορολογία από το 1880 μέχρι σήμερα

Μερικοί φόροι που εμφανίστηκαν εκείνη την εποχή και αξίζει να αναφερθούν είναι οι εξής:

- ✓ **Φορολογία αροτριώντων κτηνών**(1880), που επιβαλλόταν σε αντικατάσταση της δεκάτης στα ζώα που χρησιμοποιούσαν οι γεωργοί στο άροτρο.
- ✓ **Φορολογία εγγείου προσόδου**(1919), που επιβαλλόταν στις προσόδους από γαίες με το αιτιολογικό της φορολογικής ικανότητας. Υποστηρίχθηκε να προτιμηθεί η φορολόγηση του κεφαλαίου κι όχι της προσόδου για να φορολογούνται και τα απρόσοδα κεφάλαια και ο φόρος να είναι παραγωγικότερος και αποδοτικότερος.
- ✓ **Φόρος υπερισοδήματος**(1919-1923), που επιβλήθηκε με το νόμο περί φορολογίας της αυτόματου υπερτιμήςσεως της ακινήτου ιδιοκτησίας.
- ✓ **Φορολογία ινδικής κάνναβης**(1906-1932), που επιβλήθηκε για την παρεμπόδιση της καλλιέργειας ινδικής κάνναβης.
- ✓ **Φορολογία εμπορικής ναυτιλίας**(1949), με την οποία σχετίζονται τα τέλη αγκυροβολίας, τα τέλη κομίστρων εμπορευμάτων που μεταφέρονται με πλοία, τα τέλη στα εισιτήρια των ατμόπλοιων, ο φόρος επιτηδεύματος ιδιόκτητων μηχανοκίνητων πλοίων, φορτηγίδων, ιστιοφόρων και τρίτων που εκμεταλλεύονται. Τα ναυτιλιακά διπλώματα των ελληνικών εμπορικών πλοίων, τα έγγραφα αναγνώρισης εμπορικού πλοίου ως εθνικού, τα ναυτολόγια κλπ όπως και τα τέλη ναυτικής υποθήκης συμπεριλήφθηκαν και αυτά στη φορολογία εμπορικής ναυτιλίας.

Τον 20^ο αιώνα και ιδιαίτερα μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο με την ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος συντελέστηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις και στο σύστημα της κρατικής και οικονομικής δραστηριότητας. Στα χρόνια πριν από τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, η κοινωνική πολιτική του κράτους ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Ο φόρος λειτουργούσε μόνο σαν μέσο μεταφοράς χρημάτων από τους φορολογούμενους στα ταμεία του κράτους για την κάλυψη στρατιωτικών, αστυνομικών και δικαστικών δαπανών.

Για την επίτευξη των στόχων και των σκοπών του κράτους, ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, οι φόροι διαφοροποιούνται και ως προς την

φορολογική βάση επιβολής τους και ως προς την οργάνωση της βεβαίωσης και είσπραξης τους. Το κράτος τελικά ξεχώρισε τους φόρους σε μια μεγάλη και σημαντική κατηγορία: σε άμεσους και έμμεσους, και αναμόρφωσε την οργάνωση των φορολογικών υπηρεσιών.

Το βασικό σημείο διαφοράς των σύγχρονων φόρων του 20^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, από τους φόρους των προηγούμενων αιώνων, είναι ότι λειτουργούν όχι μόνο σαν ταμειυτικό μέσο, αλλά επιτελούν επίσης οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες.

1.1.6 Η φορολογία σήμερα

Οι κυριότερες μορφές άμεσων και έμμεσων φόρων που επικρατούν σήμερα στη χώρα μας είναι οι εξής:

✓ Φόρος εισοδήματος.

Επιβάλλεται στο εισόδημα, έχει προσωπικό χαρακτήρα και είναι προοδευτικός για τα φυσικά πρόσωπα. Είναι φόρος με μεγάλη διάδοση σ' όλα τα φορολογικά συστήματα αλλά προϋποθέτει άρτια φοροτεχνική οργάνωση και ανεβασμένο επίπεδο φορολογικής συνείδησης των πολιτών.

✓ Φόρος κεφαλαίου περιουσίας, που διακρίνεται σε:

- **Φόρο μεταβίβασης ακινήτων.**

Φόρος που επιβάλλεται στην αξία των μεταβιβαζόμενων ακινήτων. Είναι φόρος αποδοτικός και γι' αυτό εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη. Ο συντελεστής είναι συνήθως αναλογικός και σε λογικό επίπεδο, για να μην καταλήγει στη δήμευση των ακινήτων

- **Φόρο δωρεών.**

Φόρος που συνδέεται, συνήθως, με το φόρο κληρονομιών ή μεταβίβασης περιουσίας από αιτία χαριστική μεταξύ συγγενών, που αποτελεί δωρεά εν ζωή ή δωρεά αιτία θανάτου. Η προσπάθεια φορολόγησης αποβλέπει να προλάβει φοροδιαφυγή.

- **Φόρο κληρονομιών.**

Φόρος που επιβάλλεται στους κληρονόμους αποβιώσαντος, με κυμαινόμενο συντελεστή, ανάλογα με το βαθμό συγγένειας κληρονόμων και αποβιώσαντος. Είναι φόρος κεφαλαίου ή περιουσίας και συνήθως προοδευτικός. Ανήκει στην κατηγορία των άμεσων φόρων.

✓ Φόρος δαπάνης.

Φόρος που επιβαρύνει τη χρήση του εισοδήματος και προσλαμβάνει διάφορες μορφές του φόρου κύκλου εργασιών, του φόρου της προστιθέμενης αξίας, του φόρου στις συναλλαγές, στην κατανάλωση και κυκλοφορία των αγαθών κλπ. Ο άμεσος φόρος πλήττει την κατοχή εισοδήματος ενώ ο φόρος στο δαπανώμενο εισόδημα καταβάλλεται από τον φορολογούμενο όταν αυτός αγοράζει ένα αγαθό.

✓ Φόροι κατανάλωσης.

Η αρχαιότερη μορφή φορολογίας, συμπληρωματική των άμεσων φόρων. Οι εν λόγω φόροι διακρίνονται σε φόρους στα είδη πρώτης ανάγκης και σε φόρους σε είδη πολυτελείας. Περιλαμβάνουν το γενικό φόρο κατανάλωσης με κυριότερη μορφή το φόρο κύκλου εργασιών και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης.

✓ Φόροι κυκλοφορίας αγαθών.

Οι φόροι που επιβάλλονται στην κυκλοφορία των αγαθών: φόροι κύκλου εργασιών, φόροι στις μεταφορές και φόροι στις συναλλαγές γενικά. Οι φόροι κυκλοφορίας αγαθών ανήκουν στους έμμεσους φόρους και για την επιβολή τους υπάρχουν διάφορες απόψεις.

✓ Φόρος προστιθέμενης αξίας.

Φόρος που επιβαρύνει μόνο την καταναλωτική δαπάνη, ενώ απαλλάσσει όλες τις άλλες κατηγορίες δαπάνης στην οικονομία, περιθωριοποιώντας τες από τη φορολογική και δημοσιονομική πολιτική. Στηρίζεται αποκλειστικά στην αρχή του κοινού φορολογικού συστήματος.

Άλλες μορφές φόρων που συναντούμε είναι:

✓ Φόρος προοδευτικός.

Φόρος, ο συντελεστής του οποίου αυξάνει προοδευτικά. Η αύξηση του συντελεστή συμβαδίζει με την αύξηση της φορολογητέας ύλης. Για παράδειγμα, σε εισόδημα 30.000€, ο συντελεστής είναι 10%, σε εισόδημα 40.000€ ο συντελεστής είναι 15%, σε εισόδημα 50.000€ ο συντελεστής είναι 20% κοκ.

✓ Φόρος αναλογούν.

Ο φόρος που έχει σταθερό συντελεστή, άσχετα από την ποσοτική αυξομείωση της φορολογητέας ύλης. Για παράδειγμα, σταθερός συντελεστής 10%, φορολογήσιμο εισόδημα 40.000€, άρα ποσό φόρου 4.000€, ενώ φορολογήσιμο εισόδημα 60.000€ τότε ποσό φόρου 6.000€.

v Φόρος διανεμητός.

Φόρος για τον προσδιορισμό του οποίου ο φορολογικός νόμος καθορίζει ένα ορισμένο ποσό που πρέπει να εισπραχθεί από τους φορολογούμενους και που κατανέμεται στα διάφορα εδαφικά διαμερίσματα της χώρας μας- νομούς, δήμους και κοινότητες και στους φορολογούμενους, ανάλογα με τη φορολογητέα ύλη.

v Φόρος παρακρατούμενος.

Σύστημα φορολογίας, στο οποίο ο οφειλόμενος φόρος καταβάλλεται από τρίτο πρόσωπο στο δημόσιο. Έχει τα εξής πλεονεκτήματα για το δημόσιο: ασφαλή είσπραξη αφού έχει εισπραχθεί κατά την καταβολή της φορολογητέας ύλης στο δικαιούχο και φορολογούμενο, γρήγορη είσπραξη, απλοποίηση και αποφυγή πολύπλοκων διατυπώσεων.

v Φόρος ποσοτικός.

Φόρος, το ποσοστό του οποίου προσδιορίζεται από το νόμο και είναι γνωστός στους φορολογούμενους. Άγνωστο είναι το συνολικό ποσό του φόρου γιατί αυτό εξαρτάται από την ποσότητα της φορολογητέας ύλης. Είναι εύκολος στον υπολογισμό, διευκολύνει την ύπαρξη φόρων κατανάλωσης και προσωπικών φόρων και παρακολουθεί την αύξηση της φορολογητέας ύλης. Μειονέκτημα είναι η αβέβαιη απόδοση του για το δημόσιο.

v Φόρος πραγματικός.

Φόρος που βαρύνει την φορολογητέα ύλη, άσχετα από την οικονομική και προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου. Φορολογούμενοι με το ίδιο εισόδημα πληρώνουν τον ίδιο φόρο ανεξάρτητα από τα άλλα στοιχεία τους. Ο φόρος αυτός βεβαιώνεται εύκολα, είναι λιγότερο πιεστικός και επιτρέπει διαφορισμό της φορολογητέας ύλης. Είναι όμως άδικος για τον φορολογούμενο γιατί είναι άκαμπτος.

v Φόρος προσωπικός.

Φόρος που επιβάλλεται σε πρόσωπο ανάλογα με την οικονομική κατάσταση. Είναι αντίθετος προς τον πραγματικό και δικαιότερος απ' αυτόν. Επιτρέπει την καθιέρωση αφορολόγητου ποσού, την απαλλαγή των μικτών εισοδημάτων και την εισαγωγή της προοδευτικής φορολογίας.

v Φόρος υπέρ τρίτων.

Φόρος που επιβάλλεται όχι προς όφελος του κράτους, αλλά ενός νομικού προσώπου ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης για εξασφάλιση των δαπανών λειτουργίας του. Είναι υποχρεωτικός και διαφέρει από τα διοικητικά τέλη. Τα έσοδά του είναι έσοδα από τον φόρο τρίτων και έσοδα από κοινωνικές εισφορές υπέρ τρίτων.

1.2 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

1.2.1 Έννοια και σκοπός της φορολογίας

Ανέκαθεν η άσκηση κρατικής εξουσίας είχε συνδεθεί με την επιβολή οικονομικών βαρών, τα οποία υπό ποικίλες ονομασίες, αποτελούσαν τον αναγκαίο «τροφοδότη» για την κάλυψη των δαπανών της λειτουργίας της. Μεταξύ των πηγών άντλησης εσόδων για το Κράτος, κεντρική θέση έχει η φορολογία.

Η φορολογία αποτελείται από πλήθος νομικών διατάξεων και είναι η διαδικασία επιβολής και είσπραξης των φόρων υπέρ του κράτους και άλλων νομικών προσώπων από τους πολίτες του κράτους. Αποτελεί οικονομικό και δημοσιονομικό σύστημα, είναι προκαθορισμένη και υπολογισμένη και δεν πρέπει να είναι επαχθής και αντιοικονομική. Σύμφωνα με κάποιες απόψεις, η φορολογία μπορεί να χαρακτηριστεί ως **το τίμημα του να ζει κανείς σε μια καλά οργανωμένη κοινωνία.**

Από νομική άποψη είναι όλο το πλέγμα των νόμων που σε μια ορισμένη στιγμή ρυθμίζουν και εξασφαλίζουν τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, ο οποίος ως κύρια πηγή έχει τους φόρους. Από οικονομική άποψη είναι μια υποχρεωτική αφαίρεση εισοδήματος στα πλαίσια των παραγωγικών σχέσεων και συντελεί στη παγίωση και τη διάρκειά τους. Από φοροτεχνική άποψη στηρίζεται στη φορολογική βάση, δηλαδή το εισόδημα, την περιουσία και την καταναλωτική δαπάνη των πολιτών.

Η φορολογία δεν πρέπει να ταυτίζεται με τους φόρους. Βασίζεται στην αρχή της υποχρέωσης όλων των πολιτών να συνεισφέρουν στο κράτος για να μπορεί να εκπληρώσει τους σκοπούς του και να λειτουργεί. Είναι θεσμός απαραίτητος για την ύπαρξη του κράτους. Πραγματοποιείται από την νομοθετική εξουσία, ολοκληρώνεται με τη βεβαίωση και την ένταξη της από την εκτελεστική εξουσία και διέπεται από το δημόσιο δίκαιο. Η διοίκηση και διαχείριση της φορολογίας γίνεται από τα κρατικά όργανα τα οποία βέβαια ορίζουν τις εξαιρέσεις, τις απαλλαγές και τη νόμιμη φοροδιαφυγή (οι φόροι δεν πληρώνονται δηλαδή από όλους τους πολίτες) που δικαιούνται οι πολίτες.

Η υποχρεωτικότητα της επιβολής της φορολογίας και η έλλειψη κάθε αντιπαροχής από το κράτος στους πολίτες είναι οι κύριες αξίες της φορολογίας, σε

αντίθεση με τα τέλη, τα οποία προσφέρουν κάποιο αντάλλαγμα προς τους πολίτες κατά την καταβολή τους.

1.2.2 Λειτουργία της φορολογίας

Το κράτος, με την επιβολή της φορολογίας, αποβλέπει σε ταμειευτικούς, οικονομικούς, αναπτυξιακούς και κοινωνικοπολιτικούς στόχους έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργεί σωστά σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και να εξυπηρετεί το γενικό συμφέρον.

Έχει ειπωθεί ότι η φορολογία πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο απάμβλυνσης των οικονομικών ανισοτήτων και ότι ο φόρος είναι ισχυρό μέσο σταθεροποίησης της οικονομίας. Με τα καθορισμένα οικονομικά κίνητρα και αντικίνητρα γίνεται προσπάθεια ανακατανομής των οικονομικών πόρων. Δίκαιη κατανομή θεωρείται ο σεβασμός της αρχής της οριζόντιας φορολογικής ισότητας, δηλαδή σε όμοιες συνθήκες οι φορολογούμενοι πρέπει να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση. Η λεγόμενη θεωρία του ανταλλάγματος αναφέρει ότι δυο πολίτες είναι σε όμοιες συνθήκες όταν απολαμβάνουν το ίδιο όφελος από τα δημόσια αγαθά και τις δημόσιες υπηρεσίες. Σύμφωνα με τη θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας, δηλαδή της ικανότητας του φορολογούμενου να ανταποκρίνεται στην καταβολή των φόρων, σε όμοιες συνθήκες βρίσκονται εκείνοι που έχουν την ίδια οικονομική κατάσταση και τις ίδιες προσωπικές συνθήκες, την ίδια δηλαδή φοροδοτική ικανότητα.

Καταλαβαίνουμε ότι ο αποδέκτης των φορολογικών εσόδων είναι το Κράτος. Θα πρέπει όμως να διακρίνουμε μεταξύ του φορέα της φορολογικής εξουσίας, εκείνου δηλαδή που έχει την εξουσία προς επιβολή οικονομικών επιβαρύνσεων και του αποδέκτη των φορολογικών εσόδων.

Φορέας της φορολογικής εξουσίας και συνεπώς αποδέκτης των φορολογικών εσόδων είναι καταρχήν το Κράτος (ως νομικό πρόσωπο) που ασκεί την εξουσία αυτή «εξ' ιδίου δικαίου». Φορέας της φορολογικής εξουσίας και αποδέκτης των φόρων είναι και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στην περίπτωση αυτή η φορολογική εξουσία είναι παραγωγός, ασκείτε δε από τους Δήμους και τις Κοινότητες κατ' εξουσιοδότηση του Κράτους.

Όσον αφορά τους υπόχρεους στην καταβολή των φόρων αυτοί είναι κατά βάση οι ιδιώτες. Ως ιδιώτες δεν νοούνται μόνο τα φυσικά πρόσωπα αλλά και τα

νομικά πρόσωπα. Συνεπώς εξ' ορισμού το Κράτος αλλά και τα ΝΠΔΔ δεν είναι υποκείμενα στο φόρο. Άλλωστε αυτό θα αποτελούσε «αυτοφορολογία» που δεν θα έβρισκε οποιαδήποτε λογική θεμελίωση.

Βέβαια, διαφορετικά εμφανίζεται το ζήτημα σε περίπτωση που τα ΝΠΔΔ δεν ενεργούν ως φορείς δημόσιας εξουσίας αλλά και ως νομικά πρόσωπα που ασκούν νομική δραστηριότητα. Εξάλλου στο φόρο εισοδήματος υπόκεινται οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις.

Τέλος, το Σύνταγμα της Ελλάδας προβλέπει τη συμμετοχή των Ελλήνων στα Δημόσια βάρη. Αντίθετα, εφόσον δεν υπάρχει κάποια πρόβλεψη για απαλλαγή, και οι αλλοδαποί υπόκεινται στο φόρο αφού στη φορολογία εισοδήματος υπόκεινται, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια, οι έχοντες κατοικία ή τη διαμονή τους στην Ελλάδα ή εκείνοι που πραγματοποιούν εισοδήματα στην Ελλάδα.

Από τα παραπάνω, συμπεραίνεται ότι υποκείμενα της φορολογίας είναι τα φυσικά πρόσωπα (ημεδαποί ή αλλοδαποί), και τα ΝΠΙΔ αλλά και –υπό προϋποθέσεις- ΝΠΔΔ και το ίδιο το Κράτος.

1.2.3 Θεμελιώδεις αρχές φορολογίας

Για να είναι κοινωνικά αποδεκτό ένα σύστημα φορολογίας, πρέπει να τηρεί τις παρακάτω θεμελιώδεις αρχές:

✓ Η αρχή της μέγιστης κοινωνικής ωφέλειας.

Κατά την αρχή αυτή, η επιβολή του φόρου πρέπει να φτάνει μέχρι εκείνου του σημείου που το επιτρέπουν τα γενικότερα συμφέροντα της κοινωνίας. Θα πρέπει η φορολογική επιβάρυνση των πολιτών να είναι σε εκείνο το βαθμό που να τους επιτρέπει αφενός μια σύγχρονη ζωή και αφετέρου να υπάρχει ένα όριο συντήρησης που δεν πρέπει να θιχτεί με την επιβολή του φόρου.

✓ Η αρχή της διαφοροποίησης της φορολογητέας ύλης.

Κατά την αρχή αυτή κάθε πηγή εισοδήματος διαφοροποιεί την φορολογητέα ύλη και κατά συνέπεια η επιβολή του φόρου και η φορολογική επιβάρυνση θα πρέπει να διαφοροποιείται πχ διαφορετικός φορολογικός συντελεστής για το εισόδημα των φυσικών προσώπων από τα νομικά πρόσωπα, των εισοδημάτων από μισθωτές υπηρεσίες σε σχέση με το εισόδημα από ακίνητα κλπ.

✓ Η αρχή της καθολικότητας του φόρου.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή όλοι οι πολίτες θα πρέπει, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις, να φορολογούνται.

✓ Η αρχή της μη διπλής φορολόγησης της ίδιας φορολογητέας ύλης.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, δεν πρέπει η ίδια φορολογητέα ύλη, πχ, το εισόδημα, να φορολογείται διπλά.

✓ Η προοδευτικότητα του φόρου.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, τα υψηλότερα εισοδήματα θα πρέπει να φορολογούνται με υψηλότερο φορολογικό συντελεστή, μέχρι φυσικά ένα βαθμό.

✓ Το αφορολόγητο των νομικών προσώπων που έχουν αναγνωρισμένο κοινωνικό σκοπό.

Η αρχή αυτή εφαρμόζεται σε κοινωφελή ιδρύματα, γηροκομεία, ορφανοτροφεία κλπ.

✓ Τα ελεγχόμενα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης των φόρων.

Με την αρχή αυτή εξασφαλίζεται ότι τα έξοδα αυτά θα είναι όσο το δυνατόν περιορισμένα και σε καμία περίπτωση να μην ξεπερνάνε το ποσό του φόρου στον οποίο αποσκοπούν.

✓ Η αρχή της οριζόντιας και κάθετης φορολογικής ισότητας.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι πολίτες που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες θα πρέπει να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση (οριζόντια) και οι πολίτες που βρίσκονται κάτω από διαφορετικές συνθήκες, θα πρέπει να έχουν διαφορετική μεταχείριση (κάθετη).

1.3 ΟΙ ΦΟΡΟΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

1.3.1 Έννοια και σκοπός των φόρων

Για την απόκτηση των εσόδων του, το κράτος χρησιμοποιεί διάφορα μέσα, τα οποία διακρίνονται σε μονομερή και διμερή. Τα μονομερή μέσα συνιστούν παροχή χρηματικών πόρων από τον πολίτη προς το δημόσιο, χωρίς αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή από την πλευρά τού δημοσίου. Είναι αναγκαστικά για τον πολίτη και περιλαμβάνουν κυρίως τους φόρους. Από την άλλη, τα διμερή μέσα συνιστούν παροχή χρηματικών πόρων από τους πολίτες προς το δημόσιο, που συνοδεύεται

από αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή από την πλευρά του δημοσίου. Αυτά είναι συνήθως προαιρετικά με την έννοια ότι επιβαρύνουν εκείνους που χρησιμοποιούν την παρεχόμενη ειδική αντιπαροχή. Επομένως μπορούμε να πούμε ότι ο φόρος είναι η **μονομερής αναγκαστική παροχή αγοραστικής δύναμης** από τον πολίτη στο κράτος, που δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή του κράτους προς τον πολίτη.

Ο φόρος πρέπει να είναι γενικός και να επιβάλλεται σε όλους, δηλαδή σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, διαφορετικά αναιρείται η αρχή της καθολικότητας του φόρου. Είναι απαραίτητο να επιβάλλεται με σταθερό και γενικό κανόνα. Επιβάλλεται σε χρήμα και κατ' εξαίρεση σε είδος. Χαρακτηρίζεται από ετήσια περιοδικότητα.

Αναλύοντας την έννοια του φόρου καταλήγουμε στα εξής **στοιχεία**:

✓ Αναγκαστική εισφορά.

Έχει δηλαδή το στοιχείο του αναγκαστικού, του υποχρεωτικού. Δεν αφήνεται στην ελεύθερη βούληση κανενός. Επιβάλλεται από το κράτος με βάση το κυριαρχικό του δικαίωμα να επιβάλλει υποχρεώσεις στους πολίτες. Ο φόρος δεν επεκτείνεται μόνο στους υπηκόους του κράτους αλλά και στους αλλοδαπούς πολίτες, εφόσον αυτοί βρίσκονται σε οικονομική σχέση με το φορολογούν κράτος. Βλέπουμε δηλαδή ότι για την φορολογική επιβάρυνση ενός ατόμου εξετάζεται η οικονομική εξάρτηση του από μια χώρα και όχι η πολιτική του.

✓ Μη ειδική αντιπαροχή.

Ο πολίτης δεν περιμένει κανενός είδους άμεση ειδική αντιπαροχή για την καταβολή του φόρου από τη μεριά του δημοσίου, εκτός βέβαια αυτήν που αφορά όλους τους πολίτες γενικά. Από τις κρατικές παροχές ωφελούνται όλοι κι όχι ο καθένας ανάλογα με την φοροδοτική του ικανότητα.

✓ Παροχή αγοραστικής δύναμης.

Ο φόρος αφαιρεί αγοραστική δύναμη από τον πολίτη. Η έννοια αυτή είναι εναρμονισμένη στην σύγχρονη Δημοσιονομική αντίληψη παρέμβασης του κράτους. Δεν πρόκειται μόνο για αναγκαστική εισφορά χωρίς ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις.

✓ Επίτευξη κρατικών σκοπών.

Η επιβολή των φόρων αποσκοπεί στην πραγματοποίηση των επιδιωκόμενων σκοπών του κράτους. Μέσω του φόρου, που αποτελεί την κύρια πηγή κάλυψης των δημόσιων δαπανών, επιδιώκεται η πραγματοποίηση πολλών σκοπών όπου στο

σύνολό τους είναι κοινωνικού περιεχομένου. Με την διάθεση των κρατικών εσόδων, επιτυγχάνεται η δημιουργία των προϋποθέσεων αυτών που θα συμβάλλουν στην αύξηση του Εθνικού Εισοδήματος και συνεπώς στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου της κοινωνίας. Υπάρχουν όμως και φόροι που έχουν προστατευτικό χαρακτήρα, δηλαδή στοχεύουν στην ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής και αποβλέπουν στον περιορισμό της εισαγωγής κι στην ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας.

1.3.2 Λειτουργία των φόρων

Μπορούμε επίσης να διακρίνουμε τις εξής **λειτουργίες** του φόρου:

✓ Ταμειυτική λειτουργία.

Κατά την ταμειυτική λειτουργία ο φόρος λειτουργεί μόνο ως μέσο μετάθεσης των χρηματικών πόρων από τον φορολογούμενο στο κράτος για την κάλυψη των χρηματικών αναγκών του.

✓ Οικονομική λειτουργία.

Ο μηχανισμός των τιμών σε μια οικονομία που στηρίζεται στην ελεύθερη ζήτηση και προσφορά αγαθών και υπηρεσιών , αδυνατεί να πραγματοποιήσει τις γενικές επιδιώξεις της κοινωνίας. Για τον περιορισμό αυτών των συνεπειών, το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομική ζωή των σύγχρονων καπιταλιστικών κρατών.

✓ Κοινωνική λειτουργία.

Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών από την πλευρά του κράτους, πχ υγεία, εκπαίδευση, πολιτισμός, απαλλάσσει ως ένα βαθμό τον φορολογούμενο από αντίστοιχη οικονομική επιβάρυνση για την αγορά αυτών των υπηρεσιών.

1.3.3 Ταξινόμηση των φόρων

Για να κατανοηθεί πιο σωστά η ταξινόμηση των φόρων θα πρέπει να εξετάσουμε πρώτα δυο βασικούς παράγοντες, την «φορολογητέα ύλη» και τον «φορολογικό συντελεστή».

«**Φορολογητέα ύλη**» είναι η αξία στην οποία επιβάλλεται ο φόρος πχ το εισόδημα μισθωτού ενός έτους μείον τις προβλεπόμενες απαλλαγές υπόκειται σε φόρο ή η πωλούμενη αξία ενός αγαθού που υπόκειται σε φόρο προστιθέμενης αξίας.

«**Φορολογικός συντελεστής**» είναι η αναλογία που υπάρχει μεταξύ φόρου και φορολογητέας ύλης.

Ισχύει:

$$\text{ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ} = \frac{\text{ΦΟΡΟΣ}}{\text{ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΥΛΗ}}$$

Ο φορολογικός συντελεστής διακρίνεται σε αναλογικό και προοδευτικό:

«**Αναλογικό φορολογικό συντελεστή**» έχουμε όταν αυτός παραμένει σταθερός ανεξάρτητα από το ύψος της αξίας της φορολογητέας ύλης. Για παράδειγμα έχουμε το ΦΠΑ, όπου ανεξάρτητα από το ύψος της αξίας πώλησης ενός προϊόντος που υπάγεται σε συντελεστή 19% αυτός παραμένει ίδιος για όλα τα αγαθά της ίδιας ομάδας.

«**Προοδευτικό φορολογικό συντελεστή**» έχουμε όταν αυτός αυξάνεται είτε με την αύξουσα είτε με τη φθίνουσα τάση, αναλόγως με την αύξηση της φορολογητέας ύλης. Παράδειγμα φόρου που αντιπροσωπεύει αυτή τη περίπτωση είναι ο φόρος εισοδήματος των φυσικών προσώπων όπου ανάλογα με το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος εμφανίζονται ποικίλοι φορολογικοί συντελεστές.

Τέλος, «**φορολογική μονάδα**» είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διαθέτει την παραπάνω βάση και συνεπώς υπόκειται στη καταβολή του φόρου.

Με βάση την πιο πάνω ανάλυση των εννοιών «φορολογητέα ύλη»- «φορολογικός συντελεστής», καθώς και με την αρχή που επιβάλλει τους φόρους, μπορούμε να τους ταξινομήσουμε. Η **ταξινόμηση** των φόρων μας δίνει την δυνατότητα να τους διακρίνουμε άμεσα και να τους αναλύουμε με βάση την σχέση και συνάρτηση που παρουσιάζουν:

ν Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με την φορολογητέα ύλη.

Στην περίπτωση αυτή σαν φορολογητέα ύλη λαμβάνεται το εισόδημα, η περιουσία και η παραγωγή. Όσον αφορά το εισόδημα, ο φόρος επιβάλλεται κατά την απόκτηση του από τις διάφορες πηγές εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων. Όσον αφορά την περιουσία, ο φόρος επιβάλλεται κατά την μεταβίβαση ή την κατοχή της πχ φόρος μεταβίβασης ακινήτων. Τέλος, όσον αφορά την παραγωγή, ο φόρος επιβάλλεται κατά τις συναλλαγές προϊόντων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών, μεταξύ

αγοραστών και πωλητών, δηλαδή επιβάλλεται στην κατανάλωση, την δαπάνη που πραγματοποιεί ο αγοραστής, πχ ΦΠΑ.

ν Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τους φορολογικούς συντελεστές.

Λαμβάνοντας σαν βάση την φύση των φορολογικών συντελεστών διακρίνουμε τους φόρους σε α) αναλογικούς, οι οποίοι προκύπτουν με την επιβολή του αναλογικού φορολογικού συντελεστή πάνω στη φορολογητέα ύλη, πχ ΦΠΑ, φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων κ.α. και β) προοδευτικούς, οι οποίοι προκύπτουν με την επιβολή του προοδευτικού φορολογικού συντελεστή πάνω στην φορολογητέα ύλη, πχ φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων κ.α.

ν Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τον φορέα που τον επιβάλλει.

Λαμβάνοντας τον φορέα που επιβάλλει τον φόρο σαν βάση ταξινόμησης, διακρίνουμε τους κρατικούς φόρους, τους δημοτικούς και τους κοινοτικούς.

1.3.4 Φοροδοτική ικανότητα πολιτών

Μια άλλη έννοια που χρειάζεται να αναλυθεί είναι η έννοια της «**φοροδοτικής ικανότητας**» του φορολογούμενου. Η φοροδοτική ικανότητα είναι η ικανότητα του φορολογούμενου, να ανταποκρίνεται στην καταβολή των φόρων. Κριτήριο για τη δίκαιη κατανομή του φόρου, είναι η φοροδοτική του ικανότητα και όχι το όφελος που αποκομίζει ο φορολογούμενος από τη δραστηριότητα Δημοσίου.

Αντιλήψεις και θέσεις υπάρχουν όσον αφορά την φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου σε σχέση με το εισόδημά του, την περιουσία που κατέχει και τις δαπάνες που πραγματοποιεί.

ν Η φοροδοτική ικανότητα σε σχέση με το εισόδημά του.

Κατά την αντίληψη αυτή, το εισόδημα που αποκτά ο φορολογούμενος πρέπει να αποτελεί τον κύριο δείκτη φοροδοτικής ικανότητας του να ανταποκριθεί στα φορολογικά βάρη. Η άποψη αυτή ως ένα βαθμό είναι αντικειμενική, απολυτοποιεί όμως το εισόδημα σαν στοιχείο που δείχνει την φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου και αυτό γιατί, αν συνδεθεί με την κατοχή περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου, τότε, διαφοροποιείται η φοροδοτική ικανότητα από φορολογούμενο σε φορολογούμενο.

Διαφορετική είναι η φοροδοτική ικανότητα ενός μισθωτού για παράδειγμα, που έχει εισόδημα 15.000€ το χρόνο, αλλά δεν έχει στην κυριότητά του κανένα περιουσιακό

στοιχείο, από έναν άλλον μισθωτό με το ίδιο εισόδημα αλλά που έχει δικό του σπίτι, αυτοκίνητο κλπ.

✓ Η φοροδοτική ικανότητα σε σχέση με την περιουσία του.

Τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει ο φορολογούμενος οπωσδήποτε δείχνουν οικονομική άνεση και κατά συνέπεια αυξάνουν την φοροδοτική του ικανότητα. Όμως ο φόρος είναι χρηματική απαίτηση και μάλιστα άμεση από την πλευρά του κράτους. Το περιουσιακό στοιχείο δεν σημαίνει πάντα ότι αποτελεί εύκολη και άμεσα μετατρέψιμη σε χρήμα αξία.

✓ Η φοροδοτική ικανότητα σε σχέση με την δαπάνη.

Αντιλήψεις υπάρχουν, επίσης, σχετικά με την δαπάνη των φορολογούμενων, σαν κύριο δείκτη φοροδοτικής ικανότητας. Ενώ οι αντιλήψεις αυτές ανταποκρίνονται στην άμεση σύλληψη της φορολογητέας ύλης, ουσιαστικά καταλήγουν στην επιβάρυνση των χαμηλότερων εισοδηματικά τάξεων του πληθυσμού με την διόγκωση της φορολογίας των έμμεσων φόρων, που στην χώρα μας είναι ήδη αρκετά διογκωμένη. Υποστηρίζεται ότι με το κριτήριο της δαπάνης, εξαιρείται από το εισόδημα που φορολογείται η αποταμίευση. Αυτό ευνοεί τις υψηλότερα εισοδηματικές τάξεις, που κυρίως αποταμιεύουν και ένα μεγάλο μέρος της φορολογητέας ύλης θα διαφεύγει, με συνέπεια να επιβαρύνονται περισσότερο οι καταναλωτές.

Η διάκριση σε **άμεσους και έμμεσους** φόρους βασίζεται στον τρόπο είσπραξης των φόρων. Οι άμεσοι φόροι εισπράττονται με φορολογικούς καταλόγους και οι έμμεσοι με τιμολόγια. Αυτή όμως η διάκριση δεν είναι ουσιώδης. Ουσιαστικό είναι το στοιχείο της επιβάρυνσης. Με τον άμεσο φόρο επιβαρύνονται τα εισοδήματα ξεχωριστών ατόμων, το πρόσωπο στο μέτρο της φοροδοτικής του ικανότητας, ενώ με τον έμμεσο φόρο επιβαρύνεται το εμπόρευμα που πουλιέται, ο καταναλωτής, η μάζα του πληθυσμού με τη μικρή φοροδοτική ικανότητα. Ο άμεσος φόρος δηλαδή στηρίζεται στην ιδιοκτησία και στο εισόδημα ενώ ο έμμεσος φόρος στηρίζεται στη δαπάνη. Η διάκριση αυτή των φόρων, σε άμεσους και έμμεσους, θα γίνει πιο εύκολα κατανοητή στα παρακάτω κεφάλαια, όπου δίνουμε πιο λεπτομερή ανάλυσή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΑΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Αρχικά ο φόρος είχε το χαρακτήρα δωρεάς εκ μέρους των πολιτών του στο κράτος, όταν αυτό βρισκόταν σε αδυναμία να καλύψει τις δαπάνες του από τα έξοδά του. Αργότερα διαμορφώθηκε η θεωρία του εθνικού καθήκοντος και της θυσίας που πρεσβεύει ότι ο φόρος αποτελεί αναγκαστική εισφορά για τον πολίτη που καταβάλλεται απ' αυτόν για το κοινό συμφέρον. Η νεότερη αντίληψη παραδέχεται ότι ο φόρος δεν αποβλέπει μόνο σε οικονομικούς σκοπούς αλλά και σε κοινωνικούς και σε πολιτικούς όπου επιδιώκει τη δίκαιη κατανομή του εισοδήματος μεταξύ των πολιτών.

Οι υποχρεωτικές εισφορές είναι οι άμεσοι φόροι, οι έμμεσοι φόροι και οι κοινωνικές εισφορές. Οι άμεσοι φόροι στο φορολογικό μας σύστημα διακρίνονται σε **φόρο εισοδήματος** (φυσικών και νομικών προσώπων) και σε **φόρος κεφαλαίου**.

Οι άμεσοι φόροι εμφανίζουν κατά την επιβολή και την είσπραξή τους ορισμένα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

✓ Τα **πλεονεκτήματα** των άμεσων φόρων:

- Είναι σταθεροί στην απόδοσή τους αφού η αύξηση του εισοδήματος επιφέρει αυτόματα αύξηση του φόρου.
- Είναι δίκαιοι γιατί επιβάλλονται με προοδευτικό συντελεστή και προσαρμόζονται έτσι στη φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων.
- Απαιτούν μικρότερα έξοδα για την είσπραξή τους.
- Οι φορολογούμενοι γνωρίζουν εκ των προτέρων πόσο ακριβώς πρέπει να πληρώσουν.
- Επιτυγχάνουν την αναδιανομή του Εθνικού Εισοδήματος προς όφελος των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων.

✓ Τα **μειονεκτήματα** των άμεσων φόρων είναι:

- Παρουσιάζουν δυσχέρεια στην εξακρίβωση τους φορολογητέας ύλης.
- Δεν είναι αμέσου αποδόσεως .
- Ευνοούν τη φοροδιαφυγή.
- Περιορίζεται η βάση τους με τη θέσπιση κοινωνικοπολιτικών μέτρων με τη καθιέρωση αφορολόγητου ποσού, απαλλαγών κτλ.
- Έχουν μεγάλο κόστος βεβαίωσης και είσπραξης.

2.2 ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

2.2.1 Γενικά

Είναι ο κυριότερος από τους άμεσους φόρους. Επιβάλλεται πάνω στο εισόδημα που αποκτά ο πολίτης ανάλογα με την πηγή από την οποία προέρχεται. Καθιερώθηκε στη χώρα μας για πρώτη φορά με το νόμο Ν.1640/1919 «περί φορολογίας των καθαρών προσόδων», επί κυβερνήσεως Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο νόμος αυτός προέβλεπε την επιβολή, αφ' ενός μεν ενός αναλογικού φόρου σε κάθε πηγή εισοδήματος, αφ' ετέρου δε ενός συμπληρωματικού φόρου πάνω στο συνολικό εισόδημα με προοδευτικό συντελεστή. Το έτος 1955 επιβλήθηκε στη χώρα μας με το Ν.Δ 3323 ο «φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων», σύμφωνα με το οποίο όλα τα εισοδήματα των φυσικών προσώπων φορολογούνται κατά ενιαίο τρόπο με προοδευτικό συντελεστή. Το Ν.Δ 3323/55 συμπληρώθηκε από το Ν.Δ 3843/58 «περί φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων». Τα δυο ανωτέρω Ν.Δ κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με το **Ν.2238/1994** και με τίτλο «Κώδικας φορολογίας εισοδήματος».

Πιο κάτω θα δούμε στοιχεία για την φορολογία εισοδήματος που βαρύνει τα φυσικά πρόσωπα.

2.2.2 Χαρακτηριστικά του εισοδήματος

Εισόδημα είναι η απόδοση των συντελεστών της παραγωγής, του μισθωτού από την εργασία του, του εισοδηματία από την ενοικίαση ακινήτων, του εμπόρου από τα κεφάλαια του και την εμπορική του δραστηριότητα κλπ. Ο όρος εισόδημα εμφανίζεται με διάφορες έννοιες, όπως εθνικό εισόδημα, ατομικό, οικογενειακό, τεκμαρτό, ακαθάριστο, καθαρό, φορολογητέο.

✓ Το ατομικό εισόδημα.

Στην περίπτωση της φορολογίας εισοδήματος των φυσικών προσώπων τους ενδιαφέρει η εξέταση του ατομικού εισοδήματος του φυσικού προσώπου και όχι το εισόδημα που αποκτάται από ενώσεις προσώπων (πχ εταιρείες). Επίσης, στο φορολογικό μας σύστημα, δεν αποτελεί αντικείμενο φόρου το οικογενειακό εισόδημα, αλλά τα επιμέρους εισοδήματα των μελών της οικογένειας. Αν τα εισοδήματα των μελών της οικογένειας λαμβάνονται συνολικά, η φορολογητέα ύλη θα ήταν μεγαλύτερη και ο φόρος που θα εξαγόταν θα ήταν μεγαλύτερος, λόγω του υπολογισμού του με υψηλότερο φορολογικό συντελεστή σύμφωνα με την κλίμακα φορολογίας φυσικών προσώπων που ισχύει. Συνολικό ατομικό εισόδημα είναι το σύνολο των εισοδημάτων του φυσικού προσώπου που αποκτά από τις διάφορες πηγές εισοδήματος και των περιπτώσεών τους, που ορίζονται από τις σχετικές διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας.

✓ Το πραγματικό και το τεκμαρτό εισόδημα.

Πραγματικό εισόδημα είναι αυτό που αποδεδειγμένα αποκτά ο φορολογούμενος, ενώ το τεκμαρτό εισόδημα του συνάγεται, με βάση άλλα δεδομένα κατοχής περιουσιακών στοιχείων και δαπάνες που προϋποθέτουν την ύπαρξη αντίστοιχου εισοδήματος. Το εισόδημα αυτό, ως προς το ύψος του, ορίζεται με βάση σχετικούς πίνακες ή προσδιορίζεται με βάση το ύψος των δαπανών που πραγματοποιεί ο κάθε φορολογούμενος ανεξάρτητα από το πραγματικό του εισόδημα.

✓ Το δηλούμενο εισόδημα.

Ανάλογα με τις περιπτώσεις της φορολογικής νομοθεσίας ο φορολογούμενος υποχρεούται να δηλώσει τα εισοδήματά του. Το δηλούμενο εισόδημα είναι αυτό που δηλώνει υπεύθυνα ο φορολογούμενος στην ετήσια φορολογική του δήλωση. Η ειλικρίνεια και η ακρίβεια της φορολογικής δήλωσης ελέγχεται. Το δηλούμενο εισόδημα δεν είναι κατ' ανάγκην και το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου.

Αυτό εξαρτάται από την ροπή του φορολογούμενου για φοροδιαφυγή. Το δηλούμενο εισόδημα ελέγχεται λογιστικά, εξωλογιστικά και συγκριτικά με το τεκμαρτό εισόδημα ή με τους παράγοντες, όπως αντικειμενικά κριτήρια, αντικειμενικοί προσδιορισμοί αξίας ακινήτων κλπ. Σημειώνεται ότι η δήλωση των εισοδημάτων γίνεται βασικά τον επόμενο χρόνο από αυτόν που αποκτήθηκαν.

✓ Το ακαθάριστο και το καθαρό εισόδημα.

Όταν λέμε ακαθάριστο εισόδημα, εννοούμε το πρωτογενές εισόδημα που αποκτά ο φορολογούμενος πριν από τις προβλεπόμενες από τη σχετική νομοθεσία κρατήσεις, μειώσεις και εκπτώσεις. Καθαρό εισόδημα είναι αυτό που απομένει μετά την αφαίρεση των προβλεπόμενων κρατήσεων, μειώσεων και εκπτώσεων, εκτός της παρακράτησης ή της προκαταβολής φόρου εισοδήματος.

✓ Το φορολογητέο εισόδημα.

Το καθαρό εισόδημα του φυσικού προσώπου δεν είναι πάντα και η φορολογητέα ύλη επί της οποίας θα επιβληθεί ο φόρος. Η φορολογική νομοθεσία προβλέπει μια σειρά φοροαπαλλαγών που είναι δυνατόν να περιορίσουν σημαντικά την φορολογητέα ύλη, δηλαδή το φορολογητέο εισόδημα. Οι φοροαπαλλαγές αυτές γίνονται για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους, όπου οι λόγοι αυτοί διαφέρουν κατά περίπτωση. Η φορολογική αυτή παρέμβαση στον καθορισμό της φορολογητέας ύλης του εισοδήματος του φυσικού προσώπου είναι σημαντική και δίνει τις δυνατότητες άσκησης φορολογικής πολιτικής με κοινωνικό πρόσωπο, λαμβάνοντας υπόψη την ειδική θέση του κάθε φορολογούμενου και των αναγκών του. Επομένως, μπορούμε να θέσουμε ως φορολογητέο εισόδημα αυτό που απομένει μετά την αφαίρεση από το καθαρό εισόδημα του φυσικού προσώπου, των προβλεπόμενων από το νόμο αφορολόγητων ποσών δαπανών

2.2.3 Υποκείμενα στο φόρο εισοδήματος πρόσωπα

Σε φόρο εισοδήματος υπόκειται:

- ✓ Κάθε φυσικό πρόσωπο, το οποίο αποκτά εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του, καθώς και εισοδήματα τα οποία προκύπτουν στην αλλοδαπή εφόσον έχει κύρια κατοικία στην Ελλάδα.

- ✓ Οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν στην αλλοδαπή, εφόσον θεωρείται ότι κατοικούν στη Ελλάδα.
- ✓ Η σχολάζουσα κληρονομιά.
- ✓ Οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρίες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες, οι συμμετοχικές ή αφανείς, καθώς και οι κοινοπραξίες της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

Ο φόρος επιβάλλεται κάθε οικονομικό έτος στο εισόδημα που αποκτάται μέσα στο αμέσως προηγούμενο έτος, κατά τις διακρίσεις που ορίζει ο νόμος. Η χρονική διάρκεια του οικονομικού έτους αρχίζει από την 1^η Ιανουαρίου και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους.

2.2.4 Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος

Ως αντικείμενο του φόρου εισοδήματος θεωρείται το **συνολικό ακαθάριστο εισόδημα** που έχει σχέση με την επιβολή του φόρου εισοδήματος των φυσικών προσώπων είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή. Αυτό είναι το σύνολο όλων των ακαθάριστων εισοδημάτων του φορολογούμενου από τις διάφορες πηγές εισοδήματος μετά την αφαίρεση των δαπανών απόκτησής τους.

2.2.5 Πηγές εισοδήματος

Το εισόδημα, ανάλογα με την προέλευσή του, διακρίνεται ως εξής:

- A. *Εισόδημα από ακίνητα.*
- B. *Εισόδημα από κινητές αξίες.*
- Γ. *Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.*
- Δ. *Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις.*
- E. *Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες.*
- ΣΤ. *Εισόδημα από ελευθέρια επαγγέλματα.*
- Z. *Εισόδημα αλλοδαπής προέλευσης.*

Για να βρεθεί το συνολικό εισόδημα, αθροίζονται τα επιμέρους εισοδήματα των κατηγοριών Α έως Ζ τα οποία αποκτώνται από κάθε φυσικό πρόσωπο, είτε κατά το οικονομικό έτος το προηγούμενο από τη φορολογία, είτε κατά το ημερολογιακό ή διαχειριστικό ή γεωργικό έτος το οποίο έληξε μέσα στο προηγούμενο από τη φορολογία οικονομικό έτος. Κατά την άθροιση αυτή συμψηφίζονται τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία των επιμέρους εισοδημάτων.

Με απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών καθορίζεται η διαδικασία, ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης εκχώρησης εισοδημάτων στο Δημόσιο, τα δικαιολογητικά που συνυποβάλλονται με αυτήν, η διαδικασία βεβαίωσης των ποσών των εισοδημάτων που εκχωρούνται στο Δημόσιο, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων.

Πιο συγκεκριμένα:

A. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ

Στην πηγή εισοδήματος από ακίνητα υπολογίζονται τα εισοδήματα που προέρχονται κάθε οικονομικό έτος από την εκμετάλλευση ακινήτων όπως :

- Εκμίσθωση ή επίταξη οικοδομών (κατοικιών, ξενοδοχείων, κλινικών, σχολείων, θεάτρων, καταστημάτων, γραφείων κλπ) και γαιών από τον ιδιοκτήτη, νομέα, επικαρπωτή ή δικαιούχο επικαρπίας ή χρήσης οίκησης.
- Ιδιόχρηση ή ιδιοκατοίκηση ή δωρεάν παραχώρηση μιας ή περισσότερων οικοδομών.
- Εκμίσθωση γηπέδων όπως χώροι στάθμευσης, αυτοκινήτων, αποθηκών, εργοστασίων κλπ.
- Υπεκμίσθωση οικοδομής (αυτό που αποκτιέται από τον μισθωτή).
- Το αντάλλαγμα που καταβάλλεται για την παραχώρηση χώρου τοποθέτησης επιγραφών και γενικά κάθε είδους διαφήμισης.

Σημείωση: Αν η οικοδομή κατοικήθηκε από τον ιδιοκτήτη της(ιδιοκατοίκηση), το ακαθάριστο εισόδημά της δεν μπορεί να είναι μικρότερο από τα 3,5% της αξίας της, όπως αυτή υπολογίζεται ως το γινόμενο (τεκμαρτό μίσθωμα) των εξής παραγόντων:

- της κύριας επιφάνειας της οικοδομής
- τη τιμή ζώνης
- του διορθωτικού συντελεστή και

- του συντελεστή παλαιότητας.

B. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ

Εισόδημα από κινητές αξίες είναι αυτά που προκύπτουν κάθε οικονομικό έτος από κάθε δικαιούχο κινητών αξιών όπως :

- Μερίσματα, τόκους ιδρυτικών τίτλων και μετοχές ημεδαπών ΑΕ καθώς και ομολογίες και χρεόγραφα του Ελληνικού Δημοσίου ή ημεδαπών ΝΠΔΔ ή ημεδαπών επιχειρήσεων κάθε είδους, καθώς και από αμοιβές και ποσοστά των διευθυντών και διαχειριστών των ΑΕ.
- Μερίσματα και τόκοι από τίτλους επιχειρήσεων αλλοδαπής προέλευσης καθώς και το εισόδημα από τόκους που επιδικάζονται με δικαστική απόφαση εκτός ορισμένων περιπτώσεων.
- Κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων.
- Το εισόδημα που προέρχεται από θεματικά ανώνυμες εταιρείες, είτε η διανομή που γίνεται σε χρήμα, είτε σε ακίνητα ή κινητά ή σε άλλες αξίες.
- Τόκοι κάθε τίτλου έντοκης κατάθεσης της μετρητοίς ή εγγύησης, καθώς και κάθε τίτλου χρεωστικού με υποθήκη, ενέχυρο ή όχι.

Από το εισόδημα αυτό εκπίπτει κάθε φόρος, τέλος ή δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή οποιουδήποτε τρίτου, που βαρύνει αυτό το εισόδημα.

Γ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Είναι το εισόδημα που προκύπτει κάθε οικονομικό έτος από μισθούς, ημερομίσθια, επιχορηγήσεις, επιδόματα, συντάξεις και γενικά από κάθε παροχή που χορηγείται περιοδικά με οποιαδήποτε μορφή είτε σε είδος ή άλλες αξίες για παρούσα ή προηγούμενη υπηρεσία, το οποίο αποκτάται από μισθωτούς γενικά και συνταξιούχους.

Δεν θεωρείται εισόδημα και δεν υπόκειται σε φόρο:

- η αποζημίωση που παρέχεται σε υπαλλήλους επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών για δαπάνες υπηρεσίας, που τους έχουν ανατεθεί.
- οι δαπάνες που καταβάλλονται στα πρόσωπα που μετακινούνται με εντολή του δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και λοιπών ΝΠΔΔ.
- η παροχή που καταβάλλεται εφάπαξ από τα ταμεία πρόνοιας και τους ασφαλιστικούς οργανισμούς για τους ασφαλισμένους και τις οικογένειες τους.

- το εφάπαξ βοήθημα που παρέχεται σε δημόσιους υπαλλήλους, ποσοστό 20% από κάθε είδους καθαρές αποδοχές, πρόσθετες αμοιβές, αποζημιώσεις και συντάξεις που καταβάλλονται αναδρομικά, σε μισθωτούς ή συνταξιούχους με βάση το νόμο, δικαστική απόφαση ή συλλογική σύμβαση και οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται στους υπαλλήλους.

Δ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είναι το κέρδος που αποκτάται από ατομική ή εταιρική επιχείρηση, εμπορική, βιομηχανική ή βιοτεχνική ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος, το οποίο δεν υπάγεται στα ελεύθερα επαγγέλματα. Πιο συγκεκριμένα, ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις θεωρείται:

- Η ωφέλεια από την άσκηση επιχείρησης αγοραπωλησίας ακινήτων.
- Η ωφέλεια που πραγματοποιείται από οργανωμένη επιχείρηση πώλησης οικοπέδων ή αγροτεμαχίων.
- Τα ποσά που καταβάλλουν με τη μορφή μερίσματος ή αμοιβής στα μέλη τους οι συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί νόμιμα.
- Τα κέρδη από παρεπόμενες εργασίες που ενεργούνται από την επιχείρηση παράλληλα με το κύριο σκοπό τους.
- Επιχειρηματική αμοιβή ομόρρυθμου εταίρου και του κοινωνού που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 10
- Ο μισθός που καταβάλλεται από Α.Ε. σε μέλη του Δ.Σ. για υπηρεσίες που παρέχουν.
- Ο μισθός και κάθε είδους απολαβές που καταβάλλονται από την ΕΠΕ σε εταίρους τους για υπηρεσίες που παρέχουν σ' αυτή.
- Η πραγματοποιηθείσα αυτόματη υπερτίμηση του παγίου κεφαλαίου που χρησιμοποιείται στην επιχείρηση, καθώς και η υπερτίμηση που δεν πραγματοποιήθηκε, εφόσον αυτή έχει περιληφθεί στην απογραφή.
- Οι τόκοι συναλλαγματικών και γραμματίων από εμπορικές συναλλαγές μεταξύ εμπόρων, οι τόκοι από αποδεδειγμένες πωλήσεις εμπορευμάτων με πίστωση μεταξύ εμπόρων και οι προκύπτοντες τόκοι υπερημερίας.
- Οι αποδόσεις χρηματοοικονομικών παραγώγων.

Σημείωση: Στο έντυπο της φορολογικής δήλωσης (Ε1), στο πεδίο «Γ. Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις», περιλαμβάνονται και οι ζημιές του ίδιου ή και προηγούμενων οικονομικών ετών από ατομική επιχείρηση.

Ε. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Είναι το κέρδος που προκύπτει σε κάθε οικονομικό ή γεωργικό έτος και αποκτάται από την εκμετάλλευση μιας ή περισσότερων γεωργικών επιχειρήσεων, όπως είναι οι αγροτικές, κτηνοτροφικές, πτηνοτροφικές, δασικές, αλιευτικές κλπ. Οι γεωργικές επιχειρήσεις είναι δυνατόν να λάβουν εταιρική μορφή σαν ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες, περιορισμένης ευθύνης, κοινοπραξίες, συνεταιρισμοί.

Ως ακαθάριστο εισόδημα θεωρείται η αξία των παραγόμενων προϊόντων. Στα ακαθάριστα έσοδα εφαρμόζεται ένας μοναδικός συντελεστής καθαρού εισοδήματος. Για τον προσδιορισμό του εισοδήματος με αντικειμενική μέθοδο, συνίσταται επιτροπή, έργο της οποίας είναι η κατάρτιση πινάκων που περιλαμβάνουν εκτιμήσεις του καθαρού γεωργικού εισοδήματος για όλα τα προϊόντα που παράγονται στην Ελληνική Επικράτεια, καθώς και εκτιμήσεις του αντιπροσωπευτικού ενοικίου, ανά στρέμμα ενοικιαζόμενης γεωργικής γης.

Αν από τα τηρούμενα βιβλία ή στοιχεία από τα οποία δεν εξάγεται λογιστικό αποτέλεσμα, προκύπτει καθαρό γεωργικό εισόδημα, διαφορετικό από αυτό που προσδιορίζεται με την αντικειμενική μέθοδο, λαμβάνεται υπόψη για τη φορολογία εισοδήματος το κατά περίπτωση προκύψαν μεγαλύτερο εισόδημα.

ΣΤ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Είναι οι αμοιβές από την άσκηση του ελευθέριου επαγγέλματος, όπως πχ, του ιατρού, οδοντιάτρου, βιολόγου, ψυχολόγου, δικηγόρου, συμβολαιογράφου, λογιστή, αρχιτέκτονα, μηχανικού, τοπογράφου, χημικού, γεωλόγου, δημοσιογράφου κλπ. Επίσης περιλαμβάνει και κάθε αμοιβή που καταβάλλεται σε πραγματογνώμονες, ελεγκτές ανώνυμων εταιριών, διαιτητές, συγγραφείς, εκτελεστές διαθηκών, εκκαθαριστές κληρονομιών.

Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέριου επαγγέλματος που αντιπροσωπεύει εργασίες δυο ή περισσότερων ετών και καταβάλλεται μεταγενέστερα, κατανέμεται σε δυο ίσα μέρη για να φορολογηθεί:

α) στο έτος της είσπραξης και το αμέσως προηγούμενο, σε περίπτωση εργασίας δυο ετών.

β) στο έτος της είσπραξης και τα αμέσως δυο προηγούμενα, σε περίπτωση εργασίας τριών ή περισσότερων ετών.

Ως ακαθάριστο εισόδημα λαμβάνεται το σύνολο των αμοιβών που εισπράττονται από την άσκηση ελευθερίου επαγγέλματος, όπως αυτό προκύπτει από επαρκή και ακριβή βιβλία και στοιχεία που τηρεί ο φορολογούμενος. Αν ο υπόχρεος δεν τηρεί τα βιβλία και στοιχεία που ορίζονται από τον Κ.Β.Σ το ακαθάριστο και καθαρό εισόδημα προσδιορίζονται τεκμαρτώ.

Z. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

Στο εισόδημα αλλοδαπής προέλευσης περιλαμβάνονται:

- Καθαρά ποσά από μισθούς, συντάξεις κλπ αλλοδαπής προέλευσης
- Καθαρά κέρδη και ζημιές από γεωργικές επιχειρήσεις στην αλλοδαπή.
- Καθαρά κέρδη και ζημιές από εμπορικές επιχειρήσεις στην αλλοδαπή.
- Καθαρά κέρδη και ζημιές από ελευθέριο επάγγελμα στην αλλοδαπή.
- Καθαρά κέρδη από κινητές αξίες στην αλλοδαπή.

2.2.6 Υπόχρεοι σε υποβολή φορολογικής δήλωσης

- ✓ Κάθε φυσικό πρόσωπο έχει υποχρέωση να υποβάλλει δήλωση, εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο εισόδημά του υπερβαίνει το ποσό των 3.000€. Υποχρέωση υπάρχει επίσης και όταν το εισόδημα του φορολογούμενου είναι μικρότερο από 3.000€ αλλά στο εισόδημα αυτό περιλαμβάνεται και ζημία από εμπορική επιχείρηση ή γεωργική εκμετάλλευση, την οποία δικαιούται να συμψηφίσει με εισοδήματα του ίδιου και των επόμενων ετών.
- ✓ Τα φυσικά πρόσωπα, τα οποία αποκτούν αποκλειστικά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση αν το ετήσιο εισόδημά τους υπερβαίνει το ποσό των 6.000€.
- ✓ Φυσικά πρόσωπα, τα οποία είναι αποκλειστικά αγρότες και έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα, υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση, εφόσον το ετήσιο καθαρό τους γεωργικό εισόδημα υπερβαίνει τις 3000€. Φυσικά πρόσωπα, τα οποία αποκτούν και γεωργικό εισόδημα, χωρίς να είναι κατά κύριο επάγγελμα

αγρότες, υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση, ανεξάρτητα από το ύψος του καθαρού γεωργικού εισοδήματος που αποκτούν.

- ✓ Κατά τη διάρκεια του γάμου οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή δήλωση των εισοδημάτων τους, στα οποία ο φόρος, τα τέλη και οι εισφορές που αναλογούν υπολογίζονται χωριστά στο εισόδημα καθενός συζύγου. Σε αυτήν την περίπτωση, το τυχόν αρνητικό αποτέλεσμα του εισοδήματος του ενός συζύγου δεν συμψηφίζεται με τα εισοδήματα του άλλου συζύγου. Ειδικά, το εισόδημα του ενός συζύγου, το οποίο προέρχεται από επιχείρηση που εξαρτάται οικονομικά από τον άλλο σύζυγο, προστίθεται στα εισοδήματα του άλλου συζύγου και φορολογείται στο όνομά του. Υπάρχουν βέβαια και οι περιπτώσεις, να έχει διακοπεί η έγγαμη συμβίωσή κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης, ο ένας από τους δυο συζύγους να είναι σε κατάσταση πτώχευσης ή να έχει υποβληθεί σε δικαστική συμπαράσταση, τότε υποχρεούνται να επιδώσουν φορολογική δήλωση ο καθένας χωριστά.
- ✓ Το εισόδημα των ανήλικων τέκνων, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις, προστίθεται στα εισοδήματα του γονέα που έχει το μεγαλύτερο συνολικό εισόδημα και φορολογείται στο όνομά του. Αν οι γονείς έχουν ίσο ποσό συνολικού εισοδήματος, το εισόδημα του ανηλικού τέκνου προστίθεται στο όνομα του πατέρα και φορολογείται στο όνομά του. Αν δεν υπάρχει πατέρας ή δεν έχει γονική μέριμνα, υπόχρεη είναι η μητέρα.
- ✓ Σε περίπτωση σχολάζουσας κληρονομιάς, υπόχρεος είναι ο προσωρινός διαχειριστής. Σε περίπτωση θανάτου του φορολογούμενου, οι κληρονόμοι του για το σύνολο του εισοδήματος που απέκτησε μέχρι τη χρονολογία του θανάτου του.

2.2.7 Πρόσωπα που θεωρείται ότι βαρύνουν τον φορολογούμενο

Θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο:

- ✓ Ο ή η σύζυγος που δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα.
- ✓ Τα ανήλικα άγαμα τέκνα.
- ✓ Τα ενήλικα άγαμα τέκνα τα οποία δεν έχουν υπερβεί το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες σχολές ή σχολεία του

εσωτερικού ή του εξωτερικού, καθώς και εκείνα τα οποία παρακολουθούν δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης στο εσωτερικό.

- ✓ Τα άγαμα τέκνα τα οποία δεν υπάγονται στην προηγούμενη περίπτωση, εφόσον υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία.
- ✓ Τα τέκνα που είναι άγαμα ή διαζευγμένα ή τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.
- ✓ Οι ανιόντες και των δυο συζύγων.
- ✓ Οι αδελφοί και οι αδελφές και των δυο συζύγων που είναι άγαμοι ή διαζευγμένοι ή τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.
- ✓ Οι ανήλικοι ορφανοί από μητέρα ή πατέρα, συγγενείς μέχρι και τον τρίτο βαθμό οποιουδήποτε από τους συζύγους.
- ✓ Τα πρόσωπα αυτά, εκτός από τους συζύγους, θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο εφόσον συνοικούν με αυτόν και το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημά τους δεν υπερβαίνει το ποσό των 1.200€ ή των 2.500€ αν αυτά παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.

2.2.8 Απαλλαγές από το φόρο

Ο νόμος ορίζει κάποιες **απαλλαγές** από το φόρο, όπως είναι οι εξής:

α) Απαλλάσσονται από το φόρο προσωπικά και με τον όρο της αμοιβαιότητας:

- Οι αλλοδαποί πρεσβευτές και οι λοιποί διπλωματικοί αντιπρόσωποι και πράκτορες για το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και για τα από κάθε πηγή εισοδήματα τους που αποκτώνται στην αλλοδαπή.
- Οι πρόξενοι και προξενικοί πράκτορες, ως και το κατώτατο προσωπικό των ξένων πρεσβειών και προξενείων, εφόσον έχουν την ιθαγένεια του κράτους που αντιπροσωπεύεται και αποκτούν στην Ελλάδα εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες.

β) Από το εισόδημα από **ακίνητα** απαλλάσσονται:

- Το τεκμαρτό εισόδημα που προκύπτει από την παραχώρηση της χρήσης ακινήτων από το κύριο στο Ελληνικό Δημόσιο ή σε ΝΠΔΔ, χωρίς αντάλλαγμα.
- Το ακαθάριστο τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση γενικά.
- Το τεκμαρτό εισόδημα που προκύπτει από τη δωρεάν παραχώρηση της χρήσης κατοικίας εμβαδού μέχρι 100 τ.μ., από το γονέα που έχει τη κυριότητα αυτής προς τα τέκνα.

γ) Από το εισόδημα από **κινητές αξίες** απαλλάσσονται:

- Οι τόκοι οποιασδήποτε μορφής κατάθεσης σε τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα ή στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, εφόσον η κατάθεση δεν είναι σε ευρώ και ο δικαιούχος είναι μόνιμος κάτοικος εξωτερικού.
- Οι τόκοι εκουσίων καταθέσεων όψεως ή ταμιευτηρίου στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, εφόσον οι καταθέσεις δεν είναι σε ευρώ και ο δικαιούχος είναι μόνιμος κάτοικος εξωτερικού.
- Οι τόκοι εθνικών δανείων που εκδίδονται με έντοκα γραμμάτια ή ομολογίες.
- Οι τόκοι των ομολογιακών δανείων που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε ευρώ ή συνάλλαγμα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό κτλ.
- Τα μερίσματα από ιδρυτικούς τίτλους και μετοχές ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών που ασχολούνται με την εκμετάλλευση πλοίων των οποίων τα κέρδη υπόκεινται στον ειδικό φόρο πλοίων. Όπως αυτός ισχύει κάθε φορά.
- Τα κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων του Ν.1969/1991 και του Ν. 2778/1999, καθώς και η πρόσθετη αξία που αποκτούν οι μεριδιούχοι αυτών από την εξαγορά των μεριδίων τους σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης.

δ) Από το εισόδημα από **εμπορικές επιχειρήσεις** απαλλάσσονται:

- Τα κέρδη από την εκμετάλλευση πλοίων, τα οποία υπόκεινται στον ειδικό φόρο για τα πλοία, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά.
- Τα κέρδη από λιανική πώληση καπνού ή από την άσκηση του επαγγέλματος του μικροπωλητή ή από την εκμετάλλευση περιπτέρου, καφενείου, κυλικείου, κουρείου κλπ μέσα στα κτίρια και στα καταστήματα στα οποία στεγάζονται δημόσιες υπηρεσίες ή δημοτικές ή κοινοτικές ή υπηρεσίες ΝΠΔΔ τα οποία πραγματοποιούνται από θύματα πολέμου και ανάπηρους στους οποίους χορηγήθηκε σχετική άδεια.

- Από 1^η Ιανουαρίου 2003 το ποσό της επιχορήγησης που καταβάλλεται στους νέους επαγγελματίες, οι οποίοι υπάγονται στα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ.

ε) Απαλλαγές του εισοδήματος από γεωργικές επιχειρήσεις:

Από το καθαρό γεωργικό εισόδημα απαλλάσσεται του φόρου ποσό 1.500€. Το ποσό αυτό ορίζεται σε 3.000€ εφόσον οι αγρότες λαμβάνουν εξισωτικές αποζημιώσεις. Ειδικά για εκείνους που στην αρχή της φορολογούμενης χρήσεως είναι νέοι αγρότες. Παραπάνω ποσά προσαυξάνονται κατά 50% για τα πρώτα 5 χρόνια υποβολής φορολογικής δήλωσης και κατά 25% για τα επόμενα 5 χρόνια.

στ) Από το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες απαλλάσσονται:

- Οι συντάξεις και κάθε είδους περιθάλψεις, οι οποίες παρέχονται σε ανάπηρους πολέμου και θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου ως και σε ανάπηρους και θύματα ειρηνικής περιόδου στρατιωτικούς γενικά που έπαθαν κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους προδήλως, αναμφισβήτητα και εξαιτίας αυτής
- Η σύνταξη που καταβάλλεται σε ανάπηρους πολέμου με βάση τα έτη υπηρεσίας τους στο δημόσιο, κατά το ποσό της αναπηρικής σύνταξης την οποία θα ελάμβανε ο δικαιούχος αν δεν είχε παραιτηθεί από το δικαίωμα λήψης της
- Οι μισθοί, συντάξεις και η πάγια αντιμισθία που χορηγούνται σε πρόσωπα που είναι ολικώς τυφλοί, καθώς και σε πρόσωπα που παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες, που υπερβαίνει το 80%
- Οι αποδοχές των αλλοδαπών κατώτερων πληρωμάτων των εμπορικών πλοίων
- Το εξωιδρυματικό επίδομα, καθώς και το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται η σύνταξη, που καταβάλλεται σε τυφλούς και γενικά σε πρόσωπα που βρίσκονται συνεχώς σε κατάσταση που απαιτεί επίβλεψη, περιποίηση ή συμπαράσταση άλλων προσώπων.

2.2.9 Προσδιορισμός εισοδήματος με βάση την τεκμαρτή δαπάνη

Στα πλαίσια εξακρίβωσης από τη φορολογική αρχή της φορολογητέας ύλης που πιθανόν να διαφεύγει, θεσπίστηκε ο τεκμαρτός προσδιορισμός εισοδήματος (Ν.

3323/55). Με βάση ορισμένα στοιχεία που λαμβάνονται ενδεικτικά υπόψη, συμπεραίνουμε ότι ο φορολογούμενος πρέπει ανεξάρτητα αν αυτό αποδεικνύεται ή όχι, να αποκτά ένα αντίστοιχο εισόδημα. Τα τεκμήρια διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

α) τεκμήρια δαπανών διαβίωσης, δηλαδή τα τεκμήρια που διαμορφώνουν το επίπεδο διαβίωσης του φορολογούμενου και

β) τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή τις πραγματικές δαπάνες που πραγματοποιεί ο φορολογούμενος για απόκτηση κυρίως περιουσιακών στοιχείων.

Σημειώνεται ότι, αν η διαφορά του συνολικού δηλούμενου εισοδήματος του φορολογούμενου είναι μεγαλύτερη από το 20% του εισοδήματος που δήλωσε με την αρχική εμπρόθεσμη δήλωσή του λαμβάνει τις δαπάνες αυτές σαν φορολογική βάση ή φορολογητέα ύλη για την επιβολή του φόρου.

Συγκεκριμένα:

α) Τεκμήριο δαπανών διαβίωσης.

Για τον προσδιορισμό της συνολικής ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που συνοικούν και τους βαρύνουν λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

- Το ετήσιο τεκμαρτό μίσθωμα για **ιδιοκατοικούμενη ή μισθωμένη κύρια κατοικία** άνω των διακοσίων (200) τετραγωνικών μέτρων και για **δευτερεύουσα κατοικία** άνω των εκατόν πενήντα (150) τετραγωνικών μέτρων, το οποίο υπολογίζεται με βάση την αντικειμενική αξία του ακινήτου επί ποσοστό 3,5% και πολλαπλασιάζεται με συντελεστή δύο (2). Το τεκμαρτό μίσθωμα μιας ή περισσότερων εξοχικών κατοικιών υπολογίζεται σε καθεμιά από αυτές για τρεις (3) μήνες το έτος. Αν ο φορολογούμενος ή η σύζυγος του και τα πρόσωπα που συνοικούν μαζί του και τον βαρύνουν έχουν στη κατοχή τους ή στην κυριότητα τους ή έχουν μισθώσει περισσότερα ακίνητα με συνολική επιφάνεια άνω των εκατόν πενήντα (150) τετραγωνικών μέτρων, τα οποία χρησιμοποιούνται από αυτούς ως δευτερεύουσα κατοικία, τότε για τον υπολογισμό του τεκμαρτού μισθώματος τους λαμβάνονται υπόψη όλες οι μισθωμένες ή ιδιοκατοικούμενες δευτερεύουσες κατοικίες. Δεν λαμβάνεται όμως υπόψη η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη για δευτερεύουσα κατοικία με επιφάνεια μέχρι εκατόν πενήντα (150) τετραγωνικά μέτρα που βρίσκεται σε περιοχή με πληθυσμό κάτω από πέντε χιλιάδες (5.000) κατοίκους και η οποία

περιήλθε στον φορολογούμενο ή στην σύζυγό του από κληρονομιά, προίκα ή γονική παροχή εκτός από τις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως τουριστικές.

- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη που υπολογίζεται με βάση το ύψος των ετήσιων εξόδων συντήρησης και κυκλοφορίας **επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης** που προσδιορίζεται ανάλογα με τους φορολογήσιμους ίππους του αυτοκινήτου και της συμμετοχής της τεκμαρτής αυτής δαπάνης στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Η ετήσια αυτή τεκμαρτή δαπάνη από κάθε επιβατικό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης μειώνεται ανάλογα με την παλαιότητά του, η οποία υπολογίζεται από το έτος της πρώτης κυκλοφορίας του στην Ελλάδα, με διάφορα ποσοστά.
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη **σκαφών αναψυχής**, ιστιοφόρων ή μηχανοκινήτων, ιδιωτικής χρήσης κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του ή των προσώπων που τους βαρύνουν κατά τις διατάξεις του σχετικού νόμου. Για τον καθορισμό της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης λαμβάνεται υπόψη το μήκος του σκάφους και μειώνεται ανάλογα με την παλαιότητα του σκάφους.
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη για **αεροσκάφη και ελικόπτερα** κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του ή των προσώπων που τους βαρύνουν.
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη που υπολογίζεται με βάση το ύψος των ετήσιων εξόδων συντήρησης και χρήσης **δεξαμενής κολύμβησης (πισίνες)** που χρησιμοποιείται για τις οικογενειακές ανάγκες ή του κυρίου ή του κατόχου της, και της συμμετοχής αυτών των εξόδων στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Η ετήσια αυτή τεκμαρτή δαπάνη υπολογίζεται με βάση την επιφάνεια της δεξαμενής. Προκειμένου για πισίνες εσωτερικού χώρου οι δαπάνες προσαυξάνονται κατά 50%.

Οι ανωτέρω τεκμαρτές δαπάνες που αναφέρθηκαν υπολογίζονται αθροιστικά, προσαυξάνονται δε ανάλογα με τον αριθμό των στοιχείων που προσδιορίζουν τη δαπάνη. Αν ο φορολογούμενος έχει πέρα από δυο στοιχεία τότε το συνολικό ποσό των δαπανών του προσαυξάνεται κατά 10% για κάθε στοιχείο πέρα από το δεύτερο. Το ποσοστό της προσαύξησης δεν μπορεί να υπερβεί το διπλάσιο του μεγαλύτερου ποσού της τεκμαρτής δαπάνης που προκύπτει, ενώ δεν προσαυξάνεται η δαπάνη που προκύπτει όταν το ποσό της δαπάνης δεν υπερβαίνει τα 7.350€.

Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη διαβίωσης που προσδιορίζεται με τα πιο πάνω τεκμήρια μπορεί να αμφισβητηθεί από τον φορολογούμενο στις εξής περιπτώσεις:

- ◆ Όταν υπηρετεί την στρατιωτική του θητεία.
- ◆ Όταν είναι φυλακισμένος.
- ◆ Όταν νοσηλεύεται σε νοσοκομείο ή κλινική.
- ◆ Όταν είναι άνεργος, για το διάστημα που δικαιούται επίδομα ανεργίας.
- ◆ Όταν συγκατοικεί με συγγενείς πρώτου βαθμού και έχει μειωμένες δαπάνες διαβίωσης γιατί οι συγγενείς συμβάλλουν με το εισόδημά τους.
- ◆ Όταν είναι ορφανός και έχει στη κυριότητά του από κληρονομιά Ε.Ι.Χ.
- ◆ Όταν προσκομίσει στοιχεία που αποδεικνύουν ότι από γεγονός ανώτερης βίας πραγματοποίησε δαπάνη μικρότερη του τεκμηρίου του.

Για όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις ο φορολογούμενος πρέπει να προσκομίσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά.

β)Τεκμήριο απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Ως ετήσια τεκμαρτή δαπάνη του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν λογίζονται και τα χρηματικά ποσά που πραγματικά καταβάλλονται από:

- Δαπάνες για αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, δίτροχων ή τρίτροχων αυτοκινούμενων οχημάτων, πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας, δηλαδή άνω των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ.
- Δαπάνες για αγορά ή χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων ή ανέγερση οικοδομών ή κατασκευή δεξαμενής κολύμβησης.
- Δαπάνες για δωρεές ή γονικές παροχές και χορηγίες χρηματικών παροχών άνω των τριακοσίων (300) ευρώ, εξαιρώντας τις δωρεές προς το Δημόσιο, τους Δήμους και τις κοινότητες του κράτους, τα ΑΕΙ, τα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία κλπ.
- Δαπάνες για απόσβεση δανείων ή πιστώσεων οποιασδήποτε μορφής, συμπεριλαμβανομένου τα σύνολα των τοκοχρεωλυτικών δόσεων και οι τόκοι υπερημερίας.

2.2.10 Δαπάνες που μειώνουν το συνολικό εισόδημα

α) Από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται, κατά περίπτωση, τα ποσά των πιο κάτω δαπανών:

- Το ποσό της ετήσιας δαπάνης που καταβάλλει ο φορολογούμενος για ασφάλιστρα ασφαλίσεων ζωής ή θανάτου, ασφαλίσεων προσωπικών ατυχημάτων και για ασφάλιστρα ασθένειας, για την ασφάλιση του ίδιου, του άλλου συζύγου και των τέκνων που τους βαρύνουν. Το ποσό που αφαιρείται δεν μπορεί να υπερβεί το 10% του αφορολόγητου ποσού του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας α της παραγράφου 1 του άρθρου 9 που ισχύει για τον μισθωτό χωρίς τέκνα.
- Το ποσό των εισφορών που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο σε ταμεία ασφάλισης του, εφόσον η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από το νόμο.
- Τα ποσά που καταβάλλονται από το φορολογούμενο λόγω δωρεάς στο Δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τους Ιερούς Ναούς και σε άλλα εφόσον υπάρχουν σχετικά δικαιολογητικά και εφόσον υπερβαίνουν τα 100€.
- Τα ποσά που καταβάλλονται λόγω χορηγίας σε πολιτιστικά ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικά εφόσον αυτά υπερβαίνουν τα 100€.
- Το ποσό των δεδουλευμένων δανείων που καταβάλλονται για στεγαστικά δάνεια απόκτησης πρώτης κατοικίας, αναστήλωσης κλπ διατηρητέων κτισμάτων.
- Ποσοστό 20% της δαπάνης είτε για αλλαγή εγκατάστασης, χρήση καυσίμου από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο είτε για την εγκατάσταση φυσικού αερίου, ηλιοθερμικών συστημάτων. Το ποσό που αφαιρείται δεν μπορεί να υπερβεί τα 500€.

β) Επίσης εκπίπτει ως δαπάνη χωρίς δικαιολογητικά ποσό 1.900€ για τον ίδιο το φορολογούμενο και για καθένα από τα πρόσωπα, που συνοικούν με αυτόν και τον βαρύνουν οικονομικά, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67%, είναι τυφλοί, είναι νεφροπαθείς, είναι θύματα πολέμου, ανάπηροι αξιωματικοί.

γ) Για τη σύζυγο η οποία έχει εισόδημα, οι δαπάνες που αφορούν τα τέκνα της από προηγούμενο γάμο, τα χωρίς γάμο τέκνα της, τους γονείς της και τους ανήλικους

ορφανούς από πατέρα και μητέρα συγγενείς της μέχρι το δεύτερο βαθμό, αφαιρούνται από το δικό της εισόδημα.

δ) Όταν οι σύζυγοι υποχρεούνται να υποβάλλουν κοινή δήλωση και όταν λόγω θανάτου του ενός υποβάλλονται χωριστές δηλώσεις, αν ο ένας από τους συζύγους δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα ή αυτό είναι κατώτερο από το άθροισμα των ποσών που αφορούν τις δαπάνες, το άθροισμα αυτών ή η διαφορά που προκύπτει δεν προστίθεται στις δαπάνες του άλλου συζύγου.

ε) Όσοι κατοικούν στην αλλοδαπή που αποκτούν εισόδημα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα δεν δικαιούνται τις εκπτώσεις. Αν προκύπτει εισόδημα σχολάζουσας κληρονομιάς επίσης δεν υπολογίζονται εκπτώσεις.

2.2.11 Διαφορά του εισοδήματος και της τεκμαρτής δαπάνης

Η διαφορά μεταξύ του εισοδήματος που δηλώθηκε από τον φορολογούμενο, την σύζυγο του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν ή προσδιορίστηκε από τον προϊστάμενο της ΔΟΥ και της συνολικής ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης τους προσαυξάνει το εισόδημα του φορολογούμενου ή της συζύγου του από εμπορικές επιχειρήσεις ή από ελευθέριο επάγγελμα κατά περίπτωση. Αν δεν δηλώνεται εισόδημα από αυτές τις πηγές εισοδήματος τότε εντάσσεται στην πηγή εισοδήματος από ελευθέρια επαγγέλματα και στην περίπτωση εισοδημάτων που δεν εντάσσονται στις άλλες πηγές εισοδήματος.

Η διαφορά μεταξύ συνολικής τεκμαρτής δαπάνης και δηλούμενου ή προσδιοριζόμενου από τη ΔΟΥ εισοδήματος του φορολογούμενου μπορεί να μειωθεί στις εξής περιπτώσεις:

✓ Από πραγματικά εισοδήματα που αποκτήθηκαν από τον ίδιο, τη σύζυγο του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό που υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα και τα οποία απαλλάσσονται από το ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο.

✓ Από χρηματικά ποσά που δεν θεωρούνται εισόδημα κατά τις κείμενες διατάξεις όπως για παράδειγμα κέρδη από λαχεία, προ-πο κλπ.

✓ Από χρηματικά ποσά που προέρχονται από τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων.

- ✓ Από την εισαγωγή συναλλάγματος μη εκχωρητέου υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον δικαιολογείται η απόκτησή του στην αλλοδαπή.
- ✓ Από λήψη δανείων που αποδεικνύονται με έγγραφα. Η λήψη δανείου όταν πρόκειται να μειώσει την τεκμαρτή δαπάνη που προέρχεται από την απόκτηση περιουσιακού στοιχείου, θα πρέπει να προηγηθεί χρονολογικά της δαπάνης.
- ✓ Από δωρεά ή γονική παροχή χρηματικών ποσών για την οποία η σχετική φορολογική δήλωση της γονικής παροχής έχει υποβληθεί μέχρι τη λήξη του έτους στο οποίο πραγματοποιήθηκε η σχετική δαπάνη.
- ✓ Από ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών που αποδεδειγμένα δηλώθηκε και φορολογήθηκε ή απαλλασσόταν του φόρου. Για να προσδιοριστεί η ανάλωση κεφαλαίου κάθε έτους, συμψηφίζονται τα θετικά με τα πιθανά αρνητικά στοιχεία εισοδήματος αυτών εκτός των ζημιών.

2.2.12 Δαπάνες που μειώνουν τον αναλογούντα φόρο της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων

Εκτός από τις δαπάνες που μειώνουν το φορολογητέο εισόδημα, υπάρχουν και δαπάνες που μειώνουν τον αναλογούντα φόρο της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων. Οι δαπάνες αυτές είναι:

- ✓ Ποσοστό 15% των δαπανών για ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη του φορολογούμενου και των προστατευόμενων μελών. Το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 6.000€.
- ✓ Ποσοστό 15% των δαπανών μέχρι 1.000€ για:
  - μισθώματα κύριας κατοικίας του ίδιου του φορολογούμενου,
  - μισθώματα κατοικίας παιδιών που σπουδάζουν και για κάθε ένα παιδί,
  - φροντιστήρια μαθημάτων αναγνωρισμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας ή ξένων γλωσσών του ίδιου και για κάθε παιδί του.

Σημείωση: Το ποσό της κάθε δαπάνης υπολογίζεται αθροιστικά και για τους δυο συζύγους και επιμερίζεται μεταξύ τους ανάλογα με το συνολικό δηλούμενο εισόδημά τους.
- ✓ Ποσοστό 15% της δαπάνης για δεδουλευμένους τόκους δανείων για απόκτηση πρώτης κατοικίας. Το ποσοστό της μείωσης αντιστοιχεί για τόκους στεγαστικών

δανείων μέχρι 200.000€ και για επιφάνεια κατοικίας μέχρι 120 τ.μ. η μείωση αυτή ισχύει για δάνεια που συνάπτονται από 1/1/03 και μετά.

- ✓ Μείωση φόρου του φορολογούμενου μισθωτού μειώνεται κατά 30€ για κάθε παιδί που υπηρετεί ή κατοικεί σε παραμεθόρια περιοχή η οποία περιλαμβάνεται σε ζώνη βάθους 20 χιλιομέτρων από την μεθοριακή γραμμή.

2.2.13 Ο κύριος φόρος και ο συμψηφισμός φόρων των συζύγων

Το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών από το συνολικό εισόδημα του υπόχρεου, αποτελεί το φορολογητέο εισόδημά του, το οποίο υπόκειται σε φόρο με βάση την, κατά περίπτωση, κλίμακα φορολογίας εισοδήματος, ανάλογα με την κατηγορία εισοδήματος που απέκτησε ο υπόχρεος. Στο παράρτημά μας, παραθέτουμε την κλίμακα φορολογίας του έτους 2009.

Μετά την εξαγωγή του αναλογούντος φόρου του φορολογούμενου αφαιρείται ο παρακρατηθείς φόρος του και εφόσον ο παρακρατηθείς φόρος είναι μικρότερος από τον αναλογούν το υπόλοιπο είναι ο **χρεωστικός φόρος** του προς καταβολή. Αν ο παρακρατηθείς φόρος είναι μεγαλύτερος από τον αναλογούντα τότε το υπόλοιπο είναι ο **πιστωτικός φόρος** προς επιστροφή.

Στην περίπτωση των συζύγων οι κύριοι φόροι τους συμψηφίζονται και εξάγεται ο **τελικός φόρος** των συζύγων αφού ληφθούν υπόψη και οι πιθανοί συμπληρωματικοί φόροι και τέλη χαρτοσήμων.

2.3 ΦΟΡΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

2.3.1 Γενικά

Ο φόρος εισοδήματος αφορά το συσσωρευμένο πραγματικό κεφάλαιο που έχει στη διάθεση του ο κάθε πολίτης. Τα περιουσιακά στοιχεία αυτά που κατέχει ο φορολογούμενος δείχνουν την οικονομική άνεση, οπότε αυξάνουν τη φοροδοτική του ικανότητα. Ο δείκτης φοροδοτικής ικανότητας του φορολογούμενου που έχει

περιουσιακά στοιχεία πραγματικά είναι υψηλός , ιδιαίτερα εκείνου που είναι κύριος μεγάλης ακίνητης ή κινητής περιουσίας ή κατέχει σημαντικά κεφάλαια.

2.3.2 Φόρος Μεταβίβασης Ακινήτων (ΦΜΑ)

Η φορολογία μεταβίβασης ακινήτων ίσχυε με βάση τον αναγκαστικό νόμο (ΦΕΚ 246 της 29-10-1950) και κυρώθηκε με τον νόμο **1587/50**. σύμφωνα με την έννοια του νόμου «μεταβίβαση» είναι η κατά τους νόμιμους τύπους καταρτιζόμενη εριστική σύμβαση, η οποία σκοπό έχει η μετάθεση κυριότητας ακινήτου ή πλοίου καθώς και την παραχώρηση σε άλλον εμπράγματος δικαιώματος επί ακινήτου.

Η μεταβίβαση είναι δυνατόν να λαμβάνει χώρα **α)** χωρίς αντάλλαγμα οπότε έχουμε τη μεταβίβαση λόγω χαριστικής αιτίας (κληρονομιά, δωρεά, γονική παροχή), η οποία δεν υπάγεται σε φόρο μεταβίβασης και **β)** με αντάλλαγμα, οπότε έχουμε την με επαχθή αιτία μεταβίβαση επί της οποίας επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης.

Για να επιβληθεί φόρος μεταβίβασης θα πρέπει:

- να υπάρξει μεταβίβαση ακινήτου ή εμπράγματος επί ακινήτου δικαιώματος
- το μεταβιβαζόμενο ακίνητο να βρίσκεται στην Ελλάδα
- η μεταβίβαση να γίνεται με καταβολή ανταλλάγματος με οποιαδήποτε μορφή.

Υποκείμενοι στο ΦΜΑ:

Ο φόρος μεταβίβασης που αναλογεί στο τίμημα της μεταβίβασης που αναγράφεται στο συμβόλαιο, καθώς και ο ΦΜΑ που αναλογεί στη διαφορά μεταξύ της αξίας (αγοραίας ή αντικειμενικής) και του τιμήματος μεταβίβασης και οι προσαυξήσεις, βαρύνουν τον αγοραστή. Σε περίπτωση μεταβίβασης με πλειστηριασμό, ως αγοραστής νοείται και ο υπερθεματιστής.

Κατ' εξαίρεση σε περίπτωση που με την μεταβίβαση του πλοίου ή μεριδίου πλοίου επέρχεται και ταυτόχρονα αλλαγή της σημαίας, ο ΦΜΑ και οι προσαυξήσεις βαρύνουν τον πωλητή. Σε περίπτωση διανομής ακινήτων μεταξύ συγκυριών, ο φόρος βαρύνει καθένα των συγκυριών κατά σχέση ανάλογη προς την αξία της μερίδας του. Σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης του ακινήτου για δημόσια ωφέλεια, ο ΦΜΑ βαρύνει σε κάθε περίπτωση τον υπόχρεο προς πληρωμή της αποζημίωσης.

Αντικείμενο του ΦΜΑ θεωρείται η μεταβίβαση ακινήτου ή εμπράγματος δικαιώματος επί ακινήτου, καθώς και η μεταβίβαση πλοίου με ελληνική σημαία. Εμπράγματο δικαίωμα επί το αλλότριου κατά τον Αστικό κώδικα είναι η άμεση και απόλυτη εξουσία επί του πράγματος, η οποία περιλαμβάνει τούτο ως προς ορισμένες μόνο αυτού ωφέλειες και απολαύσεις. Τέτοια δικαιώματα είναι πλήρης κυριότητα, η ψιλή κυριότητα, η επικαρπία, η οίκηση και οι προσωπικές δουλείες.

Για τον καθορισμό της αξίας του ακινήτου ή του πραγματικού δικαιώματος επί του ακινήτου ή του πλοίου λαμβάνεται υπόψη η ημέρα σύνταξης του συμβολαιογραφικού προσυμφώνου, αν το εριστικό συμβόλαιο συντάσσεται μέσα σε δυο χρόνια από την σύνταξη του προσυμφώνου. Στην περίπτωση αυτή ο φόρος υπολογίζεται με βάση τους συντελεστές που ίσχυαν κατά το χρόνο σύνταξης του προσυμφώνου. Σε κάθε περίπτωση σύνταξης οριστικού συμβολαίου σε εκτέλεση προσυμφώνου και ανεξάρτητα από το χρόνο σύνταξής τους, στην αξία του ακινήτου δεν υπολογίζονται οι προσθήκες και οι βελτιώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί από τον εκ προσυμφώνου αγοραστή μετά την υπογραφή του προσυμφώνου και πριν την κατάρτιση του οριστικού συμβολαίου, με την προϋπόθεση ότι κατά την σύνταξη του προσυμφώνου καταβλήθηκε εξ ολοκλήρου το συμφωνηθέν τίμημα και παραδόθηκε στον αγοραστή η νομή και κατοχή του ακινήτου.

Από το ΦΜΑ που βαρύνει τον πωλητή και τον αγοραστή **απαλλάσσονται**:

- η μεταβίβαση στους πρόσφυγες ακινήτων του δημοσίου
- η αναγκαστική απαλλοτρίωση κτημάτων κατά τις διατάξεις του αστικού κώδικα
- η μεταβίβαση στην οποία αγοραστής είναι το δημόσιο ή ΝΠΔΔ, ή δήμοι, κοινότητες ή ιεροί ναοί και ιερές μονές
- η αξία του ακινήτου συνεταιρισμού που έχει μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, που μεταβιβάζεται στα μέλη του κατά το ποσοστό που η αξία αυτή υπεβλήθη σε φόρο κατά την αγορά ακινήτου από τον συνεταιρισμό
- η μεταβίβαση μεταλλείου
- η αναγκαστική απαλλοτρίωση από το δημόσιο και τα ΝΠΔΔ για τα δημόσια ωφέλεια
- η σύμβαση ανταλλαγής ακινήτων μεταξύ δημοσίου και ΝΠΔΔ

2.3.3 Ενιαίο Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Ε.Τ.ΑΚ)

Από το έτος 2008 και για κάθε επόμενο έτος, επιβάλλεται ένας καινούριος φόρος πάνω στα ακίνητα, ο οποίος όμως ακόμα υπόκειται σε αλλαγές και ρυθμίσεις. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται ως ενιαίο τέλος πάνω στην ακίνητη περιουσία που βρίσκεται στην Ελλάδα και ανήκει σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους και το οποίο τέλος αντικαθιστά το Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας (νόμος 2459/97) με βάση τον καινούριο νόμο 3634/2008. Στην έννοια του όρου ακίνητη περιουσία για την εφαρμογή του νόμου αυτού περιλαμβάνονται:

- α)** το δικαίωμα της πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας επί ακινήτων.
- β)** η παραχώρηση του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης σε κοινόκτητο τμήμα υπογείου, πυλωτής, δώματος ή ακάλυπτου χώρου οικοδομής, που χρησιμοποιείται ως θέση στάθμευσης, βοηθητικός χώρος και κολυμβητική δεξαμενή.

Ως υποκείμενο του ενιαίου τέλους ακινήτων θεωρείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια, κατοικία ή την έδρα του, και φορολογείται για την ακίνητη περιουσία του, που βρίσκεται στην Ελλάδα την 1η Ιανουαρίου του έτους φορολογίας, ανεξαρτήτως των μεταβολών που τυχόν επέρχονται κατά τη διάρκεια του έτους αυτού.

Υπόχρεοι σε τέλος είναι:

- ✓ Όσοι έχουν αποκτήσει ακίνητο με αγορά ή με οποιαδήποτε άλλη αιτία, ανεξάρτητα από τη μεταγραφή του τίτλου κτήσης τους
- ✓ Ο αποκτών το ακίνητο από την ημερομηνία σύνταξης του οριστικού συμβολαίου κτήσης.
- ✓ Ο κύριος του ακινήτου, από την ημερομηνία τελεσιδικίας της δικαστικής απόφασης καταδίκης σε δήλωση βουλήσεως ή δικαστικής απόφασης με την οποία αναγνωρίζεται δικαίωμα κυριότητας ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο από οποιαδήποτε αιτία.
- ✓ Ο υπερθεματιστής, από την ημερομηνία σύνταξης της κατακυρωτικής έκθεσης, σε περιπτώσεις πλειστηριασμού.
- ✓ Οι κληρονόμοι ακίνητης περιουσίας.

✓ Όσοι έχουν αποκτήσει ακίνητο με οριστικό συμβόλαιο δωρεάς αιτία θανάτου, εφόσον ο θάνατος επήλθε μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου της φορολογίας έτους.

Επίσης, υπόχρεοι σε τέλος είναι:

- ✓ Ο εκ προσυμφώνου αγοραστής ακινήτου, στις περιπτώσεις σύνταξης προσυμφώνου με αυτοσύμβαση.
- ✓ Οι δικαιούχοι διαμερισμάτων - κατοικιών του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας, οι οποίοι έχουν παραλάβει αυτά χωρίς οριστικά παραχωρητήρια.
- ✓ Ο υπόχρεος γονέας, για την ακίνητη περιουσία των προστατευόμενων τέκνων του, σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 7 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος .
- ✓ Ο κηδεμόνας, για την ακίνητη περιουσία σχολάζουσας κληρονομιάς.
- ✓ Ο εκτελεστής διαθήκης, για την κληρονομιά ακίνητη περιουσία για όσο διάστημα τη διαχειρίζεται και τη διοικεί.
- ✓ Ο σύνδικος της πτώχευσης, για την πτωχευτική ακίνητη περιουσία.
- ✓ Ο μεσεγγυούχος ακίνητης περιουσίας.
- ✓ Ο νομέας των επίδικων ακινήτων.
- ✓ Ο μισθωτής ακινήτων, για τα οποία έχει συναφθεί σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, για όσο χρόνο διαρκεί η σύμβαση.

Για τον **υπολογισμό** του ενιαίου τέλους ακινήτων λαμβάνεται υπόψη η αξία που έχουν τα ακίνητα ή τα εμπράγματα σε αυτά δικαιώματα, κατά την 1η Ιανουαρίου του έτους φορολογίας.

Ως φορολογητέα αξία του ακινήτου ή του εμπράγματος σε αυτό δικαιώματος για τα νομικά πρόσωπα, λαμβάνεται η αξία που προσδιορίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 41 και 41α του ν.1249/1982 όπου εφαρμόζεται το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού, και με την παράγραφο 2 του Άρθρου 3 του α.ν 1521/1950 στις λοιπές περιπτώσεις.

Για τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας του ακινήτου ή του εμπράγματος σε αυτό δικαιώματος για τα φυσικά πρόσωπα, λαμβάνονται υπόψη οι τιμές εκκίνησης ή αφετηρίας, που έχουν καθοριστεί σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 41 και 41α του ν.1249/1982 για τα ακίνητα ή τα εμπράγματα σε αυτά δικαιώματα που βρίσκονται σε περιοχές όπου εφαρμόζεται το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού αξίας ακινήτων. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται οι συντελεστές αυξομείωσης ανά είδος ακινήτου ή κτιρίου στις τιμές εκκίνησης ή αφετηρίας, βάσει των

άρθρων 41 και 41α του ίδιου νόμου, οι οποίοι προκύπτουν από τις δηλώσεις στοιχείων ακινήτων του υπόχρεου, καθώς και οι τεχνικές λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία που απαιτείται για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου. Στις περιοχές όπου δεν εφαρμόζεται το αντικειμενικό σύστημα, η αξία των οικοπέδων καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, με βάση την κατώτερη τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο οικοπέδου του δήμου ή της κοινότητας, όπως προκύπτει σύμφωνα με την παράγραφο 2 του Άρθρου 3 του α.ν.1521/1950.

Ωστόσο, **απαλλάσσονται** από το τέλος:

α) Τα γήπεδα εκτός σχεδίου πόλης ή οικισμού, επί των οποίων έχουν δικαίωμα πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας φυσικά πρόσωπα.

β) Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις.

γ) Τα ξένα κράτη, για τα ακίνητα που ανήκουν σε αυτά και τα οποία χρησιμοποιούνται για την εγκατάσταση των πρεσβειών και προξενείων αυτών, με τον όρο της αμοιβαιότητας. Οι ξένοι πρεσβευτές και λοιποί διπλωματικοί αντιπρόσωποι και πράκτορες, για τα ακίνητά τους, με τον όρο της αμοιβαιότητας. Οι πρόξενοι και προξενικοί πράκτορες, καθώς και το κατώτερο προσωπικό των ξένων πρεσβειών και προξενείων, για τα ακίνητά τους, με τον όρο της αμοιβαιότητας και εφόσον έχουν την ιθαγένεια του κράτους που αντιπροσωπεύουν και δεν ασκούν εμπόριο ή βιομηχανία ή δεν είναι διευθυντές επιχειρήσεων στην Ελλάδα και με την επιφύλαξη των όρων των διεθνών συμβάσεων.

δ) Τα ακίνητα που έχουν δεσμευθεί από την αρχαιολογική υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, λόγω αρχαιολογικής έρευνας.

ε) Κτίσματα για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια ή πρωτόκολλο κατεδάφισης.

στ) Τα επιταγμένα από το στρατό ακίνητα, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4442/1929

ζ) Το Ελληνικό Δημόσιο, στο οποίο περιλαμβάνονται και οι αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες, που λειτουργούν ως ειδικά ταμεία και η Τράπεζα της Ελλάδος για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητά τους.

η) Οι δήμοι, οι κοινότητες, οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις, οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Ε.Δ.Κ.), η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.), η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος (Ε.Ν.Α.Ε.) και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητά τους.

θ) Τα κάθε είδους ταμεία ή οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και η Αρχαιολογική Εταιρεία, για τα ακίνητα που ιδιοχρησιμοποιούν.

ι) Οι κατά την παράγραφο 2 του Άρθρου 13 του Συντάγματος γνωστές θρησκείες και δόγματα, το Ιερό Κοινό του Πανάγιου Τάφου, η Ιερά Μονή του όρους Σινά, το Άγιο Όρος, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων και η Ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας, για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητά τους, καθώς και για αυτά που χρησιμοποιούν για να επιτελούν το λατρευτικό τους έργο.

ια) Τα Μουσεία, το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, τα Κοινοφελή Ιδρύματα, τα Ιδρύματα για τα οποία έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 12 του ν. 1610/1986 και οι Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές, για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα τους.

ιβ) Τα νομικά πρόσωπα που υπάγονται στις διατάξεις του ν.1091/1980 για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητά τους.

Κάθε άλλη διάταξη, γενική ή ειδική, που αφορά απαλλαγές από φόρους ή τέλη, πλην των ανωτέρω, δεν εφαρμόζεται για το ενιαίο τέλος ακίνητης περιουσίας.

2.3.4 Φόρος κερδών από τυχερά παιχνίδια

Αντικείμενο της φορολογίας αυτής είναι τα κέρδη λαχείων, από λαχειοφόρες αγορές ή ομολογίες, joker, προπό και άλλων τυχερών παιχνιδιών.

Υποκείμενο του φόρου είναι αυτός που πραγματοποιεί τα παραπάνω κέρδη. Ο φορολογικός συντελεστής ανέρχεται στο 10% στα πάνω από 74€ περίπου κέρδη, τα οποία προκύπτουν από κάθε λαχείο, κάθε στήλη joker, προπό κλπ.

Από το φόρο αυτό απαλλάσσονται το δημόσιο, οι δήμοι ή οι κοινότητες καθώς και τα κέρδη που προέρχονται από λαχειοφόρες ομολογίες εθνικών δανείων οικονομικής ανάπτυξης.

2.3.5 Φορολογία Πλοίων

Σύμφωνα με τον Ν. 27/1975, τα πλοία φορολογούνται με ειδικό τρόπο. Ο φόρος είναι πραγματικός και όχι προσωπικός, φορολογείται δηλαδή το πλοίο και ειδικά το ακαθάριστο εκ πλοίων εισόδημα.

Υποκείμενο του φόρου είναι ο πλοιοκτήτης είτε φυσικού, είτε νομικού προσώπου. Υπολογίζεται δε με βάση τη χωρητικότητα και την ηλικία του πλοίου ανεξάρτητα αν πραγματοποιήθηκαν ή όχι κέρδη.

Τα κέρδη των αλλοδαπών επιχειρήσεων ανεξάρτητα από την εγκατάσταση τους ή όχι στην Ελλάδα, φορολογούνται με πάγιο συντελεστή 10% στις ακαθάριστες εισπράξεις τους από τους ναύλους προσώπων και αγαθών, τα οποία μεταφέρονται από τα ελληνικά λιμάνια μέχρι το λιμάνι προορισμού του πλοίου.

2.3.6 Έκτακτες Εισφορές

Μερικές φορές επιβάλλονται από το κράτος οικονομικές επιβαρύνσεις που έχουν έκτακτο χαρακτήρα, είτε με αφορμή κάποιο σημαντικό γεγονός που έχει σοβαρές συνέπειες για την Εθνική Οικονομία(πόλεμος, σεισμός κλπ) είτε για την αντιμετώπιση μιας οικονομικής ή νομισματικής (πληθωριστικής) κρίσης.

Οι έκτακτες εισφορές μπορεί να έχουν τη μορφή:

- επιβάρυνσης στην περιουσία
- πρόσθετου ποσοστού στο βεβαιωμένο ή δηλωμένο για μια περίοδο φόρο εισοδήματος
- επιβάρυνσης μιας θεωρούμενης ως ιδιαίτερα εύπορης κοινωνικής ομάδας
- ξεχωριστής από τους δασμούς επιβάρυνσης στην εισαγωγή ειδών μεγάλης αξίας

Μερικές φορές οι έκτακτες- προσωρινές εισφορές παρατείνονται χρονικά για πολύ και σχεδόν περνούν στα τακτικά έσοδα του κράτους όπως έγινε στην Ελλάδα με την έκτακτη εισφορά πάνω στα εισαγόμενα αυτοκίνητα που επιβλήθηκε αρχικά για την «Πρόνοια των Βορείων Επαρχιών» και διατηρείται περίπου 40 χρόνια ήδη από τότε που άρχισε. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει όταν πρόκειται για εισαγωγή αυτοκινήτων από χώρες- μέλη της ΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΜΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων της χώρας μας με τα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επέβαλαν την ανάγκη εκσυγχρονισμού και προσαρμογής του όλου φορολογικού μας συστήματος, με εκείνα τα συστήματα φορολογίας που ισχύουν στα λοιπά κράτη- μέλη της Ένωσης.

Η καθιέρωση του **Φόρου Προστιθέμενης Αξίας(ΦΠΑ)** από 1/1/1987 με το νόμο 1642/86 αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα προώθησης σε εκσυγχρονισμό του τομέα της έμμεσης φορολογίας. Ο ΦΠΑ αντικατέστησε έναν σημαντικό αριθμό έμμεσων φόρων, όπως το φόρο κύκλου εργασιών(εκτός του ΦΚΕ που επιβάλλεται στα απαιτητά ασφάλιστρα και δικαιώματα των ασφαλιστικών επιχειρήσεων), τα τέλη χαρτοσήμου των εμπορικών συναλλαγών, τον ειδικό φόρο των εισαγόμενων αγαθών καθώς και άλλους φόρους κατανάλωσης μικρότερης σημασίας από άποψη εσόδων, με συνέπεια να επιτευχθεί απλοποίηση στο σύστημα των έμμεσων φόρων.

Δεν αντικαταστάθηκαν από το ΦΠΑ και εξακολουθούν να ισχύουν οι δασμοί των εισαγωγών, οι ειδικοί φόροι δαπανών, όπως πχ των αυτοκινήτων, των καπνοβιομηχανικών προϊόντων, οι Δημοτικοί και άλλοι ειδικοί φόροι και τέλη. Η αντικατάσταση και η ενσωμάτωση όλων αυτών των φόρων και τελών στο ΦΠΑ, θα απαιτούσε την χρησιμοποίηση υψηλών συντελεστών φορολόγησης οι οποίοι θα είχαν ως αποτέλεσμα την δυσχερή εφαρμογή του νέου αυτού φόρου και κατ' επέκταση την αδυναμία άσκησης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής των κυβερνήσεων, μέσω της φορολογίας.

Οι αιτίες που δημιουργούν την αυξημένη αναλογία των έμμεσων φόρων έχουν σχέση με την αδυναμία του κράτους να αυξήσει τα συνολικά φορολογικά έσοδα με την αύξηση των άμεσων φόρων. Η αδυναμία αυτή δεν προέρχεται από αντικειμενικούς παράγοντες αλλά από την άσκηση συγκεκριμένης πολιτικής του

κράτους καθώς επίσης από τις υποκειμενικές αδυναμίες και αντιδράσεις των φορολογούμενων.

Οι έμμεσοι φόροι παρουσιάζουν ορισμένα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Τα **πλεονεκτήματα** είναι τα εξής:

- καταβάλλονται ευκολότερα γιατί είναι ενσωματωμένοι στην τιμή των αγαθών
- η είσπραξή τους είναι ευκολότερη
- περιορίζεται η φοροδιαφυγή
- είναι μεγάλης και αμέσου αποδόσεως γιατί επιβαρύνουν όλους τους πολίτες ακόμα και τους ξένους που επισκέπτονται τη χώρα.

Τα **μειονεκτήματα** είναι τα εξής:

- είναι άδικοι γιατί επιβάλλονται σε όλους τους πολίτες χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η φοροδοτική τους ικανότητα
- η είσπραξή τους είναι δαπανηρή
- όταν η ζήτηση των ειδών είναι ελαστική η απόδοση των φόρων είναι αβέβαιη
- δεν είναι σταθεροί σε περιόδους οικονομικών κρίσεων

3.2 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ (ΦΠΑ)

3.2.1 Γενικά

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2859/7.11.2000, επιβάλλεται φόρος κύκλου εργασιών με την ονομασία « Φόρος Προστιθέμενης Αξίας ».Ο ΦΠΑ, όπως προαναφέρθηκε, είναι έμμεσος γενικός φόρος καταναλώσεως και επιβάλλεται στην προστιθέμενη αξία των αγαθών και υπηρεσιών σε όλα τα στάδια της παραγωγικής και εμπορικής διαδικασίας καθώς και στα εισαγόμενα αγαθά από το εξωτερικό. Ο φόρος αυτός βεβαιώνεται και εισπράττεται κατά την διαδικασία των άμεσων φόρων, συνδεδεμένος στενά με το φόρο εισοδήματος, στον οποίο παραπέμπουν πολλές διατάξεις του ΦΠΑ. Η διαδικασία όμως της βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου δεν αναιρεί το χαρακτήρα του ΦΠΑ ως φόρου καταναλώσεως.

Ο ΦΠΑ επιβαρύνει πραγματικά τον τελευταίο καταναλωτή, σε βάρος του οποίου επιρρίπτεται. Νομικός, όμως, υπόχρεος στο φόρο είναι ο παραγωγός ή η

επιχείρηση ή οποιαδήποτε άλλη μορφή οικονομικής μονάδας, που οφείλει να καταβάλλει το φόρο στο κράτος άσχετα αν παρέλειψε να το εισπράξει από τον αντισυμβαλλόμενο.

Για να καταλήξουμε σ' αυτό το αποτέλεσμα η είσπραξη του φόρου γίνεται σε κάθε στάδιο συναλλαγής και υπολογίζεται στην τιμή του αγαθού ή της υπηρεσίας, αφού αφαιρεθεί από το φόρο ο φόρος που επιβάρυνε το αγαθό στο προηγούμενο στάδιο.

3.2.2 Χαρακτηριστικά του ΦΠΑ

Ο ΦΠΑ παρουσιάζει ορισμένα χαρακτηριστικά, η **ανάλυση** των οποίων έχει ως εξής:

✓ Ο ΦΠΑ είναι φόρος **καταναλώσεως** και επομένως κατατάσσεται στους έμμεσους φόρους. Είναι γενικός φόρος καταναλώσεως, ο οποίος πλήττει τη φορολογητέα ύλη σε όλα τα στάδια αυτής, από την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση των αγαθών, αλλά μόνο κατά το τμήμα της προστιθέμενης αξίας, σε κάθε στάδιο. Με τον τρόπο αυτό, αποφεύγεται η διπλή ή πολλαπλή φορολογία της.

Ο ΦΠΑ έχει όλα τα μειονεκτήματα των έμμεσων φόρων, ότι επιβαρύνει αδιακρίτως τα αγαθά και αυξάνει έτσι το κόστος διαβίωσης, χωρίς να λαμβάνει υπόψη την φοροδοτική ικανότητα του αγοραστή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται φορολογικές ανισότητες και αδυναμίες.

✓ Ο ΦΠΑ είναι φόρος **αναλογικός** και όχι προοδευτικός. Δηλαδή το ποσοστό του φόρου είναι σταθερό και αν αυξάνεται η φορολογητέα αξία. Ο ΦΠΑ υπολογίζεται επί της αξίας των αγαθών και έτσι επιτρέπει να διαβαθμίζεται ο φόρος ανάλογα με το είδος των αγαθών ή υπηρεσιών. Πχ στα είδη πρώτης ανάγκης επιβάλλεται μειωμένος φόρος, στα είδη πολυτελείας αυξημένος φόρος και στα λοιπά είδη κανονικός φόρος.

✓ Ο ΦΠΑ είναι φόρος **καθολικός** υπό την έννοια ότι πλήττει, καταρχήν όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες, εκτός από εκείνα που απαλλάσσονται από το φόρο με ρητή διάταξη του νόμου. Η καθολικότητα του φόρου αναφέρεται στην επιβολή του φόρου σε όλα τα αγαθά και σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, μέχρι και του τελευταίου και ότι καλύπτει όλη την έκταση της χώρας εκτός της περιοχής

του Αγίου Όρους. Έτσι ο ΦΠΑ εκπληρώνει την κοινωνικοοικονομική και δημοσιονομική του αποστολή χωρίς να δημιουργεί ανισότητες και αδικίες.

- ✓ Ο ΦΠΑ είναι **δίκαιος** φόρος διότι εξασφαλίζει φορολογική ισότητα στο επίπεδο του τελευταίου καταναλωτή, δηλαδή σε ίση τιμή ίσος φόρος. Έτσι, δυο αγαθά που πωλούνται λιανικώς στην ίδια τιμή βαρύνονται με το ίδιο ποσό φόρου.
- ✓ Ο ΦΠΑ είναι **ουδέτερος**. Η ουδετερότητα του φόρου αποτελεί ένα από τα κύρια πλεονεκτήματα του συστήματος του ΦΠΑ διότι εξασφαλίζει ίσους όρους συναγωνιστικότητας και έτσι δεν διαταράσσει τους όρους του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων. Υπό την έννοια αυτή ο ΦΠΑ αποτελεί κίνητρο οικονομικής αναπτύξεως. Η ουδετερότητα του φόρου ευνοεί το διεθνή ανταγωνισμό και κατά συνέπεια και τις εξαγωγές.
- ✓ Ο ΦΠΑ είναι **πραγματικός** φόρος και όχι προσωπικός, διότι επιβάλλεται επί των συναλλαγών αντικειμενικώς, χωρίς ο νόμος να ενδιαφέρεται ή να λαμβάνει υπόψη την οικονομική ή προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου.
Βέβαια μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι ο ΦΠΑ δεν έχει τον απόλυτο χαρακτήρα ενός πραγματικού έμμεσου φόρου, αφού πλήττει την φορολογητέα ύλη χωρίς να ενδιαφέρεται για την ιδιότητα ή την κατάσταση του φορολογούμενου, ενώ ο ΦΠΑ λόγω των εκπτώσεων και απαλλαγών που καθιερώνει σε πολλές περιπτώσεις ο νόμος ή των μειωμένων ή των αυξημένων συντελεστών ευνοεί άλλοτε μεν τον παραγωγό ή τον έμπορο, άλλοτε δε τον αγοραστή ή τον καταναλωτή. Κατά συνέπεια ο ΦΠΑ χάνει ένα μέρος του πραγματικού του χαρακτήρα και καθίσταται εν μέρει προσωπικός φόρος.
- ✓ Ο ΦΠΑ **πλήττει τα έσοδα** και όχι το κέρδος, δηλαδή πλήττει τον κύκλο εργασιών, τα ακαθάριστα έσοδα μιας επιχείρησης και όχι το κέρδος της και επιβάλλεται άσχετα με το αν υπάρχει πιθανή ζημιά.
- ✓ Ο ΦΠΑ δεν είναι φόρος παρακρατούμενος. Επιρρίπτεται μεν κατά τον νόμο σε βάρος του αντισυμβαλλόμενου, δεν είναι όμως φόρος παρακρατούμενος και δεν εφαρμόζονται ως εκ τούτου οι συνέπειες περί μη παρακρατήσεως του φόρου, οι οποίες είναι βαρύτερες για τους παρακρατούμενους φόρους. Τόσο η διοίκηση όσο και η νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, έχουν παγίως αποφανθεί υπό το καθεστώς του ΦΚΕ τον οποίο αντικατέστησε ο ΦΠΑ ότι νομικώς υπόχρεος έναντι του δημοσίου για την καταβολή του φόρου τυγχάνει πάντοτε η επιχείρηση η οποία καταβάλλει το φόρο εκπληρώνει δική της υποχρέωση και όχι υποχρέωση τρίτου.

- ✓ Ο ΦΠΑ συμβάλλει σημαντικά στην αποφυγή της φοροδιαφυγής, διότι η λειτουργία του βασίζεται στα αντίθετα συμφέροντα των συναλλασσόμενων και διότι αναπτύσσει κίνητρα ειλικρίνειας, τα οποία έχει συμφέρον ο φορολογούμενος να καρπωθεί.
- ✓ Ο ΦΠΑ δεν αποτελεί στοιχείο του κόστους ή των εσόδων. Παρακολουθείται σε ιδιαίτερο λογαριασμό, το οποίο υποχρεούται η επιχείρηση να τηρεί με εξαίρεση τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Ο λογαριασμός ΦΠΑ χρεώνεται με το φόρο επί της αξίας των αγοραζόμενων αγαθών και των καταβολών στο Δημόσιο και πιστώνεται με το φόρο που εισπράττεται κατά την πώληση των αγαθών ή υπηρεσιών. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να βαρύνει ο φόρος το κόστος των αγαθών ή υπηρεσιών ή να προσαυξήσει την αξία των πωλήσεων, εφόσον πρόκειται περί υπόχρεου που αποτελεί υποκείμενο φορολογίας.
- ✓ Επίρριψη ή επίπτωση του φόρου είναι η δυνατότητα που έχει η επιχείρηση ή ο φορολογούμενος να μεταβιβάζει το φορολογικό βάρος στον αντισυμβαλλόμενο μέχρι τον τελευταίο καταναλωτή. Χρησιμοποιούμε τον όρο «φορολογικό βάρος» γιατί η φορολογική υποχρέωση παραμένει σε βάρος της επιχειρήσεως, η οποία είναι νομικώς υπόχρεη να καταβάλλει το φόρο στο Δημόσιο, άσχετα αν εισέπραξε ή όχι το φόρο από τον αντισυμβαλλόμενο.
- ✓ Ο ΦΠΑ επιβάλλεται στο σύνολο των πράξεων μιας περιόδου και όχι σε κάθε πράξη αυτοτελώς. Μεταξύ των δυο συστημάτων φορολογίας, του υπολογισμού του ΦΠΑ επί του συνόλου των πράξεων ή των συναλλαγών μιας ορισμένης περιόδου και του υπολογισμού του φόρου σε κάθε μια πράξη αυτοτελώς λαμβανόμενη, ο ελληνικός νόμος περί ΦΠΑ επέλεξε το πρώτο σύστημα. Βάσει του συστήματος αυτού ο ΦΠΑ επιβάλλεται στην αξία του συνόλου των πράξεων ή των συναλλαγών μιας ορισμένης φορολογικής περιόδου (κατά μήνα ή τρίμηνο). Συνέπεια της αρχής αυτής είναι ότι αν υπολογίστηκαν εκ πλάνης έσοδα μη υποκείμενα στο φόρο, τα έσοδα αυτά συμψηφίζονται με άλλα έσοδα της αυτής περιόδου υποκείμενα στο φόρο. Επίσης αν ακυρώθηκαν ορισμένες πράξεις υποκείμενες στο φόρο κατά την ίδια φορολογική περίοδο ή κατά την υποβολή της ετήσιας εκκαθαριστικής δηλώσεως. Το ίδιο ισχύει και για τις επιστροφές. Η εφαρμογή του δευτέρου συστήματος δεν έγινε δεκτή, διότι δυσχεραίνει σημαντικά την εφαρμογή του φόρου στην πράξη.
- ✓ Ο ΦΠΑ βαρύνει τον τελικό καταναλωτή. Για να κρίνουμε με το ποιος βαρύνεται με το ΦΠΑ θα πρέπει να διακρίνουμε σαφώς μεταξύ φορολογικής υποχρεώσεως και

φορολογικού βάρους. Την φορολογική υποχρέωση υπέχει η επιχείρηση ή άλλη οικονομική μονάδα, την οποία ο νόμος καθιστά υπόχρεη για την είσπραξη και καταβολή του φόρου στο δημόσιο. Η κατά νόμο, όμως, υπόχρεη επιχείρηση έχει το δικαίωμα της επίρρησης του φόρου εις βάρος του αντισυμβαλλόμενου μέχρι του τελευταίου καταναλωτή, ο οποίος υφίσταται πραγματικά το φορολογικό βάρος. Η επιχείρηση, δηλαδή, απλώς μεσολαβεί για την είσπραξη και καταβολή του φόρου(ενεργεί ως πράκτορας του Δημοσίου) χωρίς να βαρύνεται με το φόρο.

- ✓ Ο ΦΠΑ καθιερώνει την αρχή της ίσης φορολογικής μεταχείρισης των εγχωρίων και ξένων προϊόντων η οποία είναι και η βασική αρχή που διέπει το ΦΠΑ. Ίση φορολογική μεταχείριση σημαίνει ότι η φορολογητέα αξία των αγαθών και οι φορολογικοί συντελεστές είναι ίσοι τόσο για τα εγχώρια αγαθά όσο και για τα εισαγόμενα που είναι όμοια με αυτά. Με τον τρόπο αυτό δεν διαταράσσονται οι όροι του ανταγωνισμού του εμπορίου και των συναλλαγών.

3.2.3 Υποκείμενα στο ΦΠΑ πρόσωπα

Στο ΦΠΑ υπόκειται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ημεδαπό ή αλλοδαπό ή ένωση προσώπων, εφόσον ασκεί κατά τρόπο ανεξάρτητο οικονομική δραστηριότητα. Επομένως υποκείμενα στο φόρο μπορεί να είναι τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν ατομική επιχείρηση, τα νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή (πχ Α.Ε, Ε.Π.Ε, Ο.Ε, Ε.Ε, συνεταιρισμοί, κοινοπραξίες, κοινωνίες αστικού δικαίου κλπ).

Ως προϋπόθεση υπαγωγής των πιο πάνω προσώπων στο ΦΠΑ είναι η άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, ανεξάρτητα από τον τόπο της εγκατάστασης (στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό), τον επιδιωκόμενο σκοπό (κερδοσκοπικό ή μη), και το αποτέλεσμα της δραστηριότητας(κερδοφόρο ή ζημιογόνο).

Κατά συνέπεια πρόσωπο που είναι εγκατεστημένο στο εξωτερικό όταν πραγματοποιεί μέσα στην Ελλάδα φορολογητέες πράξεις, είναι υποκείμενο σε ΦΠΑ και οφείλει για τις πράξεις αυτές να πληρώσει φόρο στη χώρα μας.

Τα ΝΠΔΔ δεν θεωρούνται καταρχήν ως υποκείμενα στο φόρο για τις πράξεις παράδοσης αγαθών και παροχής υπηρεσιών που ενεργούν κατά την εκπλήρωση της αποστολής τους, ακόμα κι αν εισπράττουν τέλη, δικαιώματα ή εισφορές.

Αντίθετα, σε περίπτωση κατά την οποία τα ΝΠΔΔ εκφεύγουν της αποστολής τους, τότε υπόκεινται σε φόρο όπως ακριβώς οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που είναι υποκείμενο σε ΦΠΑ.

Κατ' εξαίρεση τα πρόσωπα αυτά υπάγονται στο φόρο όταν πραγματοποιούν τις πιο κάτω πράξεις χωρίς να ερευνείται αν σε κάθε περίπτωση ενεργούν στα πλαίσια της αποστολής τους.

Οι υπαγόμενες στο ΦΠΑ πράξεις των ΝΠΔΔ είναι:

- Παροχή τηλεπικοινωνιών
- Διανομή αερίου, ηλεκτρισμού και θερμικής ενέργειας
- Μεταφορά προσώπων ή αγαθών
- Παροχή λιμενικών ή αερολιμενικών υπηρεσιών
- Εκμετάλλευση πανηγυριών και εκθέσεων
- Παράδοση καινούριων αγαθών που κατασκευάστηκαν για πώληση
- Δραστηριότητες διαφημιστικών γραφείων και πρακτορείων ταξιδιών
- Δραστηριότητες των εθνικών δικτύων ραδιοφώνου και τηλεόρασης εμπορικού χαρακτήρα

Δεν θεωρείται ότι ασκούν οικονομική δραστηριότητα κατά τρόπο ανεξάρτητο οι μισθωτοί και λοιπά φυσικά πρόσωπα, τα οποία συνδέονται με τον εργοδότη τους με σύμβαση εργασίας ή με οποιαδήποτε άλλη νομική σχέση που δημιουργεί δεσμούς εξάρτησης, όσο αφορά τους όρους εργασίας ή την αμοιβή και συνεπάγεται την ευθύνη του εργοδότη.

Η έννοια του φορολογικού υποκειμένου στο ΦΠΑ είναι ευρύτερη από τη νομική ή φορολογική του έννοια. Συμπίπτει μάλλον με την έννοια του όρου που δίδεται στον επιτηδευματία από τον Κώδικα Φορολογικών Στοιχείων (ΚΦΣ). Έτσι, είναι δυνατόν ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο να μην υπάγεται στο φόρο εισοδήματος και όμως να είναι υποκείμενο του ΦΠΑ. Κατά τον ΚΦΣ, επιτηδευματίας θεωρείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ασκεί εμπορική επιχείρηση ή κερδοσκοπικό ή βιοποριστικό ή ελεύθερο επάγγελμα, ανεξάρτητα αν υπάγεται ή όχι στη φορολογία εισοδήματος ή αν φορολογείται με ειδικό τρόπο.

Πρέπει να διακρίνουμε σαφώς το πρόσωπο που είναι κατά νόμο υπόχρεο να καταβάλλει το φόρο στο Δημόσιο, από το πρόσωπο που τελικά θα υποστεί το φορολογικό βάρος λόγω της επίπτωσης ή επίρριψης του βάρους σ' αυτό. Ο κατά νόμο φορολογούμενος είναι υποχρεωμένος να εισπράξει το φόρο για λογαριασμό

του Δημοσίου και να τον αποδώσει σε τακτή προθεσμία και έτσι δεν βαρύνεται ο ίδιος με το φόρο.

3.2.4 Υποχρεώσεις των υποκείμενων στο ΦΠΑ πρόσωπα

Ο υποκείμενος στο φόρο που ενεργεί φορολογητέες πράξεις **υποχρεούται**:

- Να γνωστοποιεί με δήλωσή του στον αρμόδιο προϊστάμενο της ΔΟΥ την έναρξη, μεταβολή ή παύση των εργασιών του καθώς και την αλλαγή της κατηγορίας των βιβλίων που τηρεί ή του καθεστώτος φόρου προστιθέμενης αξίας που ανήκει
- Να εκδίδει και να παραδίδει σε υποκείμενο ή μη στο φόρο, κατά το χρόνο γέννησης της φορολογικής υποχρέωσης, τιμολόγιο απόδειξη λιανικής πώλησης ή κάθε σχετικό θεωρημένο δικαιολογητικό στοιχείο
- Να αναγράφει στο τιμολόγιο ή στα λοιπά στοιχεία που επέχουν θέση τιμολογίου, τη φορολογητέα αξία και το ποσό του φόρου χωριστά κατά συντελεστή ή την ένδειξη « χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας» στην περίπτωση φορολογικής απαλλαγής
- Να τηρεί ιδιαίτερο λογαριασμό φόρου προστιθέμενης αξίας.

3.2.5 Αντικείμενο του ΦΠΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 1642/86, οι πράξεις που αποτελούν αντικείμενο φόρου είναι οι εξής:

A. Η παράδοση αγαθών.

B. Η παροχή υπηρεσιών.

Γ. Η εισαγωγή αγαθών από τρίτες χώρες.

Δ. Η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών.

Πιο αναλυτικά:

A. ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΑΓΑΘΩΝ

Κάθε πράξη με την οποία μεταβιβάζεται σε κάποιο πρόσωπο το δικαίωμα να διαθέτει ως κύριος ενσώματα κινητά αγαθά ή ακίνητα, θεωρείται ως παράδοση αγαθών και φορολογείται.

Για να αποτελέσει φορολογητέα πράξη η παράδοση αγαθών απαιτείται η συνύπαρξη των πιο κάτω στοιχείων:

- ✓ Ενέργεια του υποκειμένου στο φόρο στα πλαίσια της οικονομικής του δραστηριότητας.
- ✓ Σύμβαση αμφοτεροβαρής και μεταβιβαστική της κυριότητας, δηλαδή σύμβαση που δημιουργεί υποχρεώσεις και στους δυο συμβαλλόμενους.
- ✓ Παράδοση του μεταβιβαζόμενου αγαθού.

B. ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Οι πράξεις παροχής υπηρεσιών αποτελούν τη δεύτερη σημαντική κατηγορία φορολογητέων πράξεων στο εσωτερικό της χώρας. Παροχή υπηρεσιών για την επιβολή του ΦΠΑ θεωρείται κάθε πράξη που δεν συνιστά παράδοση αγαθών.

Η πράξη της παροχής υπηρεσιών μπορεί να συνίσταται και:

- ✓ Σε μεταβίβαση ή παραχώρηση της χρήσης ενός άυλου αγαθού, όπως είναι τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, οι άδειες εκμετάλλευσης βιομηχανικών και εμπορικών σημάτων και παρόμοιων δικαιωμάτων
- ✓ Σε υποχρέωση για παράλειψη ή ανοχή μιας πράξης ή μιας κατάστασης, όπως πχ η ανάληψη υποχρέωσης για τη μη άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας σε ορισμένη περιοχή με τον όρο ότι για τις πράξεις αυτές υπάρχει αντάλλαγμα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΑΓΑΘΩΝ ΑΠΟ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

Μια από τις σημαντικότερες φορολογητέες πράξεις υποκείμενες στο ΦΠΑ είναι η είσοδος στο εσωτερικό αγαθών προερχομένων από τρίτες χώρες. Η εισαγωγή των αγαθών φορολογείται με αντικειμενικό τρόπο, δηλαδή επιβάλλεται φόρος στην πράξη της εισαγωγής χωρίς να ερευνάται η ιδιότητα του εισαγωγέα, αν δηλαδή αυτός είναι υποκείμενος στο φόρο ή όχι.

Αντίθετα, οι παραδόσεις αγαθών που γίνονται στο εσωτερικό υπόκεινται σε φόρο, εφόσον τα πρόσωπα που τις πραγματοποιούν είναι υποκείμενα σ' αυτόν.

Δ. ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΑΓΑΘΩΝ

Από τις 1/1/1993 στις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε διάφορα κράτη- μέλη και σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις, η έννοια της εισαγωγής

αγαθών στην Ελλάδα από άλλα κράτη- μέλη, ως φορολογητέα πράξη αντικαταστάθηκε από την έννοια της ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών.

Ως ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών νοείται η πράξη με την οποία αποκτά ένα πρόσωπο το δικαίωμα να κατέχει ως κύριος ενσώματα κινητά αγαθά που αποστέλλονται ή μεταφέρονται στην Ελλάδα από τον πωλητή ή τον αγοραστή σε άλλο κράτος- μέλος ή από άλλο πρόσωπο που λειτουργεί για λογαριασμό τους.

Για την ύπαρξη ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- ✓ Να πρόκειται για αγαθά που μεταφέρονται στην Ελλάδα από άλλο κράτος- μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ✓ Ο αγοραστής να είναι υποκείμενο στο φόρο πρόσωπο ή μη υποκείμενο στο φόρο νομικό πρόσωπο που ενεργεί με την ιδιότητα του υποκείμενου στο φόρο
- ✓ Ο πωλητής να είναι υποκείμενος στο φόρο σε άλλο κράτος- μέλος, να μην απαλλάσσεται λόγω ύψους ακαθάριστων εσόδων στη χώρα του, ούτε να πραγματοποιεί παραδόσεις αγαθών για τις οποίες ο τόπος φορολογίας βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας.
- ✓ Η συναλλαγή που πραγματοποιείται από επαχθή αιτία με αντάλλαγμα και μέσα στα πλαίσια άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας τόσο του πωλητή όσο και του αγοραστή.

3.2.6 ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΦΠΑ

✓ Αγαθά και υπηρεσίες που εντάσσονται στο 9%

- Τρόφιμα
- Νερό που διανέμεται με οποιονδήποτε τρόπο για άρδευση και ύδρευση
- Φάρμακα
- Ιατρικός εξοπλισμός
- Μεταφορά επιβατών
- Παράδοση αγαθών και παροχή υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται στην γεωργική παραγωγή
- Διαμονή σε ξενοδοχεία
- Εκμετάλλευση καφετεριών

- Εισιτήρια αθλητικών εκδηλώσεων
- Υπηρεσίες γραφείων τελετών
- Εισιτήρια για παραστάσεις (τσίρκο, πανηγύρια, κινηματογράφοι, πάρκα αναψυχής)
- Υπηρεσίες που παρέχονται από συγγραφείς, καλλιτέχνες κλπ
- Υπηρεσίες οδοκαθαρισμού κ.α

ν Αγαθά και υπηρεσίες που εντάσσονται στο 4,5%

- Παράδοση βιβλίων και κάθε είδους φυλλαδίων εκτός διαφημιστικών
- Εισιτήρια για θεατρικές παραστάσεις κ.α

ν Αγαθά και υπηρεσίες που εντάσσονται στο 19%

Τα λοιπά αγαθά και υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονται στις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις υπαγωγής στο φόρο με μειωμένο συντελεστή, υπόκεινται σε ΦΠΑ με συντελεστή 19%.

ν Μειωμένοι συντελεστές στα νησιά Αιγαίου

Οι μειωμένοι συντελεστές εφαρμόζονται:

- Στις πωλήσεις αγαθών που γίνονται στα νησιά εφόσον τα αγαθά βρίσκονται εκεί και παραδίδονται από υποκείμενο στο φόρο εγκατεστημένο στις περιοχές αυτές
- Στις παραδόσεις αγαθών που γίνονται από τη λοιπή Ελλάδα προς τα νησιά αυτά εφόσον σωρευτικά συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:
  - ο αγοραστής να είναι υποκείμενος στο φόρο ή νομικό πρόσωπο μη υποκείμενο
  - ο αγοραστής να είναι εγκατεστημένος στα νησιά αυτά και τα αγαθά μεταφέρονται σε αυτά. Εξαιρούνται οι πωλήσεις προς ιδιώτες των περιοχών αυτών, από υποκείμενους της λοιπής Ελλάδας.

3.2.7 Απαλλαγές από το ΦΠΑ (φόρο εκροών)

Απαλλάσσονται από το φόρο:

- Οι υπηρεσίες των ελληνικών ταχυδρομείων (ΕΛΤΑ) και η παρεπόμενη των υπηρεσιών αυτών παράδοση αγαθών
- Δραστηριότητες ραδιοφωνίας- τηλεόρασης

- Νοσοκομειακή και ιατρική περίθαλψη
- Υπηρεσίες δικηγόρων, συμβολαιογράφων, οδοντιάτρων, ιατρών
- Εργασίες οδοντικής προσθετικής
- Ανθρώπινα όργανα, ανθρώπινο σώμα, ανθρώπινο γάλα
- Σωματεία ή ενώσεις προσώπων
- Κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση
- Μεταφορά ασθενών με ειδικά οχήματα
- Συγγραφείς και καλλιτέχνες
- Υπηρεσίες εκπαίδευσης γενικά
- Υπηρεσίες που ασχολούνται με τον αθλητισμό γενικά
- Παράδοση αγαθών όταν όμοιά τους απαλλάσσονται κατά την εισαγωγή
- Φιλανθρωπικά, συνδικαλιστικά και πολιτιστικά σωματεία
- Υπηρεσίες πολιτιστικής ή επιμορφωτικής φύσεως
- Διάθεση προσωπικού από νομικά πρόσωπα θρησκευτικού ή φιλοσοφικού χαρακτήρα
- Ασφαλιστικές και αντασφαλιστές εργασίες
- Χρηματικές συναλλαγές και συνάλλαγμα
- Μετοχές, μερίδια, ομόλογα, αμοιβαία κεφάλαια
- Χορήγηση πιστώσεων(δάνεια, προμήθειες)
- Προσωπικές εγγυήσεις και εγγυήσεις πιστώσεων
- Καταθέσεις, τρεχούμενοι λογαριασμοί
- Μισθώσεις ακινήτων(ενοίκια)
- Λαχεία- προπό
- Παράδοση αγαθών που χρησιμοποιήθηκαν σε αφορολόγητη δραστηριότητα
- Υπηρεσίες που συμπεριλαμβάνονται στη φορολογητέα βάση εισαγόμενων αγαθών
- Παράδοση εφημερίδων και περιοδικών
- Παράδοση ακινήτων

3.2.8 Δικαίωμα έκπτωσης του φόρου

Ο υποκείμενος δικαιούται να εκπέσει, από το φόρο που αναλογεί στις ενεργούμενες από αυτόν πράξεις παράδοσης αγαθών, παροχής υπηρεσιών και ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών, το φόρο με τον οποίο έχουν επιβαρυνθεί η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών που έγιναν σε αυτόν και η εισαγωγή αγαθών, που πραγματοποιήθηκε από αυτόν, καθώς και το φόρο που οφείλεται για τις ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών που πραγματοποιήθηκαν από αυτό. Ειδικά, για τα αγαθά επένδυσης, το δικαίωμα έκπτωσης κρίνεται οριστικά κατά το χρόνο έναρξης χρησιμοποίησης των αγαθών αυτών. Η έκπτωση αυτή παρέχεται κατά το μέρος που τα αγαθά και οι υπηρεσίες χρησιμοποιούνται για την πραγματοποίηση πράξεων που υπάγονται στο φόρο.

Το δικαίωμα έκπτωσης γεννάται κατά το χρόνο που ο φόρος καθίσταται απαιτητός.

Δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου με τον οποίο έχουν επιβαρυνθεί οι δαπάνες:

- Αγοράς ή εισαγωγής καπνοβιομηχανικών προϊόντων
- Δεξιώσεων ψυχαγωγίας και φιλοξενίας γενικά
- Στέγασης, τροφής, ποτών, μετακίνησης και ψυχαγωγίας για το προσωπικό ή τους εκπροσώπους της επιχείρησης
- Αγοράς ή εισαγωγής ειδών συσκευασίας των οποίων η παράδοση καλύπτεται από καταβαλλόμενη εγγύηση

Δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών από το φόρο εκροών παρέχεται επίσης και στις πιο κάτω περιπτώσεις απαλλασσόμενων πράξεων:

- Δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό.
- Στην παροχή υπηρεσιών, των οποίων η αξία εμπεριέχεται στην φορολογητέα αξία κατά την εισαγωγή ή την ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών.
- Στις απαλλασσόμενες πράξεις που αφορούν τη διεθνή διακίνηση αγαθών.
- Πράξεις που αναφέρονται σε ειδικές απαλλαγές.
- Απαλλασσόμενες πράξεις παράδοσης αγαθών από την Ελλάδα σε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε.
- Ασφαλιστικές, αντασφαλιστικές και χρηματοοικονομικές εργασίες.
- Διάθεση δώρων και δειγμάτων.

3.2.9 Επιστροφή του φόρου

Με την επιφύλαξη των σχετικών με τη παραγραφή διατάξεων φόρος επιστρέφεται εφόσον:

- Καταβλήθηκε στο δημόσιο αχρεώσητα.
- Είναι δυνατόν να μεταφερθεί για έκπτωση στην επόμενη χρήση.
- Αφορά αγαθά επένδυσης.

Επίσης, επιστρέφεται στο υποκείμενο του φόρου, ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε άλλη χώρα της Ε.Ε, ο φόρος που επιβάρυνε τα κινητά αγαθά και τις υπηρεσίες που του προσφέρθηκαν από άλλους υποκείμενους στο φόρο, κατά το μέρος που αυτά χρησιμοποιήθηκαν για φορολογητέες πράξεις, ο τόπος φορολογίας των οποίων βρίσκεται στο εξωτερικό και για τις οποίες θα είχε δικαίωμα έκπτωσης του φόρου, αν αυτές ενεργούντο στο εξωτερικό της χώρας.

Η επιστροφή αυτού του φόρου που προβλέπεται, δεν μπορεί να αφορά περίοδο μικρότερη από τρεις(3) μήνες ή μεγαλύτερη από ένα(1) έτος και ενεργείται από την αρμόδια φορολογική αρχή σε έξι(6) μήνες από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης.

Τέλος, με σχετικές αποφάσεις του Υπουργείου Οικονομικών ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την άσκηση του δικαιώματος επιστροφής του φόρου κατά περιόδους.

3.2.10 Προσδιορισμός του τελικού και του εκπιπτόμενου φόρου

ν Τελικός φόρος

Ο τελικός φόρος, ο οποίος αναλογεί στην αξία των αγαθών ή των υπηρεσιών με τον συντελεστή που ισχύει κατά περίπτωση, βαρύνει τον καταναλωτή. Ο φόρος αυτός όμως δεν αποδίδεται ολόκληρος στο Ελληνικό Δημόσιο. Πάνω στο κάθε ποσό του φόρου που εισπράττει η επιχείρηση συμπληρώνει το ποσό του φόρου που χρεώθηκε η ίδια από τους αντίστοιχους προμηθευτές της και κατόπιν αποδίδει τη διαφορά του, εφόσον αυτή είναι θετική(χρεωστική). Δηλαδή η οικονομική μονάδα αγοράζει, παρέχει ή εισάγει αγαθά και λαμβάνει υπηρεσίες για τις οποίες χρεώνεται κάποιο φόρο. Ο φόρος αυτός αποτελεί το φόρο εισροών και έχει δικαίωμα να τον

εκπέσει, εφόσον τα πιο πάνω αγαθά- υπηρεσίες προορίζονται για εργασίες που παρέχουν δικαίωμα έκπτωσης.

Η οικονομική μονάδα, όταν παραδίδει αγαθά και υπηρεσίες που υπάγονται στο ΦΠΑ, υπολογίζεται στην αξία τους με το συντελεστή που κατά περίπτωση ισχύει, το φόρο που αναλογεί σ' αυτά. Με το φόρο αυτό, ο οποίος καλείται φόρος εκροών, χρεώνει τους πελάτες της. Από το φόρο εκροών αφαιρείται το ποσό του φόρου εισροών, με την περιοδική δήλωση ΦΠΑ που υποβάλλεται από την επιχείρηση και η διαφορά αποδίδεται στο Δημόσιο. Αν όμως η διαφορά που προκύπτει είναι αρνητική τότε ή μεταφέρεται για έκπτωση στην επόμενη φορολογική περίοδο ή επιστρέφεται σε ορισμένες περιπτώσεις.

Ο μηχανισμός αυτός κάνει το φόρο πραγματικά έναν φόρο προστιθέμενης αξίας και παράλληλα διασφαλίζει και τα συμφέροντα του Δημοσίου με την χρεοπίστωση του φόρου εισροών- εκροών και την απόδοση του υπολοίπου του σε αυτό, για κάθε στάδιο συναλλαγής.

Ο ΦΠΑ αποτελεί φόρο μετακυλιόμενο στον τελικό καταναλωτή, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων. Στις περιπτώσεις αυτές ο φόρος αποτελεί κοστολογικό στοιχείο και ο τελικός αγοραστής επιβαρύνεται έμμεσα ως προς το φόρο, με την καταβολή αυξημένης τιμής ατά την απόκτηση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών.

ν Εκπιπτόμενος φόρος

Σε περίπτωση που ο υποκείμενος στο φόρο χρησιμοποιεί αγαθά και υπηρεσίες για την πραγματοποίηση πράξεων, για μερικές από τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης, ο εκπιπτόμενος φόρος ορίζεται σε ποσοστό στα εκατό του συνολικού ποσού του φόρου των κοινών αυτών εισροών.

Το ποσοστό αυτό βρίσκεται με βάση κλάσμα που έχει ως αριθμητή το ποσό του ετήσιου κύκλου εργασιών, χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας, που αφορά πράξεις για τις οποίες παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου και ως παρονομαστή το ποσό των πράξεων που αναφέρονται στον αριθμητή, καθώς και των πράξεων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης. Στον παρονομαστή του κλάσματος συμπεριλαμβάνονται επίσης και οι επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις, οικονομικές ενισχύσεις, οι οποίες δεν αποτελούν μέρος της φορολογητέας αξίας. Το δεκαδικό μέρος του ποσοστού που προκύπτει από την εφαρμογή του κλάσματος της προηγούμενης παραγράφου στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη ακέραια μονάδα.

Το ποσοστό που βρίσκεται με τον πιο πάνω τρόπο λαμβάνεται υπόψη για την εκκαθάριση του εκπιπτόμενου φόρου του έτους στο οποίο αφορά και για την υποβολή των προσωρινών δηλώσεων του επόμενου έτους.

Σε περίπτωση που κατά το χρόνο υποβολής των περιοδικών δηλώσεων δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία ή αυτά που υπάρχουν δεν είναι πλήρη, ο προσδιορισμός του ποσοστού γίνεται προσωρινά από τον υποκείμενο στο φόρο.

3.3 ΑΛΛΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

Ανάλογα με τα είδη ή τις υπηρεσίες που φορολογούν και την έκταση της εφαρμογής τους, στην κατηγορία των έμμεσων φόρων περιλαμβάνονται:

- διάφοροι φόροι που επιβάλλονται κατά την εισαγωγή αγαθών από το εξωτερικό
- φόροι που επιβάλλονται στην εγχώρια παραγωγή και κατανάλωση αγαθών ή υπηρεσιών και
- ορισμένοι φόροι που η επιβολή τους περιορίζεται κατά την διεξαγωγή των συναλλαγών.

Οι κυριότεροι από τις άλλες κατηγορίες έμμεσων φόρων που βαρύνουν τους πολίτες που αξίζει να αναφερθούν είναι:

3.3.1 Δασμοί Επί Των Εισαγόμενων Αγαθών(Τελωνειακά Έσοδα)

Ο δασμός και οι φόροι κατά την εισαγωγή των προϊόντων στη χώρα μας από άλλες του εξωτερικού, έχουν προστατευτικό χαρακτήρα υπέρ της εγχώριας παραγωγής είτε ταμειευτικό, βεβαιώνονται δε και εισπράττονται στα τελωνεία του κράτους. Οι φόροι αυτοί αυξάνουν τις τιμές των εισαγόμενων ειδών ώστε να προστατευτούν άλλα παρόμοια είδη που παράγονται στην Ελλάδα. Το κράτος προκειμένου όμως να αυξήσει τα φορολογικά έσοδα φορολογεί και εισαγόμενα είδη πλατιάς λαϊκής κατανάλωσης που δεν παράγουμε στο εσωτερικό.

Μετά την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρεώθηκε και αυτή, υπακούοντας στους διεθνείς κανονισμούς να προβεί σε δασμολογικό

αφοπλισμό. Δηλαδή καταργούνται σταδιακά οι προστατευτικοί δασμοί και οι φόροι που επιβάλλονται στα εισαγόμενα είδη από χώρες της Ε.Ε, με αποτέλεσμα τον εκτοπισμό των Ελληνικών προϊόντων, τη συρρίκνωση της ελληνικής βιομηχανίας και το οριστικό κλείσιμο εκατοντάδων βιοτεχνιών μας που δεν μπορούν να αντέξουν στον ανταγωνισμό από τα ξένα κράτη.

Σε αυτή τη κατηγορία των φόρων, περιλαμβάνονται και οι φόροι που επιβάλλονται στα παραγόμενα από τα διυλιστήρια πετρελαίου προϊόντα καθώς και στη ζάχαρη εγχώριας παραγωγής. Τα αγαθά αυτά έχουν την ίδια ακριβώς δασμολογική μεταχείριση με όλα τα εισαγόμενα προϊόντα.

3.3.2 Φόρος Καπνού και Φόρος Οινοπνεύματος- Οινοπνευματωδών Ποτών

Ο φόρος Καπνού πρόκειται για το φόρο που επιβάλλεται στον καπνό και στα τσιγάρα και αντιστοιχεί στο 6,9% των έμμεσων φόρων και σε ποσοστό 4,9% του συνόλου των εσόδων από την άμεση και την έμμεση φορολογία.

Ο φόρος Οινοπνεύματος υπολογίζεται κατά την κατανάλωση οινοπνεύματος και των οινοπνευματωδών ποτών (ανάλογα με την περιεκτικότητα της σε άνυδρο οινόπνευμα) καθώς και στην κατανάλωση της εγχώριας και εισαγόμενης βύνης

3.3.3 Τέλη Κυκλοφορίας Αυτοκίνητων

Με την επιφύλαξη των οριζομένων στις διατάξεις του άρθρου 18 του ν.2367/1953, τα τέλη κυκλοφορίας στα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης, στις επιβατικές δίκυκλες και τρίκυκλες μοτοσικλέτες ιδιωτικής χρήσης, στα τύπου jeep αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης, ανεξάρτητα από το χαρακτηρισμό τους ως επιβατικών ή φορτηγών και στα επιβατικά ρυμουλκούμενα, ημιρυμουλκούμενα ιδιωτικής χρήσης (τροχόσπιτα) είναι ετήσια και αδιαίρετα και οφείλονται για όλο το έτος, ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα κυκλοφορίας εντός του έτους. Τα τέλη αυτά καταβάλλονται με τη βοήθεια ειδικού σήματος.

3.3.4 Φόρος Ασφαλίσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Α.Ν 1524/50, επιβάλλεται φόρος κύκλου εργασιών στα κάθε είδους απαιτητά ασφάλιστρα και όλα τα δικαιώματα που είναι σχετικά με την ασφαλιστική σύμβαση, χωρίς μείωση αυτών με τις εκπτώσεις που παρέχονται. Ως απαιτητά ασφάλιστρα θεωρούνται αυτά που έχουν καταστεί αντικείμενο ασκητού δικαιώματος αν και δεν έχουν ακόμα εισπραχθεί.

Η ελληνική ασφαλιστική επιχείρηση είναι υποχρεωμένη στην καταβολή φόρου για τον κλάδο ασφαλειών ζωής, στο σύνολο των ασφαλίσεων που προέρχεται από συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται με πρόσωπα τα οποία κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα και για τους υπόλοιπους κλάδους από συμβάσεις με τις οποίες καλύπτονται κίνδυνοι που αφορούν αντικείμενα τα οποία βρίσκονται στη Ελλάδα.

Η ξένη ασφαλιστική επιχείρηση που λειτουργεί στην Ελλάδα υπάγεται στον ανωτέρω φόρο για τα ασφάλιστρα και δικαιώματα όλων των κλάδων ασφαλειών των προσώπων που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα.

Τα ποσοστά του φόρου κατά κλάδο ασφάλισης έχουν οριστεί από 9/3/82 ως εξής:

- ασφάλιστρα κλάδου πυρός 20%(από αυτό αποδίδεται 5% στο πυροσβεστικό σώμα)
- ασφάλιστρα κλάδου ζωής 4% και
- ασφάλιστρα των υπολοίπων κλάδων 10%.

Οι κυριότερες απαλλαγές που ισχύουν είναι οι εξής:

- α) τα ασφάλιστρα που αφορούν ασφαλίσεις πλοίων και αεροσκαφών, όπως και ασφαλίσεις πλοίων και αεροσκαφών.
- β) τα ασφάλιστρα κλάδου ζωής εφόσον τα ασφαλιστήρια συμβόλαια είναι διάρκειας το λιγότερο 10 ετών.
- γ) τα ασφάλιστρα κλάδων μεταφορών που αφορούν ασφαλίσεις σκαφών, αεροσκαφών και εμπορευμάτων που εισάγονται ή εξάγονται.

3.3.5 Φόρος στη Συγκέντρωση Κεφαλαίων

Με τις διατάξεις του ν.1676/86 επιβλήθηκε από 1/1/87 ένας νέος φόρος με την ονομασία «φόρος στη συγκέντρωση κεφαλαίου». Ο φόρος επιβάλλεται στις εμπορικές επιχειρήσεις (Ο.Ε, Ε.Ε, Ε.Π.Ε, Α.Ε), στις κοινοπραξίες επιτηδευματιών, στις συνεταιριστικές οργανώσεις κάθε βαθμού και σε κάθε άλλη εταιρία, ένωση προσώπων ή κοινωνία εφόσον έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα, καθώς και τα υποκαταστήματα των αλλοδαπών εταιριών.

Οι πράξεις που φορολογούνται είναι οι εξής:

α) η σύστασή προσώπων του άρθρου 17 και η αύξηση κεφαλαίου τους που γίνεται με την εισφορά οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου (χρήματα, πάγια ή εμπορεύσιμα αγαθά, προσωπική εργασία). Σημειώνεται ότι δεν προκύπτει από την αναπροσαρμογή της αξίας των ακίνητων αλλά και αντίθετα υπόκειται στο φόρο η αύξηση του κεφαλαίου που επέρχεται με την μετατροπή ή συγχώνευση σε ΑΕ ή ΕΠΕ εξαιτίας της αναπροσαρμοσμένης αξίας των περιουσιακών στοιχείων.

β) η αύξηση του ενεργητικού των υποκειμένων στο φόρο που γίνεται με εισφορά περιουσιακών στοιχείων όχι για συμμετοχή στο εταιρικό κεφάλαιο ή την εταιρική περιουσία, αλλά για την χορήγηση όμοιων δικαιωμάτων με εκείνα που έχουν οι εταίροι (δικαίωμα ψήφου, συμμετοχή στα κέρδη κλπ), καθώς επίσης η αύξηση του ενεργητικού με εισφορά υπηρεσιών από μέλος των υποκειμένων στο φόρο που δεν αυξάνουν το κεφάλαιο αλλά διαφοροποιούν τα δικαιώματα ή αυξάνουν την αξία των μεριδίων του εισφέροντας την υπηρεσία.

γ) η μετατροπή προσώπου που δεν υπόκειται στο φόρο με πρόσωπα που υπόκειται στο φόρο.

δ) η συγχώνευση προσώπου που δεν υπόκειται στο φόρο με πρόσωπα που υπόκεινται.

ε) με δάνεια που επισυνάπτει ο υποκείμενος στο φόρο και έχουν σχέση με αύξηση εταιρικού κεφαλαίου, διανομή κερδών κ.α

αρκεί όλες οι παραπάνω πράξεις να συντρέχουν εντός της χώρας μας .

Ο φόρος αυτός επιβάλλεται στην πραγματική αξία των πράξεων που υπόκειται στο φόρο. Η εξακρίβωση της πραγματικής αξίας γίνεται με βάση την αγοραία αξία,

δηλαδή την αξία που με ευχέρεια μπορούσε ο ενδιαφερόμενος να μεταβιβάσει πχ τα εισφερόμενα περιουσιακά στοιχεία. Ειδικότερα:

✓ Οι εισφορές σε χρήμα συμπίπτουν με την πραγματική αξία

✓ Οι εισφορές κινητών πραγμάτων κατά κυριότητα συμπίπτουν με αγοραία αξία τους.

✓ Στην περίπτωση εισφορών κινητών και ακίνητων αγαθών κατά χρήση λαμβάνεται υπόψη η ετήσια μισθωτική αξία του εισφερομένου αγαθού και αυτή πολλαπλασιάζεται με τα χρόνια για τα οποία προσφέρεται το αγαθό.

✓ Στην περίπτωση εισφορών ακίνητων κατά κυριότητα ο προσδιορισμό πραγματικής αξίας των ακίνητων αυτών γίνεται με βάση την αξία που ισχύει στην φορολογία μεταβίβασης ακίνητων.

✓ Στην περίπτωση εισφοράς εμπορευμάτων η πραγματική αξία συμπίπτει με την αγοραία αξία των εμπορευμάτων.

Ωστόσο, απαλλάσσονται του φόρου οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις κάθε βαθμό και οι κάθε φύσεως ενώσεις και κοινοπραξίες αυτών, η συμπλοιοκτησία, οι ναυτιλιακές κοινοπραξίες και οι κάθε μορφής ναυτιλιακές εταιρίες, τα πρόσωπα κοινής ωφέλειας και ιδίως δημοσίων μεταφορών, ύδατος, αερίου, ηλεκτρικού ρεύματος και τηλεπικοινωνιών, με την προϋπόθεση ότι το 1/2 του κεφαλαίου τους ανήκει στο κράτος ή σε Ο.Τ.Α. κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Φοροδιαφυγή ονομάζεται το σύνολο των παράνομων πράξεων των φορολογούμενων, με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης, δηλ. την πληρωμή του φόρου. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί ένα σημαντικό αίτιο για τη δημιουργία μεγάλων δημόσιων ελλειμμάτων διότι προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών στο κράτος και το καθιστά ανίκανο να καλύψει τα έξοδα του. Έτσι οι κυβερνήσεις οδηγούνται στο δανεισμό (εξωτερικό – εσωτερικό). Ο εξωτερικός δανεισμός συνεπάγεται μικρότερη ανεξαρτησία για το κράτος και μικρότερη ελευθερία οικονομικών ή άλλων επιλογών με ταυτόχρονη αύξηση του δημόσιου χρέους λόγω των υψηλών επιτοκίων της μορφής δανεισμού αυτής. Ο εσωτερικός δανεισμός έχει να κάνει με την αύξηση των επιτοκίων για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων προκειμένου να καλυφθεί το δημόσιο έλλειμμα.

Ένα άλλο πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι η δημιουργία ανισοτήτων μεταξύ των πολιτών, με την έννοια ότι κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν ενώ κάποια άλλα όχι. Αυτό έχει σαν συνέπεια να υπάρχει ανισότητα ως προς την επιβάρυνση των φόρων. Οι φορολογούμενοι που δεν φοροδιαφεύγουν πληρώνουν μεγαλύτερο φόρο λόγω της μείωσης των δημόσιων εσόδων, γεγονός που προέρχεται από τη φοροδιαφυγή.

Πρόβλημα όμως , δημιουργείται και στον τομέα ανταγωνισμού γιατί κάποιες μικρές επιχειρήσεις με οριακή κερδοφορία χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν στρατηγικό πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι νέες επιχειρήσεις να μην αναλαμβάνουν ρίσκο για να αυξήσουν την κερδοφορία τους, αφού αυτό μπορούν να το επιτύχουν με πολύ πιο εύκολο τρόπο, φοροδιαφεύγοντας.

4.2 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η εμφάνιση και η εξάπλωση της φοροδιαφυγής οφείλεται σε **παράγοντες** όπως:

- ✓ Το μέσο μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των πολιτών της χώρας και ιδιαίτερα των φορολογούμενων. Όταν το μορφωτικό επίπεδο είναι χαμηλό, οι φορολογούμενοι δεν μπορούν να καταλάβουν ότι τα έσοδα από τους φόρους διατίθενται για τη χρηματοδότηση των δημόσιων αγαθών όπως είναι η υγεία, η ασφάλεια κ.α., τα οποία ικανοποιούν συλλογικές ανάγκες.
- ✓ Το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων που εργάζονται στις Φοροτεχνικές Αρχές (εφορία, ΣΔΟΕ κ.α.). Όταν τα στελέχη είναι μορφωμένα και ικανά μπορούν να διαμορφώσουν ένα φορολογικό σύστημα που να περιορίζει το κίνδυνο φοροδιαφυγής χρησιμοποιώντας το κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό και ειδικευμένο προσωπικό.
- ✓ Η φορολογική επιβάρυνση του ατόμου σε σχέση με το εισόδημα του. Όσο πιο μεγάλο είναι το επίπεδο της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης του φορολογούμενου τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση του για φοροδιαφυγή.
- ✓ Ο τρόπος που γίνεται η κατανομή των φορολογικών βαρών. Όταν η κατανομή (των φορολογικών βαρών) ανταποκρίνεται στην αντίληψη που επικρατεί για κοινωνική δικαιοσύνη, τόσο μικρότερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή. Όταν παραβιάζεται η αρχή της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών τότε:
  - α) Δημιουργείται το αίσθημα της αδικίας μεταξύ των φορολογούμενων και αυξάνεται η επιθυμία τους να εξομοιωθούν φορολογικά
  - β) Δημιουργείται ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι φορολογικά ευνοούμενες και αυτών που δεν είναι γιατί οι φόροι επηρεάζουν τα σχέδια παραγωγής και επενδύσεων όλων των ιδιωτικών παραγωγικών μονάδων
  - γ) Αυξάνεται το επίπεδο της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης γιατί τα ποσά που θα κατέβαλαν όσοι απαλλάσσονται από τη φορολογία θα πρέπει να καταβληθούν από τους υπόλοιπους ιδιωτικούς φορείς

✓ Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Το είδος και η σπουδαιότητα των φόρων από ταμειυτική άποψη, προσδιορίζουν και την έκταση της φοροδιαφυγής. Έτσι, αν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από άμεσους φόρους (π.χ. φόρος εισοδήματος) η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη γιατί οι ιδιωτικοί φορείς έχουν περισσότερες ευκαιρίες για να αποκρύψουν τη φορολογητέα ύλη. Όλες οι άλλες κατηγορίες φορολογούμενων οι μεν ελεύθεροι επαγγελματίες δηλώνοντας εισόδημα μικρότερο από το πραγματοποιηθέν, οι δε επιχειρήσεις μεταφέροντας ένα μέρος από τα κέρδη σε λογαριασμούς αποσβέσεων, εξόδων παραστάσεως, έρευνας κ.α. Αν όμως το φορολογικό σύστημα έχει περισσότερους έμμεσους φόρους η τάση για φοροδιαφυγή είναι μικρότερη διότι ο έλεγχος είναι αποτελεσματικότερος εξαιτίας του ότι οι ελεγχόμενες φορολογούμενες επιχειρήσεις είναι λιγότερες και είναι υποχρεωμένες να τηρούν λογιστικά βιβλία, από τα οποία προκύπτει η φορολογητέα ύλη (Φ.Π.Α)

✓ Ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος. Όσο πιο σωστή είναι η διαχείριση των φορολογικών εσόδων από το κράτος, τόσο ασθενέστερη είναι η τάση των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή. Αν οι φορολογούμενοι βλέπουν ότι τα έσοδα από τους φόρους το κράτος τα χρησιμοποιεί για τις συλλογικές ανάγκες μειώνονται τα ποσοστά φοροδιαφυγής ενώ αντίθετα η σπατάλη του δημοσίου χρήματος κάνει τους φορολογούμενους να επιδιώκουν να φοροδιαφύγουν.

4.3 ΑΙΤΙΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Οι κυριότερες αιτίες φοροδιαφυγής είναι :

✓ Το ποσό του φόρου που πληρώνει ο φορολογούμενος στο κράτος. Το ποσό αυτό θα μπορούσε να το χρησιμοποιήσει για την κάλυψη κάποιας ανάγκης, γι' αυτό το λόγο κάνει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να αποφύγει τη πληρωμή των φόρων.

✓ Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές. Όσο υψηλότερη είναι η φορολογία που επιβάλλεται τόσο μεγαλύτερες είναι οι προσπάθειες των φορολογούμενων να φοροδιαφεύγουν. Αυτό γίνεται γιατί το κέρδος από τη φοροδιαφυγή μεγαλώνει πολύ και είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν και μεγαλύτερο ακόμα κόστος προσπαθειών για να το επιτύχουν.

- ✓ Η ασθενής φορολογική ηθική. Το να έχει το κράτος λιγότερα έσοδα από φόρους δεν έχει επίδραση στο προσωπικό συμφέρον του ανθρώπου. Η απειλή της φοροδιαφυγής για το κράτος θεωρείται μικρή και δεν είναι ξεκάθαρη, αφού πολλοί πιστεύουν ότι η κυβέρνηση μπορεί πάντοτε να βρει τα χρήματα που της χρειάζονται.
- ✓ Ο πληθωρισμός. Μειώνει το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου και έτσι η χρησιμότητα που αυτός χάνει όταν πληρώνει φόρο είναι υψηλότερη τώρα, έστω και αν πληρώνει το ίδιο ποσό χρημάτων με την προηγούμενη χρονιά.
- ✓ Ύπαρξη και ανάπτυξη της μαύρης εργασίας αλλά και η αύξηση της ανεργίας. Η συνεχή αύξηση της ανεργίας ευνοεί την αδήλωτη εργασία. Ο εργαζόμενος (φορολογούμενος) αισθάνεται εγκαταλειμμένος από το κράτος και έχει μικρή διάθεση να πληρώσει για αυτό.

4.4 ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Στη χώρα μας η φοροδιαφυγή πραγματοποιείται σε μεγάλη έκταση και στις περισσότερες περιπτώσεις με «συνηθισμένους» τρόπους, είτε γιατί υπάρχουν πολλές μικρές επιχειρήσεις είτε γιατί οι φορολογικές αρχές δεν είναι οργανωμένες τόσο καλά ώστε να ανιχνεύσουν και να περιορίσουν το φαινόμενο. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι οι φορολογούμενοι χρησιμοποιούν μόνο απλοϊκούς τρόπους φοροδιαφυγής, υπάρχουν και περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται ειδικοί (δικηγόροι, οικονομολόγοι και άλλοι) όπου γίνονται πολύπλοκοι συνδυασμοί, όπως ίδρυση εικονικών εταιριών τόσο σε χώρες που αποτελούν «φορολογικούς παράδεισους» όσο και στην χώρα μας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, οι τρόποι φοροδιαφυγής δεν είναι στατικοί αλλά δυναμικοί και αλλάζουν ανάλογα με τις μεταβολές του φορολογικού συστήματος, την τεχνολογία, το βαθμό εξάπλωσης της φοροδιαφυγής, το βαθμό κοινωνικής αποδοχής των φοροφυγάδων και τις μεταβολές στις μεθόδους καταπολέμησης της.

Παρακάτω θα αναφερθούν οι κυριότεροι και πλέον συνηθισμένοι τρόποι φοροδιαφυγής, χωρίς βέβαια να είναι μόνο αυτοί αφού είναι πάρα πολλοί και από τη φύση τους δεν είναι όλοι γνωστοί.

4.4.1 Εμφάνιση Της Φοροδιαφυγής Στην Άμεση Φορολογία

Στην άμεση φορολογία, η φοροδιαφυγή εντοπίζεται κυρίως στο φόρο εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων) ,όπου εμφανίζεται ως εξής:

A. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ (ΦΕΦΠ)

Η φοροδιαφυγή στη ΦΕΦΠ, είναι κατά πάσα πιθανότητα περισσότερο εκτεταμένη από όλες τις άλλες φορολογίες. Αυτό οφείλεται τόσο στον άμεσο χαρακτήρα του φόρου, όσο και στο ύψος του φορολογικού βάρους το οποίο αυξάνεται κάθε χρόνο. Εδώ, θα πρέπει να σημειωθεί η αδυναμία των φοροτεχνικών αρχών να ελέγξουν εισοδήματα από ορισμένες πηγές.

α) Εισόδημα από Εκμίσθωση Ακινήτων

Η φοροδιαφυγή πραγματοποιείται είτε με την απόκρυψη του γεγονότος ότι ενοικιάζεται κάποιο ακίνητο, είτε με την απόκρυψη μέρους του ενοικίου που εισπράττει ο κύριος του ακινήτου. Η πρώτη περίπτωση πραγματοποιείται σε περιπτώσεις εκμίσθωσης γαιών σε αγρότες, εξοχικών κατοικιών, χώρων (οικοπέδων, ταρατσών κλπ.) για την ανάρτηση διαφημιστικών πλαισίων. Η δεύτερη περίπτωση πραγματοποιείται μετά από συνεννόηση με το μισθωτή, έτσι ώστε να μην υπάρχει απόκλιση μεταξύ του ποσού που δηλώνει ότι κατέβαλε ο ίδιος και του ποσού που δηλώνει ο εκμισθωτής.

β) Εισόδημα από Κινητές Αξίες

Εκτιμάται ότι η φοροδιαφυγή δεν είναι σημαντική γιατί οι ανώνυμες εταιρείες κατά τη διανομή των μερισμάτων στους μετόχους παρακρατούν το φόρο εισοδήματος και τον αποδίδουν στο δημόσιο.

γ) Εισόδημα από Εμπορικές Επιχειρήσεις

Στα εισοδήματα από την πηγή αυτή συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος της φοροδιαφυγής. Στην κατηγορία αυτή, εμπίπτουν τα εισοδήματα των ιδιοκτητών και εταίρων όλων των επιχειρήσεων .

Οι τρόποι φοροδιαφυγής στα εισοδήματα αυτά παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, ανάλογα :

- ✓ με το είδος της οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης,
- ✓ με τη λογιστική της οργάνωση και το είδος των λογιστικών βιβλίων που τηρούνται,
- ✓ με τη νομική της μορφή.

Η φοροδιαφυγή στη μορφή εισοδήματος αυτή εντοπίζεται με διάφορες μορφές. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε μερικές όπως είναι :

- 1 Η πλασματική διόγκωση του κόστους παραγωγής των προϊόντων που παράγει η επιχείρηση και των γενικών εξόδων με ανύπαρκτες δαπάνες, οι οποίες στηρίζονται σε πλαστά παραστατικά.
- 2 Η θεώρηση φορολογικών στοιχείων από πρόσωπα τα οποία δεν έχουν επιχείρηση ή δεν έχουν επαγγελματική έδρα ή διατηρούν για μικρό χρονικό διάστημα μια υποτυπώδη εγκατάσταση με σκοπό και μόνο την θεώρηση αυτών των στοιχείων. Τα θεωρημένα αυτά στοιχεία δίνονται στη συνέχεια σε κάποιους έναντι κάποιας αμοιβής σε τρίτους για διόγκωση, των δικών τους αγορών, ή για απόκρυψη πωλήσεων.
- 3 Η πραγματοποίηση αγορών ή πωλήσεων χωρίς επίσημα φορολογικά στοιχεία. Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται κυρίως από επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Α΄ Κατηγορίας και φορολογούνται με βάση τις αγορές.
- 4 Η έκδοση απόδειξης στην οποία αναγράφεται μικρότερο ποσό από το κανονικό.
- 5 Η πώληση δύο ίσων ποσοτήτων από το ίδιο αγαθό και η εμφάνιση στα βιβλία μόνο της μίας.
- 6 Η θεώρηση φορολογικών στοιχείων τα οποία έχουν περισσότερα από τα προβλεπόμενα αντίτυπα, τα οποία χρησιμοποιούνται για να γίνονται πολλές μεταφορές για την ίδια ποσότητα, ενώ στα βιβλία καταχωρείτε μόνο μία πώληση
- 7 Η διακίνηση εμπορευμάτων τα οποία έχουν διαφορετικό περιεχόμενο στο πρωτότυπο και διαφορετικά στο στέλεχος ή έχουν το ίδιο περιεχόμενο το οποίο αλλοιώνεται μετά την πραγματοποίηση της μεταφοράς
- 8 Η διακίνηση εμπορευμάτων με Δελτίο Αποστολής στα οποία αναγράφεται η πραγματική ποσότητα του διακινούμενου εμπορεύματος, τα οποία χρησιμοποιούνται και άλλες ημέρες του μήνα με κατάλληλες παρεμβάσεις στις ημερομηνίες έκδοσης
- 9 Την πραγματοποίηση ηθελημένων αθροιστικών λαθών στα λογιστικά βιβλία με

σκοπό την αλλοίωση των δεδομένων που αφορούν τις συναλλαγές

10 Η έκδοση παραστατικού όπου στο αντίγραφο που δίνεται στον αγοραστή αναφέρεται το σωστό ποσό, ενώ στο στέλεχος που μένει στην επιχείρηση αναγράφεται πολύ μικρότερο ποσό.

δ) Εισόδημα από Γεωργικές Επιχειρήσεις

Εδώ η φοροδιαφυγή συντελείται με πολύ απλό τρόπο. Συγκεκριμένα, μόνο 363.000 αγρότες υποβάλλουν φορολογική δήλωση και από αυτούς οι περισσότεροι το κάνουν γιατί έχουν εισόδημα και από άλλη πηγή.

Η φοροδιαφυγή στη πηγή εισοδήματος αυτή, συντελείται με την πώληση αγροτικών προϊόντων χωρίς παραστατικά, τη διακίνηση αγροτικών προϊόντων με συνοδευτικά έγγραφα στα οποία αναγράφονται διαφορετικές ποσότητες από τις πραγματικές, τη διακίνηση μετά την κατάργηση των τελωνειακών συνόρων ορισμένων αγροτικών προϊόντων χωρίς καθόλου παραστατικά ως δήθεν κοινοτικών. Από το αγροτικό εισόδημα, όπως καταγράφουν οι εθνικοί λογαριασμοί, μόνο το 12,98% δηλώνεται.

ε) Εισόδημα από Μισθωτές Υπηρεσίες

Επικρατεί γενικά η άποψη ότι οι μισθωτοί και συνταξιούχοι δεν έχουν δυνατότητα φοροδιαφυγής. Η άποψη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι αφενός ο φόρος των συνταξιούχων και των μισθωτών παρακρατείται στην πηγή και αφετέρου ότι δεν υπάρχει δυνατότητα απόκρυψης των εισοδημάτων τους, αφού το ύψος των αποδοχών βεβαιώνεται από τον εργοδότη ή τον συνταξιοδοτικό του φορέα, ο οποίος δεν έχει συμφέρον να το αποκρύψει.

Παρ' όλα αυτά αν και οι δυνατότητες φοροδιαφυγής είναι περιορισμένες πολλοί μισθωτοί και συνταξιούχοι κατορθώνουν να αποκρύψουν το σύνολο ή μέρος του εισοδήματος τους από μισθωτές υπηρεσίες, είτε για να αποφύγουν τη φορολόγησή του, είτε για άλλους λόγους.

Μία μέθοδος φοροδιαφυγής η οποία εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια στα στελέχη μικρών κυρίως ιδιωτικών επιχειρήσεων, είναι η απόκρυψη του πραγματικού (επίσημου) μισθού του εργαζόμενου. Ο "επίσημος" μισθός βάσει του οποίου υπολογίζονται και οι ασφαλιστικές εισφορές και διενεργείται η παρακράτηση του ΦΕΦΠ είναι μικρός ενώ το υπόλοιπο του μισθού καταβάλλεται στον εργαζόμενο χωρίς να εμφανίζεται πουθενά. Με τον τρόπο αυτό τόσο η επιχείρηση όσο και ο

εργαζόμενος « κερδίζουν », γιατί η επιχείρηση καταβάλλει μικρότερες ασφαλιστικές εισφορές και μικρότερες αποδοχές στον υπάλληλο της από όσες θα κατέβαλε, εάν όλο το εισόδημα υπαγόταν σε παρακράτηση, ενώ ο εργαζόμενος υφίσταται λιγότερες « κρατήσεις ».

Μία άλλη πολύ διαδεδομένη μέθοδος φοροδιαφυγής είναι η απόκρυψη του εισοδήματος από δεύτερη απασχόληση. Αυτό παρατηρείται συχνά σε στελέχη του δημόσιου τομέα, στα οποία επειδή ο νόμος απαγορεύει να έχουν δεύτερη απασχόληση, επιδιώκουν η απασχόληση τους αυτή να μην είναι πουθενά καταγεγραμμένη. Επίσης, παρατηρείται σε μικρότερη κλίμακα και σε εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα ιδιαίτερα όταν η δεύτερη απασχόληση είναι σε συναφές αντικείμενο με αυτήν της κύριας απασχόλησης. Αλλά και στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει νομικό πρόβλημα δεύτερης απασχόλησης το γεγονός και μόνο ότι η « επισημοποίηση » της θα είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση του εργαζόμενου και του εργοδότη με ασφαλιστικές εισφορές, χωρίς την παροχή κάποιου πρόσθετου οφέλους, είναι μία άλλη αιτία απόκρυψης αυτής της απασχόλησης.

Τέλος, μία άλλη περίπτωση φοροδιαφυγής είναι η απόκρυψη της απασχόλησης – και κατ' επέκταση του εισοδήματος από αυτήν – για να μην υπάρξει περικοπή στο επίδομα ανεργίας. Στην περίπτωση αυτή η απόκρυψη της απασχόλησης γίνεται σε συνεννόηση με τον εργοδότη, ο οποίος ωφελείται επίσης γιατί καταβάλλει μισθό χαμηλότερο αυτού που επικρατεί στην αγορά και επιπλέον δεν επιβαρύνεται με εργοδοτικές εισφορές.

Όσον αφορά τους συνταξιούχους έχουν μικρότερες δυνατότητες φοροδιαφυγής. Μια μέθοδος απόκρυψης του εισοδήματος τους είναι η δήλωση ορισμένων μόνο από τις συντάξεις και βοηθήματα που εισπράττουν. Αυτό συμβαίνει όταν υπάρχουν συντάξεις και βοηθήματα από περισσότερες από μία πηγές (π.χ. κύρια ασφάλιση, επικουρικό ταμείο κλπ). Έτσι, οι συνταξιούχοι, μη δηλώνοντας το σύνολο των συντάξεων και βοηθημάτων αποφεύγουν πλήρως τη φορολογία ή αποφεύγουν την συνάθροιση των ποσών αυτών μεταξύ τους (και ενδεχομένως και με άλλα εισοδήματα) και την φορολόγησή τους ως συνολικό εισόδημα με τους προοδευτικούς συντελεστές της φορολογικής κλίμακας. Τέλος, δεν είναι λίγοι οι συνταξιούχοι οι οποίοι έχουν μετά την συνταξιοδότησή τους κάποια μερική ή πλήρη απασχόληση την οποία δεν επιθυμούν να εμφανίσουν, είτε για να μην περικοπεί το ποσό της σύνταξης ή και γιατί αυτό εξυπηρετεί οικονομικά τον εργοδότη, ο οποίος όχι μόνο αποφεύγει τις εργοδοτικές εισφορές αλλά και τους περιορισμούς που θέτει η

εργατική νομοθεσία.

στ) Εισόδημα από Ελεύθερα Επαγγέλματα

Η « κλασσική » μέθοδος φοροδιαφυγής είναι η παράλειψη έκδοσης δελτίου παροχής υπηρεσιών ή η έκδοση δελτίου παροχής υπηρεσιών στο οποίο αναγράφεται χαμηλότερο ποσό.

Στη κατηγορία αυτή θα μπορούσε να περιλαμβάνει κανείς και τους καθηγητές μέσης εκπαίδευσης που παραδίδουν ιδιαίτερα μαθήματα σε μαθητές γυμνασίων – λυκείων, χωρίς να εκδίδουν καμία απόδειξη αφού δεν έχουν κάνει έναρξη επαγγέλματος στην εφορία, αφού τυπικά απαγορεύεται να διδάσκουν ιδιαίτερα μαθήματα.

4.4.2 Η Εμφάνιση Της Φοροδιαφυγής Στην Έμμεση Φορολογία

Αν και ορισμένες φορές έχει υποστηριχθεί ότι δεν υπάρχει φοροδιαφυγή στους έμμεσους φόρους, αυτό είναι οπωσδήποτε ανακριβές. Αντίθετα, όπως θα δούμε παρακάτω, η φοροδιαφυγή στους έμμεσους φόρους είναι πολλές φορές αναπόφευκτη και διενεργείται ταυτόχρονα με τη φοροδιαφυγή στη φορολογία εισοδήματος.

A. ΔΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΤΕΛΗ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΩΝ

Κλασσικός τρόπος διενέργειας δασμοδιαφυγής είναι βέβαια μέσω του λαθρεμπορίου. Εκτός, όμως από το οργανωμένο λαθρεμπόριο, όπως τσιγάρων, το λαθρεμπόριο είναι εύκολο και στη περίπτωση αντικειμένων μεγάλης αξίας και μικρού όγκου, τα οποία επιβαρύνονται με μεγάλους δασμούς. Τα πληρώματα των πλοίων και των αεροσκαφών έχουν τη δυνατότητα λόγω των συχνών ταξιδιών τους στο εξωτερικό να εισάγουν αγαθά χωρίς εκτελωνισμό.

Ακόμη και οι απλοί ταξιδιώτες κατά την επιστροφή τους στην Ελλάδα προσπαθούν πάντα να « περάσουν » από το τελωνείο ορισμένα βιομηχανικά κυρίως είδη. Στις περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή η απόκρυψη του αγαθού δηλώνεται μικρότερη αξία. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις συντελείται δασμοδιαφυγή.

Δασμοδιαφυγή, όμως, είναι δυνατό να συντελείται και σε νόμιμες εισαγωγές,

όταν ο εισαγωγέας επιτυχάνει την κατάταξη του προϊόντος σε διαφορετική δασμολογική από την κανονική κλίμακα, με αποτέλεσμα να μειώνονται σημαντικά οι δασμοί.

Γ. ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ (ΦΠΑ)

Οι τρόποι που χρησιμοποιούν οι φορολογούμενοι, όσον αφορά στην φοροδιαφυγή μέσα από το φόρο προστιθέμενης αξίας, είναι σχεδόν οι ίδιοι σε όλες τις χώρες που εφαρμόζεται ο φόρος αυτός.

Οι πιο γνωστοί και συνηθισμένοι τρόποι που έχουν καταγραφεί στη διεθνή βιβλιογραφία είναι οι παρακάτω:

- 1 Οι αγορές και οι πωλήσεις χωρίς να εκδίδονται επίσημα φορολογικά παραστατικά στοιχεία, όπως ορίζει η φορολογική νομοθεσία
- 2 Η έκπτωση φόρων εισροών που ουδέποτε αποδόθηκαν στο Δημόσιο
- 3 Η αύξηση των γενικών εξόδων της επιχείρησης, με ανύπαρκτες δαπάνες, που στηρίζονται σε εικονικά τιμολόγια
- 4 Η αλλοίωση των αριθμητικών στοιχείων των δελτίων αποστολής. Η μέθοδος αυτή είναι αρκετά γνωστή και ονομάζεται μέθοδος της υποδιαστολής
- 5 Η μέθοδος των ηθελημένων λαθών, δηλαδή αθροιστικά λάθη ή καταχώρηση των συναλλαγών στα σχετικά βιβλία της επιχείρησης
- 6 Η έκδοση αθεώρητων λογαριασμών πχ σε διάφορα κέντρα διασκέδασης
- 7 Η έκδοση αποδείξεων είσπραξης με χαμηλότερο ποσό από εκείνο που θα έπρεπε να αναγράφεται στην απόδειξη. Η μέθοδος αυτή, χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό από τους ελεύθερους επαγγελματίες.

4.5 ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Σε αρκετές περιπτώσεις οι φορολογούμενοι έρχονται σε αντιπαράθεση με τις φοροτεχνικές αρχές λόγω των φορολογικών παραβάσεων που διαπράττουν. Μερικές από αυτές παραθέτονται παρακάτω:

- Η παράλειψη υποβολής ή η υποβολή ανακριβούς δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος, εφόσον ο φόρος που αναλογεί στα καθαρά εισοδήματα που

απεκρύβησαν από οποιαδήποτε πηγή εισοδήματος, υπερβαίνει σε κάθε διαχειριστική περίοδο το ποσό των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ. Επίσης προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ανάλογα με το ύψος των κατά περίπτωση ποσών.

- Η μη απόδοση στο Δημόσιο του φόρου πλοίων, εφόσον ο φόρος που δεν αποδόθηκε για κάθε διαχειριστική περίοδο υπερβαίνει το ποσό των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ. Ακόμη προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός χρόνου έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ανάλογα με το ύψος των κατά περίπτωση ποσών.
- Η μη απόδοση ή η ανακριβή απόδοση στο Δημόσιο του Φ.Π.Α., του φόρου κύκλου εργασιών και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, εφόσον το προς απόδοση ποσό του κατά περίπτωση κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς ή το ποσό του Φ.Π.Α. που συμψηφίστηκε ή επιστράφηκε ή δεν αποδόθηκε, υπερβαίνει σε ετήσια βάση το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ. Επίσης προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ανάλογα με το ύψος των κατά περίπτωση ποσών.
- Η έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων καθώς και η αποδοχή εικονικών ή η νόθευση φορολογικών στοιχείων, ανεξάρτητα αν ο δράστης διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου. Για το αδίκημα αυτό προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών. Ειδικά, η έκδοση ή η αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων για συναλλαγή ανύπαρκτη στο σύνολο της ή για μέρος αυτής και εφόσον η συνολική αξία αυτών υπερβαίνει τις 3.000 ευρώ, τιμωρείται με μεγαλύτερη ποινή και συγκεκριμένα με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Στις πιο πάνω περιπτώσεις, αν η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει τα 150.000 ευρώ, προβλέπονται επίσης ιδιαίτερες αυστηρότερες για το φορολογούμενο διαδικασίες ως προς το χρόνο υποβολής της μηνυτήριας αναφοράς στον αρμόδιο εισαγγελέα και εκδίκασης της υπόθεσης. Όταν η συνολική αξία των πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων για την πλαστότητα ή εικονικότητα των οποίων καταδικάζεται ο δράστης εξαιτίας του ότι υπερβαίνει το ποσό των 235.000 ευρώ, επιβάλλεται ως παρεπόμενη ποινή το κλείσιμο της επαγγελματικής εγκατάστασης αυτού μέχρι ένα μήνα.

- Η παραβίαση ή παραποίηση φορολογικών μηχανισμών και συστημάτων, η επέμβαση κατά οποιονδήποτε τρόπο στη λειτουργία του μηχανισμού, η διάθεση ή η χρησιμοποίηση παραβιασμένου, διαφοροποιημένου ή παραποιημένου τέτοιου μηχανισμού, τότε για το αδίκημα αυτό προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών με ανάλογη εφαρμογή των προβλεπόμενων για τη χρήση πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων.

4.6 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Για το περιορισμό και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής που σήμερα πλήττει έντονα το φορολογικό σύστημα με δυσμενείς συνέπειες στην οικονομία της χώρας μας, απαιτείται η λήψη δραστικών μέτρων φορολογικής πολιτικής. Γι' αυτό κρίνεται σκόπιμο τα μέτρα αυτά να ενεργοποιήσουν ήδη υπάρχοντες κρατικούς μηχανισμούς ελέγχου και ειδικά καταρτισμένου και ευσυνείδητου προσωπικού.

Ειδικότερα, τα πιο σημαντικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν είναι τα παρακάτω :

- 1) Η επαναφορά των αποδείξεων για έκπτωση από το φόρο εισοδήματος. Για να υπάρξει έκπτωση θα πρέπει ο φορολογούμενος να ζητά αποδείξεις από τις επιχειρήσεις ή από ελεύθερους επαγγελματίες που του παρέχουν υπηρεσίες.
- 2) Η Φοροελεγκτική ασυλία σε όσους καταγγέλλουν φαινόμενα διαφθοράς. Αρκετοί είναι οι πολίτες που σε τακτά χρονικά διαστήματα καταγγέλλουν συμπολίτες τους – φοροφυγάδες για έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές. Οι καταγγελίες αυτές αφορούν :
  - Το χρηματισμό υπαλλήλων
  - Τη φοροδιαφυγή επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών κυρίως για τη μη έκδοση αποδείξεων
  - Την ανάρμοστη συμπεριφορά εφοριακών υπαλλήλων και ελεγκτών
  - Τις διενέξεις με κτηματικές υπηρεσίες
  - Τα αιτήματα για τη διαγραφή προσαυξήσεων οφειλών και ρύθμιση χρεών
  - Την εκτίμηση ακινήτων με βάση συγκριτικά στοιχεία
  - Το προσδιορισμό οριστικού φόρου κληρονομιάς

- Την καθυστέρηση εκκαθάρισης συμπληρωματικής ή τροποποιητικής δήλωσης
  - Τον υπολογισμό φόρου εισοδήματος
- 3) Η επιβολή μικρότερων προστίμων σε επιτηδευματίες που δηλώνουν τις φορολογικές παραβάσεις που έχουν διαπράξει. Πρέπει να καθιερωθούν ειδικές ποινές, οι οποίες θα είναι ευνοϊκότερες σε σχέση με αυτές που θα επιβάλλει η εφορία σε όσους εντοπίσει να φοροδιαφεύγουν.
  - 4) Ειδικό χαμηλό ποινολόγιο για νέους επιτηδευματίες, τους οποίους θα συμβουλεύουν οι φοροελεγκτές κατά την πρώτη διετία, αυτό θα γίνεται με εξαίρεση των περιπτώσεων αποδεδειγμένου δόλου όπως διπλά βιβλία, πλαστά φορολογικά στοιχεία κ.α.
  - 5) Πρέπει να γίνεται συχνότερος έλεγχος στις επιχειρήσεις που έχουν εντοπισθεί ότι φοροδιαφεύγουν.
  - 6) Η ύπαρξη κλιμακίου ποινών ανάλογα με το ύψος της φοροδιαφυγής που εντοπίζεται στις επιχειρήσεις.
  - 7) Η παρακολούθηση συνεχώς νέων επιχειρήσεων σε επαγγέλματα που παρουσιάζουν μεγάλη επικινδυνότητα στην εύκολη έκδοση και λήψη πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων.
  - 8) Να διενεργηθούν έλεγχοι για την απόδοση του Φ.Π.Α.
  - 9) Στα φυσικά και νομικά πρόσωπα που έχουν διαπράξει φορολογικές παραβάσεις αυτόματα θα πρέπει να γίνεται δέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών αλλά και να μπλοκάρουν τις μεταβιβάσεις ακινήτων των προσώπων που έχουν διενεργήσει την παράβαση.
  - 10) Η μείωση των συντελεστών φορολόγησης των κερδών των ανώνυμων εταιρειών. Αυτό θα βοηθήσει και στη μείωση της φοροδιαφυγής (γιατί οι υψηλοί συντελεστές λειτουργούν ως κίνητρο φοροδιαφυγής) αλλά και στην ανάπτυξη ξένων επενδύσεων.
  - 11) Να δημιουργηθεί τμήμα το οποίο θα παρακολουθεί την πορεία των ληξιπρόθεσμων οφειλών και συγκεκριμένα τι κάνουν με αυτές οι εφορίες.
  - 12) Πρέπει να απαγορεύεται η συνεργασία ή η απασχόληση συνταξιούχων εφοριακών με φορείς του ιδιωτικού τομέα αν δεν περάσει κάποιο χρονικό διάστημα από τη συνταξιοδότησή τους.
  - 13) Οι ελεγκτές δεν θα πρέπει να έχουν ευχέρεια επιλογής των υποθέσεων που ελέγχουν.
  - 14) Θα πρέπει να γίνει αυστηρότερος ο έλεγχος δηλώσεων «πόθεν έσχες»

υπαλλήλων σε «ευαίσθητες» υπηρεσίες.

- 15)** Η ύπαρξη ειδικού φυλλαδίου στο οποίο θα αναφέρονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τόσο των φορολογούμενων όσο και των ελεγκτών. Αυτό θα προσδιορίζει την ακριβή διαδικασία ελέγχου και των ποινών που ορίζονται σε κάθε περίπτωση φορολογικής παράβασης.
- 16)** Η ένταξη των υπαλλήλων στο σώμα των ελεγκτών θα πρέπει να γίνεται μετά από αξιολόγηση τους και να έχουν συγκεκριμένη χρονική θητεία (όπως τριετία). Μετά το πέρας της θητείας τους θα πρέπει να γίνεται επαναξιολόγηση με ανοικτές διαδικασίες όπως για παράδειγμα επαναπροκήρυξη θέσεων.
- 17)** Όσον αφορά το εισόδημα από Γεωργικές Επιχειρήσεις, η φορολόγηση των αγροτών θα πρέπει να γίνεται με βάση τα στοιχεία που δηλώνουν οι ίδιοι στις αρχές για το μέγεθος της παραγωγής τους, τα οποία τα χρησιμοποιούν προκειμένου να συνάψουν δάνεια από την ΑΤΕ για να λάβουν κοινοτικές επιδοτήσεις, αποζημιώσεις κ.α.
- 18)** Η εφαρμογή της μεθόδου « Διασταύρωσης Στοιχείων ». Τα αποτελέσματα που θα προκύπτουν από τις διασταυρώσεις των φορολογικών στοιχείων θα αποστέλλονται στους φορολογούμενους και ταυτόχρονα θα γίνεται κοινοποίηση και στην αρμόδια ΔΟΥ. Οι φορολογούμενοι θα έχουν το δικαίωμα εφόσον συμφωνούν να υποβάλλουν συμπληρωματική δήλωση.
- 19)** Η καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης φορολογούμενου – κράτους. Θα πρέπει το κράτος να αξιοποιεί, να αναπτύσσει και να επενδύει περισσότερες υπηρεσίες και παροχές προς το κοινωνικό όφελος των πολιτών – φορολογούμενων (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, δημόσια θεάματα, εκσυγχρονισμένη εκπαίδευση).
- 20)** Θα πρέπει να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση. Έχει παρατηρηθεί ότι η ύπαρξη υψηλών συντελεστών ενισχύει την τάση για φοροδιαφυγή και δεν αποδίδει τα αναμενόμενα έσοδα. Ακριβώς για αυτό το λόγο θα πρέπει να μειωθούν οι υψηλοί συντελεστές, χωρίς βέβαια να παραβλέπονται και οι ειδικές συνθήκες (κοινωνικές, οικονομικές) που επικρατούν.
- 21)** Θα πρέπει να γίνεται έλεγχος – επανεξέταση όλων των υποθέσεων φοροαπαλλαγών και ειδικών φορολογιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Από τη περιγραφή του σημερινού συστήματος φορολογίας συμπεραίνεται ότι αυτό είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός φόρων με πολυμορφία εξαιρέσεων και απαλλαγών, υποκειμενικού ή αντικειμενικού χαρακτήρα. Η προσπάθεια ενίσχυσης του δημοσιονομικού πλαισίου με σωρεία διατάξεων για την επίτευξη (άμεσα ή έμμεσα) της επιδιωκόμενης οικονομικής πολιτικής έχει δημιουργήσει μια κατάσταση που στην κυριολεξία αντιστρατεύεται τις βασικές επιδιώξεις ικανοποίηση των οποίων και θεσπίστηκαν,

Το νομοθετικό πλαίσιο και οι συνεχείς μεταβολές του, διευκολύνουν την παραοικονομία και την φοροδιαφυγή αφού περιορίζουν τη δυνατότητα ελέγχου από τα φορολογικά όργανα, πράγμα που επιτείνει την ασυδοσία ορισμένων κατηγοριών φορολογούμενων.

5.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Οι βασικότερες αδυναμίες του συστήματος της φορολογίας εισοδήματος είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Η φορολογική νομοθεσία χαρακτηρίζεται από υπέρμετρη πολυνομία με πληθώρα ειδικών ρυθμίσεων, εξαιρέσεων και απαλλαγών. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί αβεβαιότητα σχετικά με το τι ισχύει.
- ✓ Η έλλειψη ολοκληρωμένης μηχανοργάνωσης στις φοροτεχνικές υπηρεσίες που είναι τόσο απαραίτητη για τη διασταύρωση πληροφοριών οι οποίες αφορούν την πραγματική οικονομική κατάσταση του φορολογούμενου.

- ✓ Η αδυναμία του συστήματος να εξασφαλίσει τα πραγματικά εισοδήματα από τον πληθωρισμό και να αποτρέψει την ασύμμετρη κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ των διαφόρων εισοδηματικών κλιμακίων(διάσταση μεταξύ φαινομενικής και πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης). Αυτό δημιουργείται από το γεγονός ότι οι εκάστοτε μεταβολές των φορολογικών παραμέτρων για την αντιμετώπιση των πληθωριστικών εξελίξεων δεν είναι ασύμμετρες με αποτέλεσμα να παραβιάζονται οι αρχές της οριζόντιας και κάθετης φορολογικής ισότητας.
- ✓ Ο έντονος διαχωρισμός της φορολογικής επιβάρυνσης μεταξύ εισοδημάτων που προέρχεται από διαφορετικές πηγές, με συνέπεια την ενίσχυση της ροπής για φοροδιαφυγή.
- ✓ Η διατήρηση της πληθώρας των ειδικών ρυθμίσεων, εξαιρέσεων και απαλλαγών υπέρ κοινωνικών ομάδων ή κατηγοριών φορολογούμενων.

5.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΜΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η Ελλάδα, με την προσχώρηση της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανέλαβε την υποχρέωση να εναρμονίσει την έμμεση φορολογία της προς αντίστοιχη φορολογία των άλλων κρατών- μελών, με την εφαρμογή του κοινού συστήματος του ΦΠΑ.

Ο ΦΠΑ κατά τις διατάξεις της ΕΟΚ αποβλέπει σε οικονομικά αποτελέσματα και δεν είναι μια τυπική μορφή διατάξεων. Έτσι η ΕΟΚ εξέδωσε οδηγίες για την επιβολή του ΦΠΑ και η Ελλάδα τον εισήγαγε με το νόμο Ν. 1642/86 από 1/1/1987.

Ο ΦΠΑ που επικρατεί στην Ελλάδα καλύπτει όλες τις οικονομικές μονάδες παραγωγής- εμπορίας αγαθών και παροχής υπηρεσιών και όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, ως και το λιανικό εμπόριο. Αντίθετα, ο ΦΚΕ κάλυπτε τα βιομηχανικά προϊόντα και ορισμένες υπηρεσίες και το χαρτόσημο, μόνο στις συναλλαγές μεταξύ επιτηδευματιών. Ο ΦΠΑ επιβάλλεται στην κατανάλωση, η οποία προέρχεται όχι μόνο από εγχώρια παραγωγή αλλά και από εισαγωγές με ίδιους φορολογικούς συντελεστές και ίδιες απαλλαγές.

Η εφαρμογή του ΦΠΑ στη χώρα μας στέφθηκε με επιτυχία ως ένα σημαντικό βαθμό, με περισσότερα θετικά παρά αρνητικά αποτελέσματα, αλλά διαχρονικά δεν απέδωσε πλήρως τα αναμενόμενα έσοδα.

Λόγω των συνδυασμένων μέτρων που είχαν ληφθεί για την έγκαιρη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων τάξεων, των φοροτεχνικών υπαλλήλων και φορολογούμενων, η μετάβαση το 1987 από το παλαιό σύστημα στο νέο σύστημα εμμέσου φορολογίας έγινε ομαλά, χωρίς σοβαρούς κλυδωνισμούς και ιδιαίτερα προβλήματα για το Δημόσιο και τις επιχειρήσεις.

Η κατάργηση μιας σειράς έμμεσων φόρων, που αντικαταστάθηκαν από το ΦΠΑ καθώς και σχετικών πολύπλοκων και χρονοβόρων διαδικασιών δήλωσης και βεβαίωσής τους, είχε ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση χρόνου και δαπάνης τόσο για το Δημόσιο όσο και για τους φορολογούμενους.

Παρά την αρχή της καθολικότητας του νέου συστήματος φορολογίας, συνέπεια της οποίας ήταν η υπαγωγή του συνόλου σχεδόν της οικονομικής δραστηριότητας (περιορισμένες οι απαλλαγές) στον ΦΠΑ, γεγονός που αύξησε τον όγκο εργασίας των φορολογικών υπηρεσιών, οι τελευταίες ανταποκρίθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες του ΦΠΑ, μολονότι δεν έγινε ουσιαστική ενίσχυση σε προσωπικό, κάτι που σε άλλα κράτη- μέλη συνέβη κατά τρόπο εντυπωσιακό (8000 νέοι υπάλληλοι στο Ηνωμένο Βασίλειο για τις ανάγκες του ΦΠΑ).

Οι **αιτίες** για τις οποίες δεν έφτασε στο επιθυμητό βαθμό απόδοσης ως προς τα έσοδα, και οι παράγοντες που συνέτειναν στη διατήρηση ή μάλλον στην επαύξηση της φοροδιαφυγής, μετά την εναρμόνιση του ΦΠΑ είναι συνοπτικά κυρίως οι ακόλουθες:

- ✓ Η ανυπαρξία ικανοποιητικής μηχανογραφικής στήριξης του συστήματος ΦΠΑ.
- ✓ Η ανυπαρξία εφοριών που είναι αρμόδιες μόνο για το ΦΠΑ.
- ✓ Η έλλειψη προσωπικού και η ανεπαρκής κατάρτιση και εμπειρία του προσωπικού σε θέματα σύγχρονων επιχειρήσεων.
- ✓ Η εφαρμογή του δείγματος στο εισόδημα και η έλλειψη μεθοδευμένων έκτακτων ελέγχων τόσο στους χώρους των επιχειρήσεων όσο και κατά τη διακίνηση των αγαθών.
- ✓ Η μη ορθή κατάταξη κατά συντελεστή φόρου συγκεκριμένων αγαθών ή υπηρεσιών.

Κατά την πορεία εφαρμογής του ΦΠΑ στη χώρα μας παρουσιάστηκαν τα εξής πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του φόρου.

Τα **πλεονεκτήματα** είναι ότι:

- Αποφεύγεται η διπλή φορολογία αφού σε κάθε στάδιο πώλησης αφαιρείται ο φόρος που καταβλήθηκε στο προηγούμενο στάδιο.
- Αν στο προηγούμενο στάδιο δεν καταβλήθηκε φόρος, δεν αφαιρείται.
- Είναι φόρος ουδέτερος γιατί δεν επιβαρύνει το κόστος της επιχείρησης, έχει ίδια φορολογική μεταχείριση, χωρίς ειδικές εξαιρέσεις και βοηθάει τον ανταγωνισμό.
- Για την απλούστευσή του θα έπρεπε να εφαρμόζεται ένας φορολογικός συντελεστής, πλην όμως δημιουργούνται ανισότητες κυρίως για είδη πρώτης ανάγκης που καταναλώνονται από τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, για τούτο εφαρμόζονται διαφορετικοί συντελεστές φόρου, ανάλογα με τις κατηγορίες αγαθών πρώτης ανάγκης, πολυτελείας κλπ.
- Επιτρέπει την απαλλαγή των επενδύσεων με τη μορφή έκπτωσης του φόρου που καταβλήθηκε για αυτές, από τα υποκείμενα σε φόρο έσοδα.

Τα **μειονεκτήματα** απ' την άλλη είναι ότι:

- Επιβαρύνει αδιακρίτως τα αγαθά ή τις υπηρεσίες χωρίς να λαμβάνει υπόψη την φοροδοτική ικανότητα του αγοραστή και δημιουργεί φορολογικές ανισότητες.
- Αυξάνει το κόστος διαβίωσης.
- Είναι πολύπλοκος λόγω των διαφόρων σταδίων φορολόγησης και δυσχερής στη βεβαίωση και είσπραξη σχετικά με τους άλλους φόρους.
- Υπάρχει στο φόρο μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων με συνέπεια προβλήματα στην παρακολούθηση του και χρειάζεται μεγάλος αριθμός ελεγκτικών οργάνων με εξειδικευμένες γνώσεις.
- Στους μικρούς φορολογούμενους ή σε ειδικές περιπτώσεις υπηρεσιών επιβάλλεται τεκμαρτώως ή απαλλάσσονται του φόρου, με συνέπεια να χάνει την αντικειμενικότητά του, πλην όμως το γεγονός ότι αυτό μειώνει τα προβλήματα γιατί μειώνεται ο αριθμός των φορολογούμενων και απλουστεύονται οι διαδικασίες σε μεγάλο αριθμό υποθέσεων.

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι το σημερινό σύστημα έμμεσης φορολόγησης έπαψε να είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο μετά την κατάργηση των αναρίθμητων γενικών ή ειδικών φόρων και την αντικατάστασή τους από έναν και μοναδικό φόρο, το ΦΠΑ. Η εισαγωγή του ΦΠΑ επιβλήθηκε για την άσκηση δικαιότερης και απλούστερης

φορολογικής και κοινωνικής πολιτικής καθώς και για μείωση του οικονομικού, κοινωνικού και δημοσιονομικού κόστους της φορολογίας.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η έμμεση φορολογία είναι τέλεια. Το υφιστάμενο σύστημα είναι αντιστρόφως προοδευτικό και χειροτερεύει συνεχώς την κατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων προς τις χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις.

5.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είδαμε λοιπόν τα δεδομένα της φορολογίας όπου εφαρμόζεται στη χώρα μας για την οποία μπορεί να εξαχθεί ένας μεγάλος αριθμός συμπερασμάτων, μερικά από τα οποία αναφέρονται ακολούθως.

Μια πρώτη βασική παρατήρηση που θα πρέπει να γίνει είναι ότι οι έμμεσοι φόροι οι οποίοι είναι και οι πλέον άδικοι για τα πλατιά λαϊκά στρώματα, αποτελούν τον κύριο όγκο των φορολογικών εσόδων. Η διαφορά τους βέβαια με τους άμεσους φόρους κάθε χρόνο μειώνεται, γεγονός που δείχνει ότι γίνεται πρόοδος στον συγκεκριμένο τομέα.

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα, σε αντίθεση με αυτό των κρατών- μελών της Ε.Ε, χαρακτηρίζεται από πολλά αρνητικά στοιχεία (πολυνομία, πολυπλοκότητα, αντιφατικότητα, δυσλειτουργία) και οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές που επιβάλλονται σε ορισμένους φόρους δεν επιδρούν ευνοϊκά στην εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας. Όλοι αυτοί οι παράγοντες καθώς και η έλλειψη οργάνωσης οδηγούν στην αύξηση της φοροδιαφυγής, τόσο των άμεσων φόρων όσο και των έμμεσων φόρων.

Η αδυναμία μείωσης της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα αποτελεί τον πιο σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα για την δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους και την αποτελεσματική αύξηση δημοσιονομικής και εισοδηματικής πολιτικής γενικότερα. Η φοροδιαφυγή είναι ένα φαινόμενο το οποίο από τη φύση του υπονομεύει κάθε προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης αλλά και ταυτόχρονα με τον τρόπο του, ροκανίζει τη συνοχή της Ελληνικής κοινωνίας. Για να γίνουν οι Έλληνες φορολογούμενοι στο σύνολό τους ειλικρινείς και για να αντιμετωπίσει το κράτος στη χώρα μα σωστά το θέμα της φοροδιαφυγής, περιορίζοντας την δηλαδή στα ελάχιστα κατά ο δυνατό όρια, είναι ανάγκη να εφαρμόσει τα κατάλληλα για αυτό

σκοπό μέτρα, γενικά και ειδικά, και επιπλέον να δανειστεί την πείρα των άλλων οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών, στο ίδιο θέμα.

Το συμπέρασμα είναι ότι τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής αλλά και της παραοικονομίας είναι πλέον κυρίαρχα στην οικονομική ζωή και στο δημοσιονομικό σύστημα της χώρας και αν δεν αντιμετωπιστούν δυναμικά και με φαντασία, το σημερινό αδιέξοδο του Δημοσίου τομέα και στρεβλώσεις της οικονομίας δεν πρόκειται να ξεπεραστούν.

Για να βελτιωθεί λοιπόν το Ελληνικό φορολογικό σύστημα είναι απαραίτητο να εξαφανιστούν σταδιακά οι αδυναμίες με τις κατάλληλες αναμορφώσεις του συστήματος. Συγκεκριμένα χρειάζεται:

✓ Στελέχωση και μηχανοργάνωση των φοροτεχνικών υπηρεσιών, ώστε:

- α) να είναι δυνατή η παρακολούθηση και ο έλεγχος – διασταύρωση των φορολογικών στοιχείων
- β) να εξυπηρετείται γρήγορα και αποτελεσματικά ο φορολογούμενος
- γ) να μειωθεί το διαχειριστικό και κοινωνικό κόστος βεβαίωσης και είσπραξης των φόρων
- δ) να περιοριστεί η φοροαποφυγή και ιδιαίτερα η φοροδιαφυγή, γεγονός που θα συμβάλλει στην εξασφάλιση πόρων αλλά και στη δυνατότητα ανακατανομής του φορολογικού βάρους.

✓ Βελτίωση του συστήματος του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) αφού φυσικά δημιουργηθεί όλη η απαραίτητη υποδομή για τη σωστή εφαρμογή και λειτουργία αυτού του φόρου. Συγκεκριμένα είναι απαραίτητο να γίνει ενσωμάτωση των φόρων υπέρ τρίτων στο ΦΠΑ και να συμπεριλαμβάνει αγαθά και υπηρεσίες στα οποία επιβάλλονται ειδικοί φόροι καταναλώσεως.

Η εισαγωγή του ΦΠΑ, θα καταστήσει απλό και αποδοτικό το σύστημα της έμμεσης φορολογίας. Με την εφαρμογή του ΦΠΑ στη χώρα μας έγινε ένα πολύ σημαντικό βήμα προς τη κατεύθυνση βελτιώσεως του φορολογικού συστήματος. Ο τομέας του φορολογικού συστήματος που έχει τώρα σειρά αναμορφώσεως είναι εκείνος της άμεσης φορολογίας και ειδικοί φόροι.

Συμπερασματικά λοιπόν θα πρέπει σύντομα να ξεκινήσει μια υποκατάσταση του φόρου εισοδήματος από φόρους που δεν σχετίζονται με την παραγωγική διαδικασία. Για παράδειγμα, φόρους επί της κατανάλωσης και φόρους επί της ακίνητης περιουσίας που δεν χρησιμοποιείται άμεσα στην παραγωγή. Οι τελευταίοι φόροι πλεονεκτούν και ως προς το ότι δύσκολα αποφεύγονται μέσω της φοροδιαφυγής.

Κατανοούμε ότι σαφώς υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα φορολογικά συστήματα των κρατών- μελών της Ε.Ε. που οφείλονται στη διαφορετική διάρθρωση των οικονομιών και της φορολογικής νοοτροπίας που έχει διαμορφωθεί από τη διαφορά στην ιδιοσυγκρασία των λαών και της δημόσιας διοίκησης των κρατών. Πρέπει λοιπόν μεταξύ των φορολογικών συστημάτων να ισχύουν ορισμένες αρχές που θα αφορούν όλες τις χώρες της Ε.Ε. ώστε μετά τη Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση να φανεί η αλληλεπίδραση της φορολογικής πολιτικής κάθε μιας, με τις άλλες πολιτικές της Ε.Ε πιο ευδιάκριτα.

Οι ενιαίοι κανόνες αγοράς, η ενιαία λογιστική έκφραση, ο ενιαίος τρόπος φορολόγησης καθώς επίσης και η ενοποίηση της Ελληνικής οικονομίας θα οδηγήσουν σε μια ισχυρή οικονομική Ελλάδα και στην ολοκλήρωση του φορολογικού συστήματος.

Οι προτάσεις μας για την βελτίωση του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος είναι να αλλάξει το κράτος τις δομές της φορολογίας στη χώρα μας, να βελτιώσει και να μεταβάλλει τους τρόπους που χρησιμοποιεί σήμερα στην επιβολή των φόρων οι οποίοι φόροι καταλήγουν στη φοροδιαφυγή, όπου το νομοσχέδιο της είναι πραγματικά πολύ ουσιαστικό και κάνει ένα σημαντικό πρώτο βήμα στην καταπολέμηση της μαστιγας της φοροδιαφυγής.

Επίσης, θα μπορούσε να αλλάξει τον τρόπο οργάνωσης των Φοροτεχνικών Υπηρεσιών σχηματίζοντας πχ ενιαίες Εφορίες, αντί των πολλών που λειτουργούν σήμερα στις μεγάλες πόλεις με μηχανογραφική οργάνωση, με περιορισμό των γραφειοκρατικών διαδικασιών στη δήλωση, στον έλεγχο των φορολογικών υποθέσεων, στην οριστικοποίηση, εκκαθάριση και είσπραξη των φόρων. Ως λογική λύση και εφικτή διαβλέπουμε στο μέλλον, με σταδιακή ενοποίηση των Εφοριών που λειτουργούν σήμερα, τη δημιουργία τριών Εφοριών, οι οποίες θα αναλάβουν ξεχωριστά η καθεμία το έργο της: η πρώτη Εφορία να εξυπηρετεί τους φορολογούμενους που δεν τηρούν πλήρη λογιστικά βιβλία, η δεύτερη Εφορία να εξυπηρετεί τους φορολογούμενους, φυσικά και νομικά πρόσωπα, που κλείνουν κάθε χρόνο ισολογισμό και να παρακολουθεί παράλληλα τους έμμεσους φόρους που

σχετίζονται με την δραστηριότητα των φορολογουμένων, και τέλος, η τρίτη Εφορία να ασχολείται με τους υπόλοιπους έμμεσους φόρους.

Η σημαντικότερη ίσως κατηγορία ενεργειών, προς τις οποίες πρέπει να στραφούν οι προσπάθειες για τον **περιορισμό της φοροδιαφυγής**, είναι αυτή που έχει ως στόχο την αύξηση της πιθανότητας ανακάλυψης της φοροδιαφυγής. Ακόμα και αυτή η αύξηση της πιθανότητας φορολογικού ελέγχου, η οποία σήμερα στη χώρα μας είναι εξαιρετικά χαμηλή, έχει αποδειχθεί ότι επιδρά ανασταλτικά στη φοροδιαφυγή.

Η αύξηση της πιθανότητας ανακάλυψης της φοροδιαφυγής εξαρτάται κυρίως από τη διοίκηση. Εδώ **απαιτείται**:

- ✓ Καλύτερη οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, αλλά και όλου του Δημοσίου τομέα. Είναι απαράδεκτο πχ φορολογούμενοι να χρησιμοποιούν τις διατηρητικές μηχανές των Δ.Ο.Υ. για να κατασκευάζουν πλαστά στοιχεία.
- ✓ Επιλογή με αυστηρά κριτήρια εφοριακών ελεγκτών οι οποίοι θα έχουν υψηλό επιστημονικό και επαγγελματικό επίπεδο γνώσεων. Μόνο αυτοί θα διενεργούν τους ελέγχους στις επιχειρήσεις. Σε περίπτωση αποδεδειγμένου χρηματισμού των υπαλλήλων αυτών, οι ποινές θα είναι μεγάλες. Οπωσδήποτε θα χάνουν την δημοσιοϋπαλληλική τους ιδιότητα, αλλά και το δικαίωμα της συνταξιοδότησής τους.
- ✓ Μηχανογραφική επεξεργασία από το ΚΕ.ΠΥ.Ο των στοιχείων και διασταύρωσης τους. Δεν νοείται μια επιχείρηση που εκδίδει πλαστά τιμολόγια, δελτία αποστολής κτλ επί δεκαετίες, να μην είναι καταγεγραμμένη ως φορολογούμενη. Εάν οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών δεν μπορούν να συλλάβουν τη φοροδιαφυγή μιας απλής μορφής, τότε είναι φανερό ότι δεν υπάρχει καμία ελπίδα για περιορισμό της φοροδιαφυγής.
- ✓ Επίσης είναι απαράδεκτο η ΥΠ.Ε.Δ.Α. να μην διαθέτει αυτοκίνητα και στολές για να μπορεί να ελέγχει τη διακίνηση των εμπορευμάτων. Και επίσης είναι με

πολιτική περιβολή, τα Ι.Χ. επιβατικά αυτοκίνητα δεν έχουν υποχρέωση να σταματήσουν και να δεχθούν έλεγχο.

- ✓ Η βελτίωση των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών δεν αρκεί. Θα πρέπει όλη η Δημόσια Διοίκηση να εργάζεται παραγωγικά και αποτελεσματικά.
- ✓ Η συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Οικονομικών και Ασφαλιστικών Ταμείων είναι σήμερα ανύπαρκτη, ενώ η ανάγκη για στενή συνεργασία είναι προφανής. Ανάλογη συνεργασία πρέπει να υπάρχει Υπουργείου Οικονομικών και Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Τράπεζας, Υπουργείου Συγκοινωνιών κτλ.
- ✓ Συμπερασματικά, θα μπορούσε να πει κανείς ότι και μόνο με τη λήψη στοιχειωδών μέτρων οργάνωσης του Υπουργείου Οικονομικών θα έχουμε βελτιωμένα αποτελέσματα. Τονίζεται εδώ ότι δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία η πραγματική αύξηση της πιθανότητας ανακάλυψης της φοροδιαφυγής όσο η εντύπωση που έχει ο φορολογούμενος για την πιθανότητα ανακάλυψης του σε περίπτωση φοροδιαφυγής. Γι' αυτό η ευρεία δημοσιότητα (μέσω της τηλεόρασης) περιπτώσεων θα βοηθούσε, ώστε ο φορολογούμενος να νομίσει ότι η πιθανότητα ανακάλυψης της φοροδιαφυγής είναι μεγαλύτερη από ότι πραγματικά είναι.

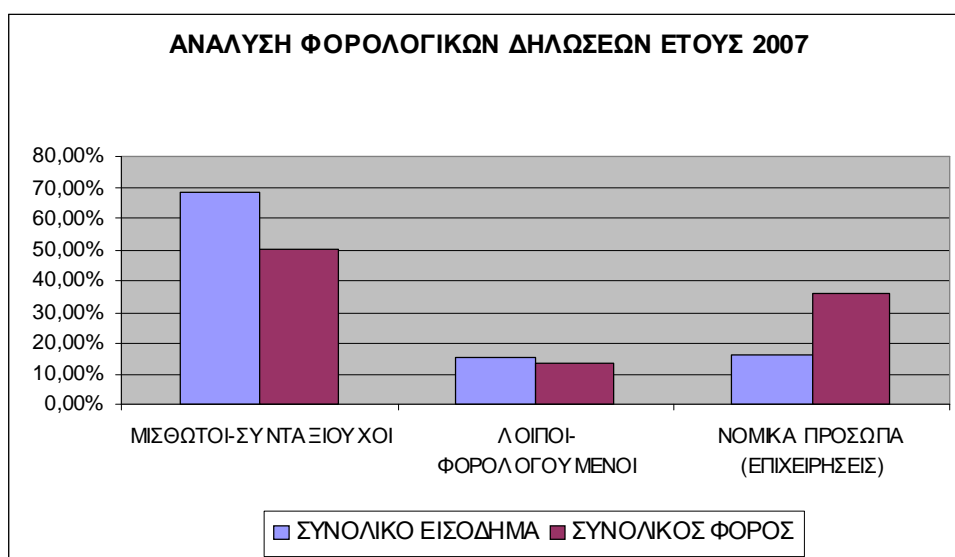
Η αύξηση των ποινών και των προστίμων είναι φαινομενικά εύκολη, απαιτεί όμως μεγάλη προσοχή. Για τους αποδεδειγμένα παραβάτες θα πρέπει να επιλεγούν και να εφαρμόζονται ποινές που πραγματικά θα είναι άμεσες, χωρίς όμως να δημιουργούν κοινωνικές αντιδράσεις. Έτσι πχ το κλείσιμο της επιχείρησης ίσως είναι προτιμότερο από την ποινή φυλάκισης.

Το δεύτερο σημαντικό σημείο είναι η διάκριση μεταξύ φοροδιαφυγής από λάθος και είναι εύκολο να ανιχνευθεί (πχ με μια μεγάλη άθροιση) από τη φοροδιαφυγή που γίνεται με σύστημα (πχ διπλά βιβλία, πλαστά τιμολόγια κλπ). Οι ποινές στη μια περίπτωση θα πρέπει να διαφέρουν ριζικά από την άλλη. Επίσης, οι ποινές σε περίπτωση υπότροπων φοροφυγάδων θα πρέπει να είναι μεγάλες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Ανάλυση Φορολογικών Δηλώσεων Του Έτους 2007

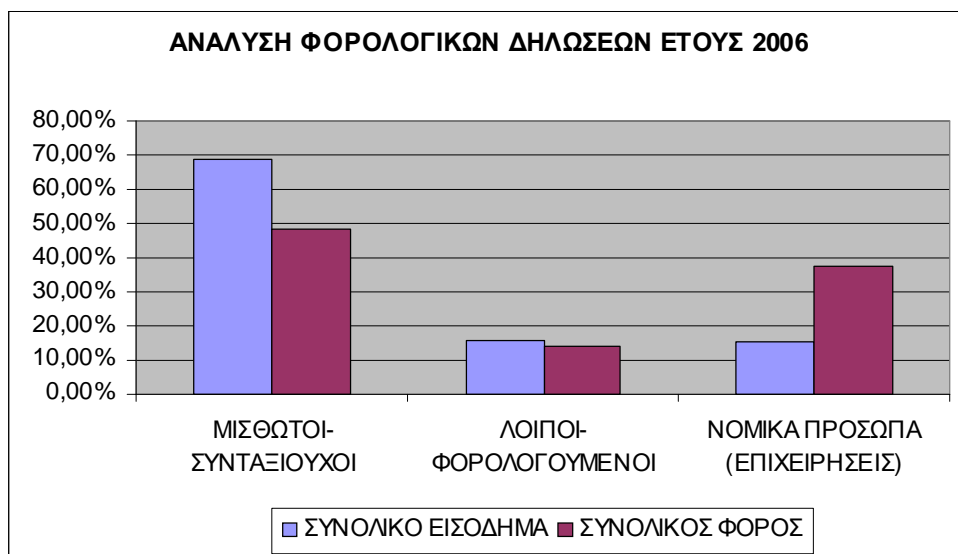

Σχόλια:

1) Συνολικά το δηλωθέν εισόδημα το έτος 2007 ανήλθε σε 103,2 δις ευρώ, από τα οποία τα 70,4 δις ευρώ δηλώθηκαν από μισθωτούς και συνταξιούχους, τα 15,9 δις ευρώ δηλώθηκαν από λοιπούς φορολογούμενους, και τα 16,9 δις ευρώ δηλώθηκαν από νομικά πρόσωπα.

2) Ο συνολικός φόρος που καταβλήθηκε για τα εισοδήματα αυτά ανήλθε σε 13 δις ευρώ, από τα οποία τα 6,5 δις ευρώ καταβλήθηκαν από μισθωτούς και συνταξιούχους, τα 1,8 δις ευρώ καταβλήθηκαν από λοιπούς φορολογούμενους, και τα 4,7 δις ευρώ από νομικά πρόσωπα.

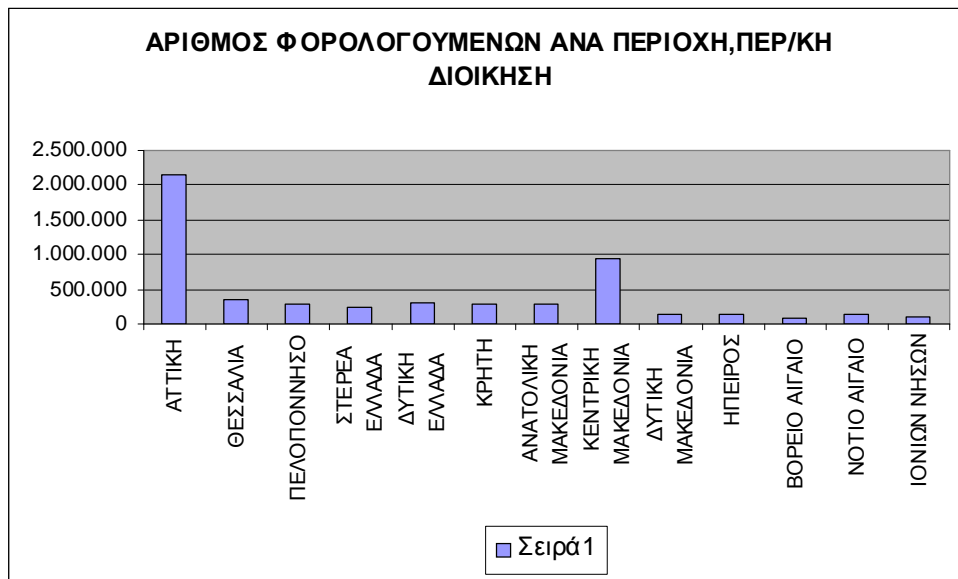
2. Ανάλυση Των Φορολογικών Δηλώσεων Του Έτους 2006

Σχόλια:

- 1) Από το συνολικό δηλούμενο εισόδημα το 68,7% δηλώθηκε από μισθωτούς και συνταξιούχους, το 16,12% από λοιπούς φορολογούμενους και το 15,12% από νομικά πρόσωπα.
- 2) Από το σύνολο του φόρου που καταβλήθηκε, το 48,2% αναλογούσε σε μισθωτούς και συνταξιούχους, το 14% στους υπόλοιπους φορολογούμενους και το 37,7% στις επιχειρήσεις.

3. Διάγραμμα που δείχνει τον αριθμό των φορολογούμενων

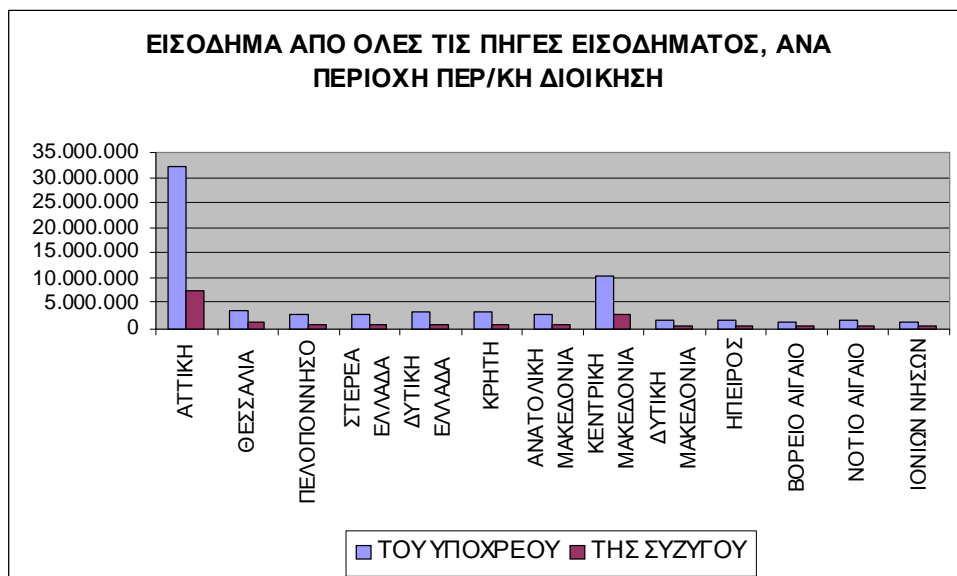

Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι οι φορολογούμενοι είναι:

- 1) στην Αττική 2.141.125
- 2) στη Θεσσαλία 354.897
- 3) στη Πελοπόννησο 288.915
- 4) στη Στερεά Ελλάδα 261.001
- 5) στη Δυτική Ελλάδα 316.161
- 6) στη Κρήτη 285.176
- 7) στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 286.918
- 8) στη Κεντρική Μακεδονία 936.101
- 9) στη Δυτική Μακεδονία 141.812
- 10) στην Ήπειρο 156.158
- 11) στο Βόρειο Αιγαίο 100.004
- 12) στο Νότιο Αιγαίο 154.455
- 13) στα Ιόνια Νησιά 107.704

4. Διάγραμμα που δείχνει την κατανομή εισοδήματος

Σχόλια:

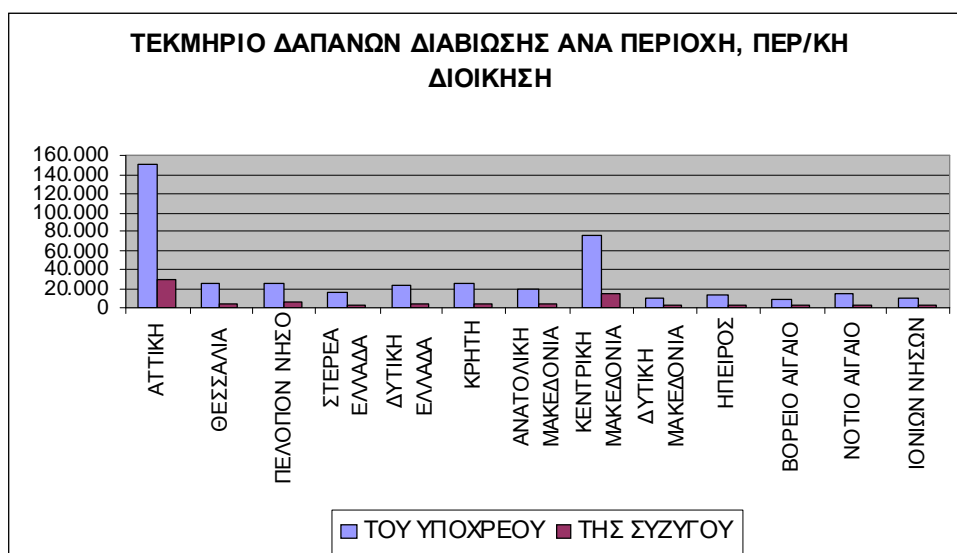
Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι η κατανομή του εισοδήματος όσον αφορά τον υπόχρεο και τη σύζυγο είναι:

- 1) για την Αττική 32.087.498 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 7.667.365 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 2) για την Θεσσαλία 3.755.166 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 1.043.104 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 3) για τη Πελοπόννησο 2.940.332 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 782.627 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 4) για τη Στερεά Ελλάδα 2.966.386 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 717.671 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 5) για τη Δυτική Ελλάδα 3.371.216 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 880.697 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 6) για τη Κρήτη 3.136.952 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 960.012 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 7) για την Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη 2.857.436 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 816.857 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 8) για την Κεντρική Μακεδονία 10.161.024 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 2.808.936 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 9) για τη Δυτική Μακεδονία 1.600.228 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 374.624 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο.

- 10) για την Ήπειρο 1.672.907 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 490.996 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 11) για το Βόρειο Αιγαίο 1.094.405 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 279.319 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 12) για το Νότιο Αιγαίο 1.714.277 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 459.602 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 13) για τα Ιόνια Νησιά 1.072.877 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 293.275 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

5. Διάγραμμα που δείχνει το Τεκμήριο Δαπανών Διαβίωσης

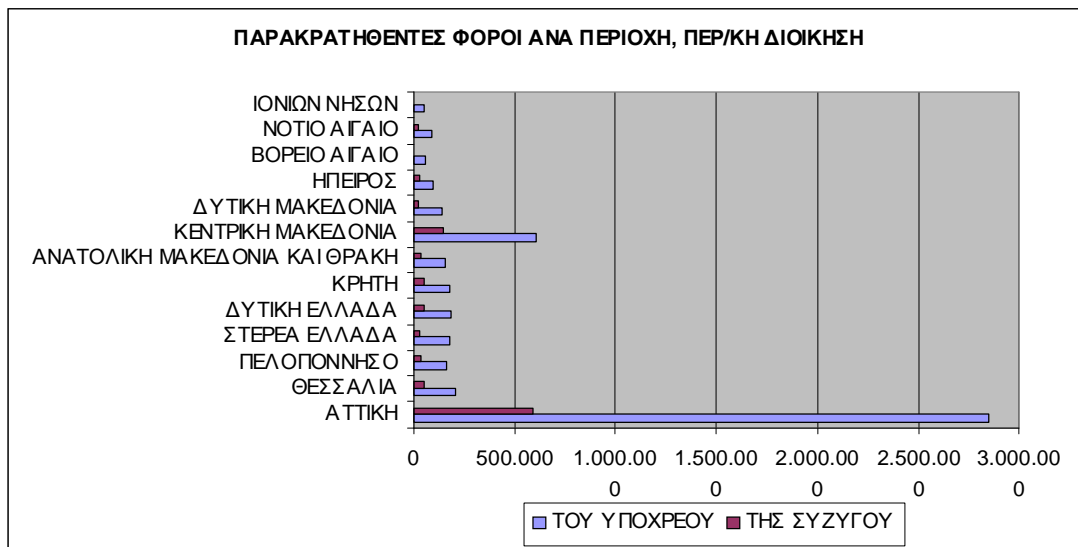
Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι το τεκμήριο δαπανών διαβίωσης όσον αφορά τον υπόχρεο και τη σύζυγο είναι:

- 1) για την Αττική 152.208 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 30.216 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 2) για τη Θεσσαλία 24.697 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 4.045 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 3) για τη Πελοπόννησο 25.069 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 5.491 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 4) για τη Στερεά Ελλάδα 17.723 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και

- 2.923 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 5) για τη Δυτική Ελλάδα 22.724 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 3.408 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 6) για τη Κρήτη 24.491 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 4.602 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 7) για την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 19.368 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 3.492 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 8) για την Κεντρική Μακεδονία 74.789 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 13.963 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 9) για τη Δυτική Μακεδονία 10.006 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 1.829 στη σύζυγο
- 10) για την Ήπειρο 13.182 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 2.378 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 11) για το Βόρειο Αιγαίο 7.689 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 1.702 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 12) για το Νότιο Αιγαίο 14.756 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 2.803 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 13) Για τα Ιόνια Νησιά 11.066 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 2.165 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

6. Διάγραμμα που δείχνει το ύψος των Παρακρατηθέντων Φόρων

Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι το ύψος των παρακρατηθέντων φόρων όσον αφορά τον υπόχρεο και τη σύζυγο είναι:

- 1) για την Αττική 2.856.439 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 586.124 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 2) για τη Θεσσαλία 208.959 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 49.843 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 3) για τη Πελοπόννησο 162.060 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 36.769 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 4) για τη Στερεά Ελλάδα 179.388 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 31.293 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 5) για τη Δυτική Ελλάδα 190.971 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 47.126 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 6) για τη Κρήτη 175.254 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 47.925 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 7) για την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 157.854 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 40.037 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 8) για τη Κεντρική Μακεδονία 610.631 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 146.109 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 9) για τη Δυτική Μακεδονία 136.967 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο

και 20.018 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

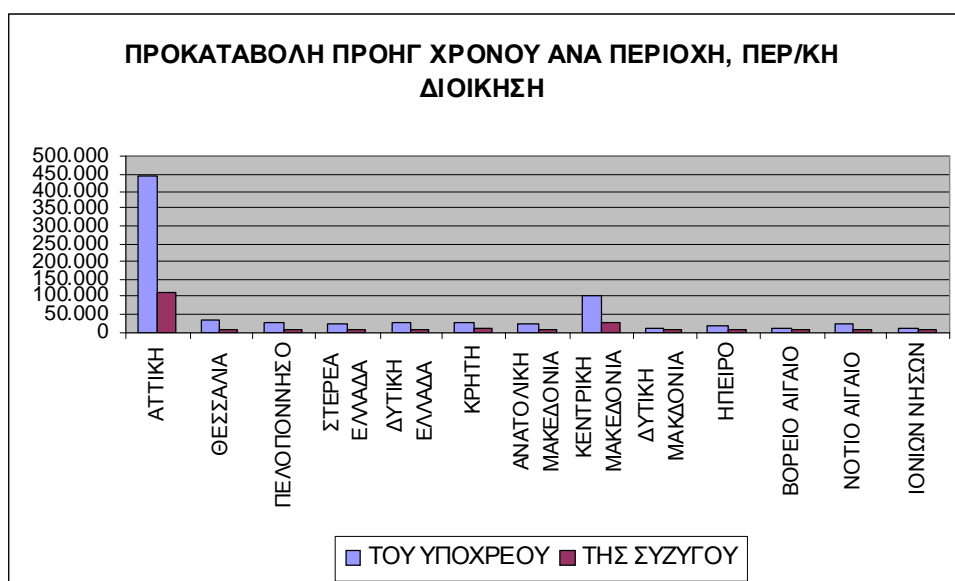
10) για την Ήπειρο 101.564 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 26.830 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

11) για το Βόρειο Αιγαίο 59.571 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 12.964 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

12) για το Νότιο Αιγαίο 87.354 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 17.941 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

13) για τα Ιόνια Νησιά 50.141 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 12.676 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

7. Διάγραμμα που δείχνει το ύψος της Προκαταβολής του Προηγούμενου Χρόνου

Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι το ύψος της προκαταβολής του προηγούμενου χρόνου όσον αφορά τον υπόχρεο και τη σύζυγο είναι:

1) για την Αττική 445.201 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 112.739 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

2) για τη Θεσσαλία 31.804 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 8.470 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

- 3) για τη Πελοπόννησο 30.290 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 7.224 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 4) για τη Στερεά Ελλάδα 21.945 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 6.073 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 5) για τη Δυτική Ελλάδα 29.230 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 7.979 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 6) για τη Κρήτη 29.552 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 8.962 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 7) για την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 23.435 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 7.058 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 8) για τη Κεντρική Μακεδονία 103.499 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 27.552 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 9) για τη Δυτική Μακεδονία 11.049 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 2.926 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 10) για την Ήπειρο 14.363 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 4.022 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 11) για το Βόρειο Αιγαίο 10.318 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 3.036 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 12) για το Νότιο Αιγαίο 24.579 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 6.822 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 13) για τα Ιόνια Νησιά 13.525 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 3.156 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

8. Διάγραμμα που δείχνει τον αριθμό φορολογούμενων ανάλογα τη κατηγορία επαγγέλματος

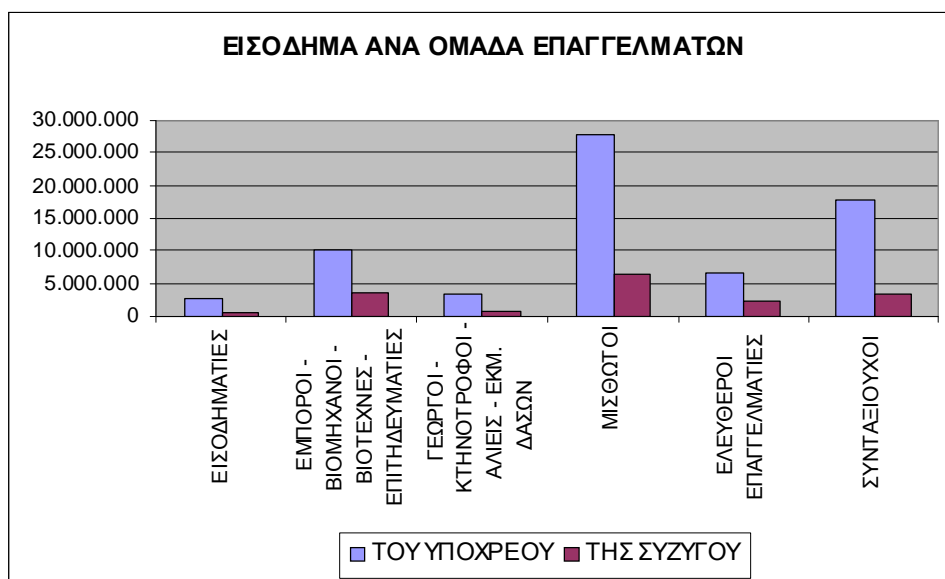

Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι ο αριθμός φορολογούμενων ανάλογα την κατηγορία επαγγέλματος είναι:

- 1) 577.052 Εισοδηματίες
- 2) 693.554 Έμποροι - Βιομήχανοι - Βιοτέχνες - Επιτηδευματίες
- 3) 397.259 Γεωργοί - Κτηνοτρόφοι - Αλιείς – Εκμ. Δασών
- 4) 2.002.475 Μισθωτοί
- 5) 344.427 Ελεύθεροι Επαγγελματίες
- 6) 1.515.660 Συνταξιούχοι

9. Διάγραμμα που δείχνει το Εισόδημα από όλες τις πηγές

Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι η κατανομή του εισοδήματος ανάλογα την ομάδα επαγγελματιών όσον αφορά τον υπόχρεο και τη σύζυγο είναι:

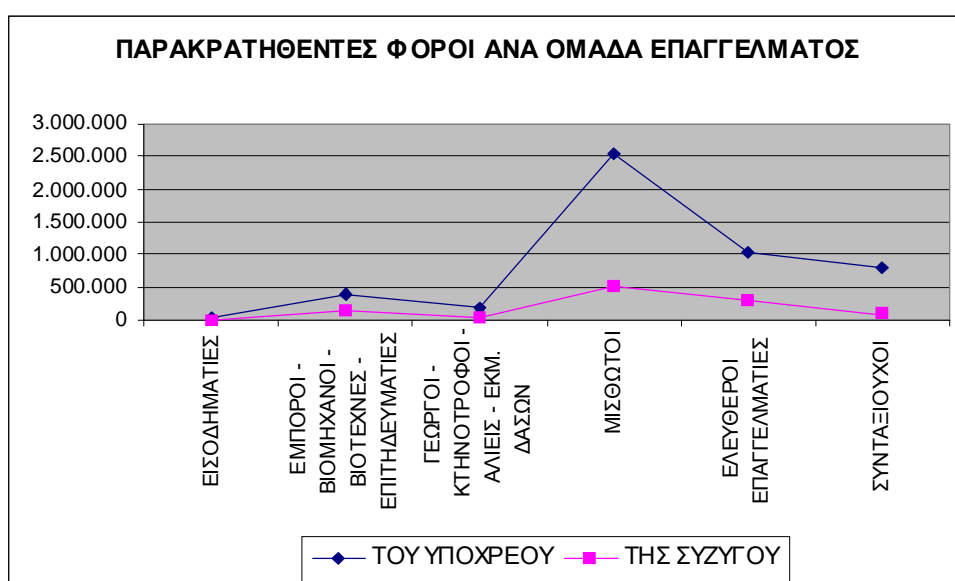
- 1) για τους εισοδηματίες 2.687.957 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 582.441 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 2) για τους έμπορους – βιομήχανους – βιοτέχνες – επιτηδευματίες 10.073.715 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 3.670.466 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 3) για τους γεωργούς – κτηνοτρόφους – αλιείς – εκμ. Δασών 3.261.570 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 775.047 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 4) για τους μισθωτούς 27.830.132 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 6.556.436 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 5) για τους ελεύθερους επαγγελματίες 6.852.155 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 2.565.199 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 6) για τους συνταξιούχους 17.725.174 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 3.425.496 στη σύζυγο

Σημείωση:

Όταν λέμε εισόδημα από όλες τις πηγές εννοούμε από:

- 10 Οικοδομές
- 11 Κινητές αξίες
- 12 Εμπορικές – Βιομηχανικές Επιχειρήσεις
- 13 Γεωργικές Επιχειρήσεις
- 14 Μισθωτές Υπηρεσίες
- 15 Εισόδημα στην αλλοδαπή

10. Διάγραμμα που δείχνει το ύψος των Παρακρατηθέντων Φόρων

Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι το ύψος των παρακρατηθέντων φόρων ανάλογα την ομάδα επαγγελματιών όσον αφορά τον υπόχρεο και τη σύζυγο είναι:

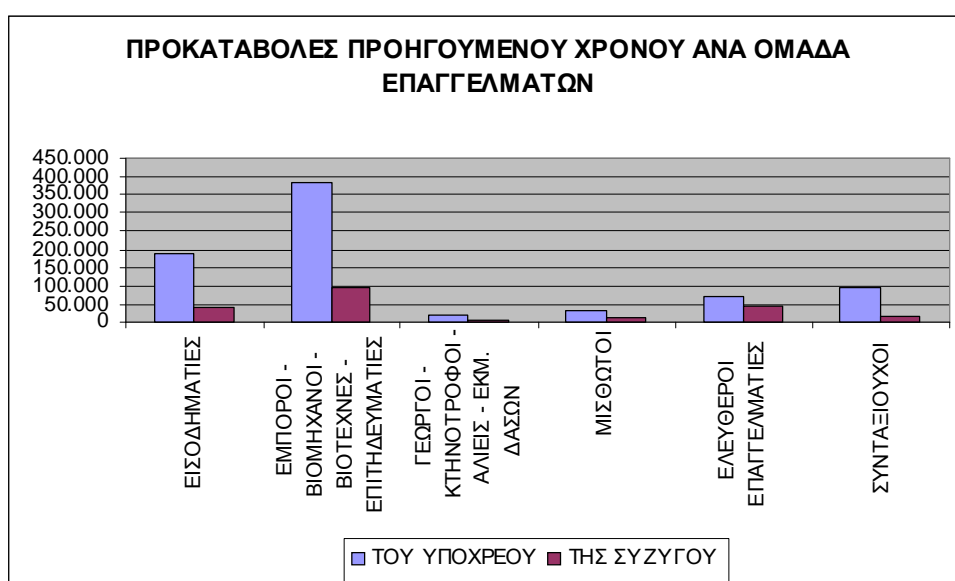
- 1) για τους εισοδηματίες 23.304 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 4.138 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 2) για τους έμπορους – βιομήχανους – βιοτέχνες – επιτηδευματίες 388.345 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 153.006 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 3) για τους γεωργούς – κτηνοτρόφους – αλιείς – εκμ. Δασών 172.384 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 19.076 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 4) για τους μισθωτούς 2.554.185 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και

525.394 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

- 5) για τους ελεύθερους επαγγελματίες 1.051.589 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 291.991 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 6) για τους συνταξιούχους 787.344 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 82.049 στη σύζυγο

11. Διάγραμμα που δείχνει το ύψος της Προκαταβολής του Προηγούμενου Χρόνου

Σχόλια:

Από την ανάλυση των φορολογικών δηλώσεων του έτους 2007 προκύπτει ότι το ύψος της προκαταβολής του προηγούμενου χρόνου ανάλογα την ομάδα επαγγελματιών όσον αφορά τον υπόχρεο και τη σύζυγο είναι:

- 1) για τους εισοδηματίες 183.874 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 37.258 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 2) για τους έμπορους – βιομήχανους – βιοτέχνες – επιτηδευματίες 381.999 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 95.316 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 3) για τους γεωργούς – κτηνοτρόφους – αλιείς – εκμ. Δασών 23.894 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 5.434 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 4) για τους μισθωτούς 30.730 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και

11.580 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο

- 5) για τους ελεύθερους επαγγελματίες 73.098 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 41.159 χιλιάδες ευρώ στη σύζυγο
- 6) για τους συνταξιούχους 95.198 χιλιάδες ευρώ αντιστοιχούν στον υπόχρεο και 15.271 στη σύζυγο

Κλίμακα φορολογίας Εισοδήματος 2009**(α) ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ**

Κλιμάκιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολ. συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	25	4.500	30.000	4.500
45.000	35	15.750	75.000	20.250
Ανω των 75.000	40			

Η κλίμακα (α) εφαρμόζεται με την προϋπόθεση ότι το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του συνολικού δηλούμενου εισοδήματος που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις.

Ο ενδιάμεσος φορολογικός συντελεστής 25% των κλιμάκων αυτών μειώνεται σταδιακά κατά μία ποσοστιαία μονάδα κάθε έτος, από το έτος 2010 μέχρι και το έτος 2014. Το έτος 2014 ο ενδιάμεσος φορολογικός συντελεστής θα ανέρχεται σε 20%.

Η κλίμακα (α) εφαρμόζεται και στις ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε οικισμούς με πληθυσμό, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, κάτω από χίλιους (1.000) κατοίκους, εκτός αν οι οικισμοί αυτοί έχουν χαρακτηριστεί τουριστικοί τόποι.

(β) ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΔΙΑΤΗΡΟΥΝ ΤΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 1 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 9 ΤΟΥ 2338/1994 - ΧΩΡΙΣ ΤΕΚΝΑ

Κλιμάκιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολ. συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	25	4.500	30.000	4.725
45.000	35	15.750	75.000	20.475
Ανω των 75.000	40			

Σημείωση: Από 01/01/2008 εφαρμόζεται φορολογικός συντελεστής 10% για τους φορολογούμενους που ο φόρος υπολογίζεται με την κλίμακα αυτή και αποκτούν εισοδήματα από υπηρεσίες ελευθερίων επαγγελματιών της παραγράφου 1 του άρθρου 48 του Κ.Φ.Ε. ή

από ατομική εμπορική επιχείρηση ή και από τις δύο κατηγορίες εισοδήματος.
Δεν εφαρμόζεται: α) για όσους υποβάλλουν δήλωση έναρξης εργασιών για πρώτη φορά για το έτος της έναρξης και για τα δύο επόμενα έτη.
 Ειδικά για τους ελεύθερους επαγγελματίες η παρούσα εξαίρεση ισχύει και για τα επόμενα τρία έτη εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το τριακοστό έτος της ηλικίας τους.
β) για όσους αποκτούν εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τον τρόπο υπολογισμού του εισοδήματός τους, εφόσον το εισόδημα αυτό υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του συνολικού δηλούμενου εισοδήματος που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις
γ) για όσους έχουν τρία τέκνα και άνω, τα οποία βαρύνουν τον φορολογούμενο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε. και
δ) για όσους παρουσιάζουν αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και πάνω από νοητική υστέρηση, φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση και αποκτούν εισοδήματα ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή από ατομική εμπορική επιχείρηση.

(β) ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΔΕΝ ΔΙΑΤΗΡΟΥΝ ΤΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ ΤΩΝ 10.500 ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ Β' - ΧΩΡΙΣ ΤΕΚΝΑ

Κλιμάκιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολ. συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
10.500	10	1.050	10.500	1.050
1.500	15	225	12.000	1.275
18.000	25	4.500	30.000	5.775
45.000	35	15.750	75.000	21.525
Ανω των 75.000	40			

Το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας **(α)** αυξάνεται κατά χίλια (1.000) ευρώ εάν ο φορολογούμενος έχει ένα τέκνο που τον βαρύνει, κατά δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ εάν έχει δύο τέκνα που τον βαρύνουν, κατά δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ εάν έχει τρία τέκνα που τον βαρύνουν και κατά χίλια (1.000) ευρώ για καθένα τέκνο πάνω από τα τρία.

Τα ανωτέρω αφορολόγητα ποσά ισχύουν και για τους φορολογούμενους, που ο φόρος υπολογίζεται με την κλίμακα **(β)** χωρίς την εφαρμογή του φορολογικού συντελεστή δέκα τοις εκατό (10%) στο πρώτο κλιμάκιο εισοδήματος της κλίμακας αυτής.

Το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου, μειώνει το ποσό του δεύτερου κλιμακίου και εάν αυτό δεν επαρκεί, το ποσό του τρίτου κλιμακίου.

Εάν ο ένας σύζυγος δεν έχει εισόδημα ή αυτό που έχει είναι μικρότερο από το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας, το αφορολόγητο ποσό που αφορά τα τέκνα ή η διαφορά που προκύπτει και μέχρι το αφορολόγητο ποσό που αφορά τα τέκνα προστίθεται στο αφορολόγητο ποσό του άλλου συζύγου.

Για τους φορολογούμενους του προτελευταίου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του ΚΦΕ (ν.2238/1994) , τα αφορολόγητα ποσά για τα δύο πρώτα τέκνα του πρώτου εδαφίου μειώνουν το πρώτο κλιμάκιο εισοδήματος της κλίμακας (β). Όταν το εισόδημα του φορολογούμενου, που φορολογείται με την κλίμακα (β), είναι μικρότερο από τις μειώσεις λόγω τέκνων, η διαφορά αυτή, κατά περίπτωση, προσαυξάνει το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (α) ή μειώνει το πρώτο κλιμάκιο εισοδήματος της κλίμακας (β) του άλλου συζύγου.

Ημεδαπές Ε.Π.Ε., δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις, συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών, αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρίας και αλλοδαποί οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων, καθώς και τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα που έχουν στην κυριότητά τους ακίνητο στην Ελλάδα, ανεξάρτητα αν προκύπτει ή όχι εισόδημα από αυτό. Ο φόρος για τα εισοδήματα της χρήσης **2009** καθορίζεται σε **25%**

ΟΕ-ΕΕ - Κοινωνίες .Ο φόρος για τα εισοδήματα της χρήσης **2009** (1-1 εως 31/12) καθορίζεται σε **20%** (Άρθρο 3 Νόμου 3296/2004)

Κοινοπραξίες 25%

Για όλες τις ημεδαπές Α.Ε. ο φόρος για τα εισοδήματα της χρήσης **2009** καθορίζεται σε **25%** (Άρθρο 3 Νόμου 3296/2004)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στόχος της εργασίας αυτής ήταν η μελέτη και η έρευνα στις έννοιες των φόρων και της φοροδιαφυγής. Συμπερασματικά, λοιπόν, καταλήξαμε στο ότι αν η χρησιμότητα τους δεν γίνει κατανοητή στους πολίτες και δεν αντιληφθούν την σημαντικότητα που έχουν για την ανάπτυξη του κράτους, τότε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής θα αυξάνεται ολοένα και με γοργούς ρυθμούς. Βασικό μέλημα λοιπόν είναι η δικαιοσύνη στην επιβολή φόρων και η εμφανής βελτίωση των παροχών σε διάφορους τομείς της κοινωνικής μας ζωής όπως στην υγεία, στην παιδεία κτλ. έτσι ώστε ο φορολογούμενος να αντιληφθεί τη σπουδαιότητα επιβολής αυτών.

Το κλίμα εμπιστοσύνης και φορολογικής δικαιοσύνης για τους πολίτες αποτελεί τη σημαντικότερη παράμετρο στην προσπάθεια εμπέδωσης μιας υγιούς φορολογικής συνείδησης που θα επιτρέψει στο μέλλον την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Φορολογική δικαιοσύνη σημαίνει κατανομή των φορολογικών βαρών ανάλογα με τη φοροδοτική ικανότητα του κάθε φορολογούμενου. Η λέξη φόρος δεν οδηγεί συνειρμικά σε μια αρνητική έννοια με φόβο αλλά αποτελεί ένα θετικό παράγοντα και μια ελπίδα των ασθενέστερων εισοδηματικά για κοινωνικές παροχές.

Η ουσιαστική και όχι κατ'επίφαση καταπολέμηση της φοροδιαφυγής εκτός της προαναφερομένης φορολογικής συνείδησης απαιτεί σταθερό και αποτελεσματικό φορολογικό πλαίσιο με πλήρη κωδικοποίηση όλων των φορολογιών, αντικειμενικοποίηση των ελέγχων, αξιοποίηση των σύγχρονων υλικοτεχνικών υποδομών και αποτελεσματική απονομή δικαιοσύνης. Ειδικότερα χρειάζεται: Ικανά, δοκιμασμένα και αδιάφθορα στελέχη ανεξάρτητα κομματικής τοποθέτησης να τεθούν επικεφαλής των ελέγχων. Οι κλάδοι και τα πρόσωπα που φοροδιαφεύγουν να ελέγχονται κατά προτεραιότητα και όχι δειγματοληπτικά. Τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα να αξιοποιηθούν επαρκώς ώστε να υπάρχει διασταύρωση πληροφοριών από διάφορες πηγές (ΔΕΗ, ΟΤΕ, Υποθηκοφυλακεία κ.λπ.), και η απονομή της Δικαιοσύνης να καταστεί ταχεία και αυστηρή όπως αρμόζει σε οικονομικά εγκλήματα.

Τέλος, πιστεύουμε ότι εάν οι φορολογούμενοι ζουν σε ένα κράτος όπου ικανοποιεί τις ανάγκες τους και τους προσφέρει πράγματα θα κατανοήσουν την ύπαρξη των φόρων, θα είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους και θα υπάρξει οριστική λύση στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Κ. Μελισσαρόπουλος, “ Η φορολογία των άμεσων φόρων ”, έκδοση ιδίου
- 2) Β. Σαπρίκη – Μαρτίνη, “ Φορολογική Λογιστική ”, έκδοση ίδιας
- 3) Α. Φλώρος, “ Λογιστική και Πρακτική Αντιμετώπιση του ΦΠΑ ”, εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Σεπτέμβριος 2003
- 4) Δ. Καραγιάννης, “ ΦΠΑ Δηλώσεις στην Πράξη ”, 10^η έκδοση ιδίου Θεσσαλονίκη 2002
- 5) Β. Δίπλας, “ Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος και Πηγές ”, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1995
- 6) Δ. Σταματόπουλος, “ Κώδικας Φορολογικών Βιβλίων και Στοιχείων (Πρακτικό Βοήθημα – Βασικές Έννοιες) “, εκδόσεις Φορολογικού Ινστιτούτου, Γ Έκδοση
- 7) Δ. Σταματόπουλος, “ Κώδικας Φορολογικών Βιβλίων και Στοιχείων (Κώδικας Φορολογικών Κυρώσεων) ”, εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλά
- 8) Ν. Τάσος, “ Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα ”, Εκδόσεις Παπαζήση 2001
- 9) Κ. Μαλαφάντης, “ Αξιοποίηση φοροδιαφυγή”, έκδοση ιδίου
- 10) Περιοδικό “ Φορολογική Ενημερότητα”, τεύχος 703
- 11) Γ. Κουτσοκώστας, Α. Μαλαίνου, Ι. Πολίτη, πτυχιακή εργασία: “ Φορολογική Συνείδηση και Υποχρεώσεις Φορολογούμενων”, Πάτρα 1995
- 12) Δ. Βηλάκη, Ε. Κωστοπούλου, πτυχιακή εργασία: “ Άμεσοι και έμμεσοι Φόροι ”, Πάτρα 1996
- 13) Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος 2005, Εκδόσεις Ηπειρωτική
- 14) Φορολογική Επιθεώρηση – Φορολογικός Οδηγός 2008

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ INTERNET

- www.google.gr
- www.in.gr
- www.taxheaven.gr
- www.statistics.gr
- www.gsis.gr
- www.mnec.gr
- www.imerisia.gr
- www.e-forologia.gr